

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**KAMBIYO SENETLERİNDE CİRO VE HUKUKİ
SONUÇLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Abdulkadir ÇEPIÇ

İstanbul, 2024

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**KAMBIYO SENETLERİNDE CİRO VE HUKUKİ
SONUÇLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Abdulkadir ÇEPIÇ

Öğrenci No
2120044007

ORCID ID
0000-0002-0053-7532

Danışman
Prof. Dr. Mete Özgür FALCIOĞLU

İstanbul, 2024

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Kambiyo Senetlerinde Ciro ve Hukuki Sonuçları**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik etik ve kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
13/09/2024

Abdulkadir ÇEPİÇ

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

23./09./2024

Enstitümüz *Hukuk* Anabilim Dalı *Özel Hukuk* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 2120044007 numaralı *Abdulkadir ÇEPIÇ*'in "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Kombiyo Senetlerinde Ciro ve Hukuki Sonuçları*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28/05/2024 tarih ve 2024/24 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYBİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mete Öz*** FA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Dr. Te*** ME***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Ra*** Ed*** Gİ***
(Marmara Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Abdulkadir ÇEPİÇ
Danışmanı : Prof. Dr. Mete Özgür FALCIOĞLU
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2024
Alanı : Özel Hukuk
Anahtar Kelimeler : Kambiyo Senetleri, Ciro, Rehin Ciro, Tahsil Ciro, Temlik Ciro, Alacağın Temliki

ÖZ

KAMBIYO SENETLERİNDE CİRO VE HUKUKİ SONUÇLARI

Ulusal ve uluslararası ticaret açısından oldukça önem arz eden kambiyo senetlerinin yalnızca tanzim eden ve lehtar yönünden kambiyo taahhüdü içermesi söz konusu olmayıp, tedavül kabiliyetini haiz bu senetlerin devir işlemine tabi olması mümkündür. Bu noktada hukukten emre muharrer senet vasfını haiz kambiyo senetlerinin ciro yolu ile devredilmesi esas olup, bazı hallerde alacağın temliki ya da miras, şirketler, kanun gereği devir ya da icra ve iflas hukuku kapsamında bir başkasına intikal edebilmektedir. Kambiyo senedinin ciro yolu ile iktisap edilebilmesi için aynı zamanda senedin zilyetliğinin de devri şarttır. Dolayısıyla, maddi hukuk yönünden senedin yetkili hamili vasfını haiz olan kimsenin şekli anlamda da senedin maliki olması gerekmektedir. Ayrıca ciro işlemi yapılırken herhangi bir kayıt veya koşul içermeksizin devir usulüne riayet edilerek senedin iktisap edilmesi ile senetten doğan tüm hakların devralınması esastır. Ancak senedin tahsilat ya da rehin maksadıyla iktisap edilmesi halinde, cironun temlik işlevi bulunmadığından bu noktada alacağın bir başkasına temlik ciro, tahsil ciro yolu ile iktisap ettirilmesi mevzu bahis değildir.

Name and Surname : Abdulkadir ÇEPİÇ
Supervisor : Prof. Dr. Mete Özgür FALCIOĞLU
Degree and Date : Master's (Thesis), 2024
Major : Private Law
Keywords : Bills of Exchange, Endorsement, Pledge Endorsement,
Collection Endorsement, Assignment Endorsement,
Assignment of Receivables

ABSTRACT
ENDORSEMENT AND LEGAL CONSEQUENCES IN BILLS OF
EXCHANGE

Bills of exchange, which are very important in terms of national and international trade, do not only contain a foreign exchange commitment on the part of the issuer and the beneficiary, but it is possible for these bills, which have the ability to circulate, to be subject to transfer. At this point, it is essential to transfer bills of exchange, which are legally promissory notes, through endorsement, and in some cases, they can be transferred to someone else within the scope of assignment of receivables or inheritance, companies, transfer as required by law, or enforcement and bankruptcy law. In order for the bill of exchange to be acquired by endorsement, it is also necessary to transfer the possession of the bill. Therefore, the person who is the authorized holder of the document in terms of substantive law must also be the owner of the document in formal terms. In addition, during the endorsement process, it is essential to acquire the deed and acquire all rights arising from the deed by complying with the transfer procedure without any terms or conditions. However, if the bill is acquired for collection or pledge purposes, since the endorsement does not have an assignment function, it is not possible to acquire the receivable to someone else through an assignment endorsement.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

KISALTMALAR iii

SÖZLÜK..... iv

GİRİŞ 1

1. KAMBIYO SENETLERİNDE CİRO

1.1. Kambiyo Senedi Kavramı 2

1.2. Ciro Kavramı 12

1.3. Ciro ile Benzer Hukuki Kurumlar 17

1.3.1. Miras Hukukunda Devir..... 17

1.3.2. Şirketler Hukukunda Devir 18

1.3.3. İcra ve İflas Hukukunda Devir 20

1.3.4. Kanun Hükmü Gereği Devir 21

1.3.5. Alacağın Temliki ve Ciro..... 23

1.3.5.1. Alacağın Temliki Kavramı ve Türleri..... 23

1.3.5.2. Alacağın Temlikinin Hükümleri 26

1.3.5.3. Alacağın Temliki ve Cironun Kıyaslanması..... 27

2. CİRONUN HUKUKİ NİTELİĞİ VE UNSURLARI

2.1. Cironun Hukuki Niteliği 32

2.1.1. Havale Teorisi 32

2.1.2. İcap Teorisi..... 34

2.1.3. Şart Teorisi..... 35

2.1.4. Modern Görüşler 36

2.2. Ciroda Ehliyet 37

2.3. Ciroda Temsil..... 40

2.4. Ciroda Kişiler..... 43

2.4.1. Cıranta 43

2.4.2. Ciro Edilen 46

2.5. Cironun Şekli..... 48

2.6. Ciroya Konulabilecek Kayıtlar..... 50

2.7. Kısmi Ciro	52
2.8. Çizilmiş Ciro.....	53
3. CİRONUN TÜRLERİ VE HUKUKİ SONUÇLARI	
3.1. Cironun Türleri.....	57
3.1.1. Şekline Göre Ciro.....	57
3.1.1.1. Tam Ciro	57
3.1.1.2. Beyaz Ciro.....	58
3.1.2. Amacına Göre Ciro	60
3.1.2.1. Temlik Ciro	60
3.1.2.2. Tahsil Ciro	61
3.1.2.3. Rehin Ciro	65
3.1.3. Cironun Yapılabileceği Süreye Göre	69
3.2. Cironun Hukukî Sonuçları	72
3.2.1. Devir.....	73
3.2.2. Teminat	76
3.2.3. Hamilin Hak Sahipliğini İspat.....	79
3.3. Kopuk Ciro	81
3.4. Cironun Yasaklanması	84
SONUÇ	87
KAYNAKÇA.....	97
TOPLUMSAL KATKI.....	108

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: Bakınız
DÜAMYDAD	: Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EBYÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK.	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HKÜHFD	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
İİK.	: 2004 sayılı İcra İflas Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
K.	: Karar
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m.	: madde
MARUHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

SÖZLÜK

Alonj: Kambiyo senedine ekli boş kâğıt anlamına gelmektedir.

Ciro: Kambiyo senedinin lehtarına veya hamilince arka yüzüne yeni hamilin adının yazılması ya da isim yazılmaksızın imza edilmesi ile tedavül etmesidir.

GİRİŞ

Kambiyo senetleri, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda tedavül kabiliyeti bulunan ticari senetlerdir. Kambiyo senedinin dayandığı temel ilişkiden mücerret olması hasebiyle, bu senetler hem ticari hem de günlük faaliyetler esnasında devir işlemine konu olabilmektedir. Poliçe, bono ve çekin kanunen emre yazılı senet olduklarından, TTK m. 681/1 hükmü gereğince bu senetler ciro ve zilyetliğin devri ile bir başkasına intikal edebilmektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde kambiyo senedi ve ciro kavramı değerlendirilmiştir. Ayrıca ciro ile benzer hukuki kurumlara ilişkin genel hususlara yer verilerek, alacağın temlik kurumu ile ciro kıyaslanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, cironun hukuki niteliğine yönelik teoriler üzerinde durulmuştur. Akabinde ciroda ehliyet, temsil, cironun şekli unsurları, ciroya konulabilecek kayıtlar, kısmi ciro ve çizilmiş ciro kavramlarına yer verilmiştir. Yine ciranta ve ciro edilen vasfını haiz olabilecek kişilere yönelik hususlara değinilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise, cironun türleri şekil, amaç ve zaman bakımından değerlendirilmiştir. Nitekim şekline göre ciro türlerinden olan tam ve beyaz ciro üzerinde durulmuş olup, amacına göre ciro türleri olan temlik, tahsil ve rehin cirosuna ilişkin doktrinde yer alan hususlar ve kanun hükümleri irdelenmiştir. Cironun Yapılabileceği Süre başlığı altında ise senetteki vadeden önce ve sonra gerçekleştirilen ciro üzerinde durulmuştur. Öte yandan, cironun hukuki sonuçlarından olan devir, teminat ve hamilin hak sahipliğini ispatı konularına yer verilmiştir. Ayrıca, kopuk ciro ve cironun yasaklanması kavramları değerlendirilmiştir.

1. KAMBIYO SENETLERİNDE CİRO

Kambiyo senetleri, kıymetli evrak vasfını haiz ticari senetlerdir. Kanunen emre muharrer senet olan kambiyo senetleri, poliçe, bono ve çek olmak üzere üç şekilde tanzim edilebilmektedir. Genel olarak poliçeye ilişkin hükümlerin bono ve çek yönünden geçerliliği söz konusu olsa da, bazı noktalarda kanun koyucu tarafından çeke ilişkin farklı kanuni düzenlemeler öngörülmüştür. Kambiyo senetlerinin ciro ve zilyetliğin devri ile intikali esas olup, miras, şirketler, icra ve iflas hukuku, kanun gereği devir ya da alacağın temlik yolu ile devredilmesi de mümkündür.

1.1. Kambiyo Senedi Kavramı

Ticari senetler aracılığı ile parasal değeri haiz senetlerin dolaşımı ya da alınıp satılması ile ilgili olan işler, kambiyo işlemleri, bu işlemler esnasında kullanılan senetler kambiyo senetleri olarak nitelendirilmektedir¹. Kıymetli evrak olan kambiyo senetleri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Kıymetli Evrak başlıklı Üçüncü Kitabın Kambiyo Senetleri başlıklı Dördüncü Kısım'da düzenlenmiştir.

Kambiyo senetleri, ilk olarak İtalya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinde 12. Yüzyılda sınır ötesi ticari faaliyetlerin artması neticesinde para ya da paranın yerine geçen varlıkların ticareti esnasında kullanılmıştır². Ortaçağ döneminde sınır ötesi ticari faaliyetler esnasında ulaşım ve güvenlik sorunlarının yanı sıra para birimi çeşitliliği sebebiyle, tacirler tarafından muhatap kişiye yönelik ödeme talimatını içeren mektuplar aracılığı ile borç tahsilatı yapılmıştır³. 1673 Fransa Ordonansı ve akabinde 1807 yılında Fransız Ticaret Kanunu kapsamında ise kambiyo senetlerine ilişkin ilk

¹ H. Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2023, s. 118.

² İlk olarak poliçe ve bononun ticari faaliyetler esnasında kullanıldığı hususunda bkz. E. Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri* (2. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, s. 35.

³ R. Poroy, Ü. Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 135; Aynı yönde bkz. D. Baytemür, "Elektronik Kambiyo Senetleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Ankara, 2020, s. 62. Öte yandan, farklı para birimlerine sahip bölgelerdeki tacirlerin ticari faaliyetleri esnasında gittikleri bölgedeki para birimini kullanma zorunlulukları hasebiyle "wechsel" isimli sikke takas stantlarının kurulduğu hususunda bkz. K. Göktürk, *Kambiyo Senetlerinde Şahsi Def'iler* (1. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2022, s. 27., s. 29.

kanuni düzenlemeler yapılmıştır⁴. İngiliz hukukunda ise 1882 yılında “Bills Of Exchange Act” isimli kanun kapsamında kambiyo senetlerine ilişkin hükümler kanunlaştırılmıştır⁵. Ülkemizde 1850 yılında Kanunname-i Ticaret, Fransız hukukundaki kambiyo senetlerine yönelik hususlar gözetilerek kanunlaştırılmıştır⁶. Öte yandan, ülkelerarası ticari faaliyetler esnasında kambiyo hukukuna ilişkin doğabilecek ihtilafların oluşumuna engel olmak maksadıyla 1930 yılında La Haye ve Cenevre Anlaşmaları akdedilmiştir⁷.

Şekle sıkı sıkıya bağlı olan kambiyo senetleri, temel borç ilişkisinde yer alan nedenden mücerret bir vafa sahip olup, alt ilişkide meydana gelen bir uyuşmazlığın kambiyo taahhüdüne etki etmesi mümkün değildir⁸. Yine senet metninde yer alan imzalar, karşılıklı olarak birbirlerinin geçerliliklerine etki etmez. TTK m. 677’ de yer alan poliçede geçersiz imzaların bulunmasına ilişkin hüküm bono ve çek yönünden de geçerlidir. Bu durumda senedin ehliyetsiz, gerçek olmayan kişi veya temsilci tarafından ya da sahte imza⁹ ile tanzimi durumunda, bu husus usulüne uygun olarak atılmış imzaların geçerliliğini etkilememektedir¹⁰.

⁴ Alman devletlerinin de bu kanuni düzenlemeler ışığında yazılı buyruklar çıkardığı hususunda bkz. N. Durukanoğlu, A. Ekici, *Türk Hukukunda ve Dış Ticarete Poliçe* (1. Baskı), Legal Yayınları, İstanbul, 2013, s. 5; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 37.

⁵ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 136.

⁶ Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 5.

⁷ Pulaşlı, a.g.e., s. 120.

⁸ M. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku (Bono, Poliçe, Çek)* (7. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 69; H. Ülgen, M. Helvacı, A. Kaya, N. F. Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 101; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 38; S. Karahan, Z. Arı, H. Bozgeyik, T. Saraç, *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Mimoza Yayıncılık, Konya, 2015, s. 151; T. Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 139; M. İ. Kaya, B. Tatlı, *Temel Hukuk Dizisi Ticaret Hukuku- II (Kıymetli Evrak Hukuku)* (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 46. Bahse konu mücerretliğin temel dayanağının TBK m. 18 hükmü olduğu ve mücerretlik ilkesinin kamu güvenliğini sağlamaya ilişkin olduğu hususunda bkz. G. Yılmaz, “Yargıtay Kararları Işığında Bononun Ta’lili”, *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 78, sayı: 4, Ocak 2021, s. 7.

⁹ Sahte imzanın mevcudiyeti halinde, mutlak def’i olduğu hususunda bkz. G. Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak (Poliçe, Çek, Makbuz Senedi, Varant)* (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 271.

“...Dava tarihinde yürürlükte bulunan 6102 Sayılı TTK’nın 677. maddesinde düzenlenen imzaların bağımsızlığı ilkesi gereğince davacı keşideci, kendi imzasından sorumlu olup lehtar, cirantanın imzasının sahteliğini ileri süremez ise de, davacı lehtar Tic.A.Ş’nin kendisine atılan imzanın sahteliğini ileri sürmesi mümkün olduğu ve sahtecilik def’i mutlak def’ilerden olup herkese karşı ileri sürülebileceğinden mahkemece davacı lehtar Tic.A.Ş’nin sahtecilik def’i üzerinde durulup bu konuda araştırma ve inceleme yapıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/5424 E., 2017/810 K., 06.02.2017 T.”, E.T: 09.09.2024.

¹⁰ “... Dava, bono keşidecisi tarafından lehtar ve 1. ciranta imzasının sahte olmasına dayanılarak hamile karşı açılmış bir menfi tespit davasıdır.

Kambiyo senetleri, mutlak surette bir alacak hakkını içermelidir¹¹. Hukuken emre yazılı senet vasfını haiz bu senetlere menfi emre kaydı düşülerek emre yazılı olma özelliği ortadan kaldırılabilmektedir¹².

Muhatabın ya da keşidecinin senetteki borcu ifa etmemesi halinde, hamilin senette imzası yer alan diğer borçlulara rücu hakkı mevcuttur¹³. Yine 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 167 ve devamı hükümlerince, kambiyo senetlerine mahsus takip usulleri aracılığı ile de borcun ödenmesi mümkündür. Zira senedin tahsilatını sağlayamayan hamil tarafından cebri icra yoluna başvurulabilmektedir.

Kambiyo senetlerinin milletlerarası tedavül özelliği bulunduğundan, uluslararası anlaşmalar kapsamında kambiyo hukukuna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir¹⁴. Cenevre Yeksenak Konvansiyonu'nun yanı sıra, TTK kapsamında da

Mahkemece lehtar ve 1. ciranta imzasının sahteliği hakkında icra hukuk mahkemesinde alınan bilirkişi raporuna dayanılması yanlış ise de mahkemenin kendisinin yaptıracağı bilirkişi incelemesi ile lehtar ve 1.ciranta imzasının sahteliğinin saptanması halinde de bu olgu sonuca etkili değildir. Zira keşideci ciro imzasının sahteliğini senet lehtarına karşı ileri süremez. TTK'nın 677. maddesinde düzenlenen imzaların istiklali prensibine göre çek üzerindeki imzaların geçersizliği diğer imzaların geçerliliğini etkilemez. Bu nedenle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi doğru olmamış yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir." <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/15082 E., 2018/373 K., 05.02.2018 T.", E.T: 09.09.2024.

¹¹ Bozkurt, a.g.e., s. 142.

¹² Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 45; K. M. Erdem, D. Erdem, "Açık Bononun İlk Tedavüle Çıktığı Anda Türk Ticaret Kanunu'nun 680. Maddesinde Belirlenen Zorunlu Unsurlar İçerip İçermediğinin Tartışıldığı 12. HD.' nin T. 1.12.2016, E. 2016/5645, K. 2016/24721 Sayılı Karar İncelemesi", *DÜAMYDAD*, cilt: 3, sayı: 6, Aralık 2019, s. 59; B. Taş, "Düzenleyeni Tarafından Ciro Yasaklanmış Kambiyo Senetlerinde Güveni Kötüye Kullanma Suçu", *Adalet Dergisi*, sayı: 67, Kasım 2021, s. 299.

"...Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, dava konusu yapılan çekin Ltd. Şti. tarafından Enerji A.Ş. lehine düzenlenen, 28.06.2012 keşide tarihli, 150.000,00 USD bedelli olduğu, çekin ön yüzünde teminat ibaresinin bulunduğu, arka yüzünde "05.01.2012 tarihli sözleşmenin ayrılmaz ekidir, emre muharrer değildir" ibaresinin bulunduğu ancak çekin çekin nama yazılı çek olarak düzenlendiği, nama yazılı çeklerde devirin devir beyanı ve senedin teslimi ile olacağının düzenlendiği, nama yazılı senetlerin devrine esas itibarıyla alacağın temliki hükümleri uygulanacağından senet borçlusunun senet alacaklısına karşı sahip olduğu defileri diğer hak sahiplerine karşı da ileri sürmesinin mümkün olduğu, nama yazılı senedin davalı banka tarafından ödenmemesi ve TTK'nın 780. ve 781. maddelerinde öngörülen şekilde düzenlenmeyen çeklerin çek sayılması mümkün olmadığından bankanın kendisine ibraz edilen ve çek niteliğini taşımayan belgeye istinaden ödeme yükümlülüğü bulunmadığı, gerekçesi ile davanın reddine, karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve menfi emre kaydının lehtarla keşideci arasında imzalanan 20/02/2012 tarihli ek protokol uyarınca keşideci tarafından konulmuş olmasına ve bu sebeple davacının teminat amacıyla düzenlenen çekin yetkili hamili olmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir." <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 11. HD., 2013/11639 E., 2014/1090 K., 20.01.2014 T.", E.T: 09.09.2024.

¹³ A. Bozer, C. Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021, s. 66; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 46.

¹⁴ Bozer, Göle, a.g.e., s. 67.

kambiyo senetlerinde kanunlar ihtilafına ilişkin kanun hükümleri yer almaktadır (TTK m. 766 vd.).

Kambiyo senedi, temelde yer alan bir borç ilişkisinden kaynaklanmaktadır¹⁵. Zira kambiyo senedi tanzim edilmeden önce senedi tanzim eden ve emrine senedin tanzim edildiği kimse arasında hâlihazırda ayrı bir borç ilişkisi mevcuttur¹⁶. Taraflar arasında mevcut borç ilişkisinin senede bağlanacağına ilişkin yapılan akit, doktrinde “ifa anlaşması” olarak nitelendirilmektedir¹⁷. Bahse konu ifa akdinin yapılması ile kambiyo ilişkisi hâsıl olmaktadır¹⁸. Bu noktada, kambiyo taahhüdü, esas akit kapsamında tarafların ifa yükümlülüğüne aykırı davranmaları halinde bir nevi teminat işlevini haizdir. Asıl borç sona ermesine rağmen kambiyo senedinin iade edilmesi gerekli olup, iade edilmemesi halinde ise senedin hamiline karşı borcun sona erdiğini ispat külfeti doğmaktadır¹⁹.

Kambiyo senedi asıl borcun belirli bir vade sonra ödenmesi hususunda bir garanti olduğundan, senedin hamili tarafından senedin vadesinden önce borcun talep edilmesi mümkün değildir²⁰.

Doktrinde bir görüşe göre, asıl borç ilişkisinin ortadan kalkması durumunda, kambiyo taahhüdünde yer alan borç da sona ermektedir²¹. Bir başka görüş kapsamında, asıl borç ilişkisi olmaksızın da kambiyo taahhüdü varlığını sürdürür²². Nitekim senet metni kapsamında borç ilişkisinin kaynağı ve şekline ilişkin emarelere yer verilmediğinden, senedin temeldeki borç ilişkisinden mücerret olduğu

¹⁵ F. Bilgili, E. Demirkapı, *Kıymetli Evrak Hukuku* (12. Baskı), Dora Yayıncılık, Bursa, 2022, s. 51; Aynı yönde bkz. A. Ayli, *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 28; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 47. Söz konusu borcun haksız eylem, vekaletsiz iş görme, sebepsiz zenginleşme gibi nedenler ile doğabileceği hususunda bkz. Bozkurt, a.g.e., s. 135.

¹⁶ Bozkurt, a.g.e., s. 135.

¹⁷ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 51.

¹⁸ Ö. Korkut, F. Cengil, M. Durdu, İ. N. Gürbüz Gökberk, Z. Doğanay, *Şematik Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 52.

¹⁹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 143.

²⁰ Bu hususta bkz. M. Bahtiyar, N. Taşdelen, L. Biçer, E. Hamamcıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 49; Aynı yönde bkz. Korkut, Cengil, Durdu, Gürbüz Gökberk, Doğanay, a.g.e., s. 54. Hal böyle olunca, asıl borç ilişkisinde ve kambiyo senedinde düzenlenmiş olan vade açısından uyumsuzluk söz konusu olduğunda, kambiyo senedindeki vadenin geçerli olacağı hususunda bkz. Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 53.

²¹ Kambiyo senedinin bu haliyle borcun teminatını sağladığı ve bu borca ilişkin hukuki hususların kambiyo ilişkisine doğrudan etki ettiği hususunda bkz. Göktürk, a.g.e., s. 79; Aynı yönde bkz. Korkut, Cengil, Durdu, Gürbüz Gökberk, Doğanay, a.g.e., s. 60.

²² Bu durumun kambiyo senetlerinin sebepten soyut olmasından kaynaklandığı yönünde bkz. M. Yasan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 76.

savunulmaktadır²³. Kanaatimizce, senedin temeldeki borç ilişkisinden mücerretliği esastır. Asıl borç ilişkisi kapsamında ifada bulunan kimseden senetteki alacağın ifasının talep edilmesi mümkün değildir. Bu noktada doktrindeki birinci görüşün savunulması halinde, asıl borç ilişkisindeki ifa yükümlülüğünün yerine getirilmesi durumunda tedavül kabiliyeti olan senedin geçersizliği gündeme gelmektedir. Ancak kambiyo senetlerinin ciro yolu ile tedavülde olması halinde, birden fazla müracaat borçlusunun bulunması muhtemeldir. Dolayısıyla, tedavülde olan senet yönünden ise asıl borç ilişkisi kapsamında ifada bulunan borçlunun ifa yükümlülüğü sona erdiğinden, borçlunun müracaat borçlusu sıfatı sona ermektedir. Ancak tedavülde olmayan bir kambiyo senedi yönünden asıl borcun ifası kambiyo taahhüdünü sona erdirdiği görüşündeyiz.

Kambiyo taahhüdünün ifa maksadıyla mı yoksa ifa yerine mi verildiği hususu doktrinde tartışmalıdır. İfa, borcun tazmin edilmesi anlamına gelmekle, taraflar arasında akdedilen edim doğrultusunda ifa gerçekleştirilmektedir²⁴. Taraflar arasındaki akitte kararlaştırılan edimin doğrudan ifa edilmesi esas olup, ifa yerine edim ve ifa uğruna edim bu ilkenin iki istisnasını oluşturmaktadır²⁵. İfa akdinde kararlaştırılan edimin yerine bir başka şey ile borcun tazmin edilmesi halinde, ifa yerine edim denirken²⁶; ifa uğruna edimde ise alacaklı ile uzlaşarak, borçlu tarafından verilen borç akitte yer alan borcun türüne dönüştürülerek ifa edilmektedir²⁷. TBK kapsamında ifa yerine edim hususunda hüküm yer almayıp, taraflar arasında edim

²³ D. Gür Doğan, *Kambiyo Senetlerinde Bedelsizliğe Dayanan Menfi Tespit Davası ve Bedelsiz Senedi Kullanma Suçu* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 5. Ancak her halde kambiyo senedinin hukuki bir dayanağının mevcut olması gerektiği yönünde bkz. M. C. Karıksız, “Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 26, sayı: 2, Aralık 2022, s. 688. Aynı yönde bkz. Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 141; A. F. Kibar, “Kambiyo Senetlerinde Temel İlişki”, *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, sayı: 27, Eylül 2018, s. 567. Bahse konu soyutluğun senedin hamili olan kimse tarafından kambiyo senedinde yer alan alacağın varlığını kanıtladığı ve hamilin asıl borç ilişkisini ispat külfeti altında bulunmayacağı yönünde bkz. Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 54.

²⁴ İ. Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri* (11. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 144.

²⁵ Bu hususta bkz. M. Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku* (19. Baskı), Beta Basım Yayın, İstanbul, 2022, s. 56.

²⁶ İfa yerine geçen edimin borcun yinelenmesinden farklı olarak, bir nevi akitte yer alan edimin değiştirilmesi sözleşmesi olduğu hususunda bkz. F. Eren, Ü. Dönmez, *Eren Borçlar Hukuku Şerhi* (2. Baskı), Yetkin Yayınları, İstanbul, 2023, s. 1957.

²⁷ Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 145. Aynı yönde bkz. F. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 1043; Eren, Dönmez, a.g.e., s. 1959.

yükümlülüğünü yerine getirmeden önce ya da o esnada ifa yerine edimi kabul edebilmeleri mümkündür²⁸.

Doktrinde kambiyo senedini tanzim etmenin asıl borç ilişkisi kapsamında kararlaştırılan edimin yerine farklı bir edim yükümlülüğü getirdiği hususunun ispatlanmaması halinde, ifa uğruna yapıldığının kabulünün gerektiği savunulmaktadır²⁹. Nitekim kambiyo taahhüdünün asıl borç ilişkisindeki edim yükümlülüğünü sona erdirmek amacıyla verilmeyerek ifa uğruna yapıldığının kabulü halinde, gerek asıl borç ilişkisindeki gerekse kambiyo taahhüdündeki edimin ifa yükümlülüğü devam ederek, senet metninde belirtilen vadeye kadar ifa yükümlülüğünün bir nevi askıda olması söz konusudur³⁰.

TBK m. 133/2 hükmü değerlendirildiğinde, asıl borç akdinin yanı sıra kambiyo taahhüdü ikinci bir borçlanma olduğu söylenebilir. Zira tarafların borcu yinelemeye ilişkin irade beyanında bulunmamaları halinde, kambiyo senedi kapsamında bağımsız

²⁸ Eren, a.g.e., s. 1042.

²⁹ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 38,39; Aynı yönde bkz. Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 158; Bozer, Göle, a.g.e. 68. TBK kapsamında bu yöntemin benimsenmesinin tarafların menfaatleri açısından daha hakkaniyetli olduğu hususunda bkz. Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 146; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 47; Bozkurt, a.g.e., s. 136-137.

“...Mahkemece davalı tarafından davacıya verilen 25/05/2012 vadeli 35.000,00 TL meblağlı bono tahsil edilmediğinden bono miktarı asıl borçtan düşülmeksizin karar verilmiştir. Ancak, bononun davalı tarafından ciro edilerek dava konusu borç için davacıya verildiği konusunda taraflar arasında ihtilaf bulunmadığına göre, bononun karşılığının ödenmiş olması halinde borç ifa edilmiş sayılır. Bu durumda, mahkemece, davacıya ifa uğruna verilen bonunun ibraz ettirilerek davalıya iadesi karşılığında alacağa hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi isabetli olmamış olup, kararın bu nedenle davalı yararına bozulmasını gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2019/3561 E., 2019/6522 K., 21.10.2019 T.”, E.T: 09.09.2024.

“...Dava, zamanaşımına uğrayan bonolardaki alacağın temel ilişkiye dayalı olarak tahsili istemine ilişkin olup, mahkemece yukarıda özetlenen gerekçe ile davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, hukukumuzda soyut nitelik taşıyan kambiyo taahhüdünde bulunmak iki sonuç doğurur yani, kambiyo senedi ya ifa yerine ya da ifa uğruna verilmiş olabilir. Kuşku durumunda kambiyo senedinin temel borç yerine geçmek için değil, ifa nedeninin özel bir çeşidi olan ifa uğruna yapıldığı, eş deyişle alacaklıya temel borç ilişkisinden doğan nedensel alacağın yanında, koşut ve yarışan bir alacak hakkı verdiği kabul edilmelidir.

Genel nitelikteki açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde ise, davalının borcuna karşılık cirosunu ihtiva etmeyen çek verildiği anlaşılmakta olup, bu durum yukarıda da açıklandığı üzere davalının borcunun ödendiği anlamına gelmeyeceğinden davacının tahsilde tekerriir olmamak üzere temel ilişkiye dayanarak davalıdan alacağını istemesi mümkündür. Bu itibarla, mahkemece çek verilmesinin borcun ödendiği anlamına geldiğinden bahisle yanılığlı değerlendirme ile yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2015/15442 E., 2016/4073 K., 13.04.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

³⁰ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 100; Aynı yönde bkz. M. Özdamar, K. Göktürk, M. Ç. Can, E. Kaşak, *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2023, s. 90; Bozer, Göle, a.g.e., s. 69.

bir borç ilişkisi doğmaktadır³¹. Nitekim kambiyo taahhüdü ile asıl borç akdinin yanı sıra yeni bir borç akdi oluştuğundan, senetteki vadeye kadar asıl borç akdinde kararlaştırılan edim talep edilemeyecektir³².

Hukukumuzda poliçe, bono ve çek kambiyo senetlerinden olup, bu senetler ticari faaliyetlerin devamlılığı yönünden önem arz etmektedirler³³. Doktrinde poliçe, genellikle emre yazılı istisnai olarak nama yazılı, usulüne uygun yetki tayin edilmiş muhataba ya da muhatabın devrettiği bir başka kimseye gösterilerek ödenmesini talep etme, muhataba da hiçbir koşula bağlı olmaksızın ödeme külfeti veren kıymetli evrak olarak tanımlanmıştır³⁴.

Doktrinde poliçenin havale niteliğini haiz olduğu hususunda görüş birliği mevcuttur³⁵. TBK m. 555 vd. hükümlerinde havale kavramına yer verilmiş olup, kanun lafzında havale, havale işlemini gerçekleştiren kimse tarafından ödeyicinin alıcıya para, kıymetli evrak veya misli eşyanın teslimine yönelik yetkilendirildiği hukuki tasarruf olarak tanımlanmıştır. Havalenin nakdi ya da nakde dönüştürülebilen değer içermesi, yalnızca düzenleyenin irade açıklamasına dayanması ve çift taraflı yetkilendirme gibi unsurları barındırması esastır³⁶. Havale işlemindeki çift taraflı yetkilendirmenin poliçe açısından geçerli olduğu gözetildiğinde, emrine poliçenin düzenlendiği kimse senet metninde yer alan borcu tahsil etme yetkisine, borcu ifa etme külfeti altında olan kimse de ödeme yetkisine sahiptir³⁷.

Poliçede mevcut üçlü havale ilişkisi, bono açısından söz konusu değildir³⁸. Zira bono kapsamında ikili bir ilişki mevcut olup, poliçeye nazaran daha yalın bir

³¹ Bu hususta bkz. Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 52; Aynı yönde bkz. F. Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (26. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 67; Pulaşlı, a.g.e., s. 71.

³² Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 57.

³³ Nitekim bu senetlerin ticari faaliyetler esnasında ödeme işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan temel vasıtalarından olduğu hususunda bkz. Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 6. Yine kambiyo senetleri düzenlenirken farklı ülkelere ait para birimlerinin de senet metnine dâhil edilebildiği hususu gözetildiğinde, bu senetlerin sınır ötesi ticaretinde de kullanılabildiği hususunda bkz. Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 35.

³⁴ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 145.

³⁵ Eriş, a.g.e., s. 269; Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 22; Yasan, a.g.e., s. 85.

³⁶ H. Özdemir, S. Sert Sütçü, M. Doğan, Ş. Akipek Öcal, M. T. Öz, E. Ceylan, K. Şenocak, E. Cumalıoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 789.

³⁷ Yasan, a.g.e., s. 85.

³⁸ Dolayısıyla, “ödeyiniz” ibaresini içeren poliçenin aksine, bonoda “ödeyeceğim” şeklinde ibarenin yazılması hususunda bkz. Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 301. Aynı yönde bkz. Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 128.

münasebet içermektedir³⁹. Ticari faaliyetler esnasında diğer kambiyo senetlerinden daha çok tercih edilen bono, ödeme, kredi⁴⁰, mevduat ve garanti⁴¹ aracı olarak kullanılmaktadır⁴². Öte yandan, uygulamada bazı hallerde kambiyo taahhüdünün dayandığı asıl borç ilişkisi mevcut olmaksızın düzenlenen bonolara da sıkça rastlanılmaktadır. Hatır bonosu olarak adlandırılan bu senet türünde, senedi tanzim eden kimsenin esasında senedin lehtar ile arasındaki hatır ilişkisinden kaynaklı olarak kambiyo taahhüdünde bulunmaktadır⁴³.

Bonoda poliçe ilişkisindeki muhatabın haricinde, senedi ödeme külfeti altında olan kişi bizzat keşidecidir⁴⁴. Nitekim bahse konu kambiyo ilişkisinde senedi tanzim eden kişi, senedi ödeme yükümlülüğü altına girmektedir⁴⁵. Poliçenin aksine, bono kapsamında yer alan vadeden önce senedin ibrazı ve kabulü mümkün değildir⁴⁶. Senedi bir başkası lehine tanzim edip devreden keşidecinin teslimden vazgeçmesi mümkün olmayıp, gerekli koşulların varlığı halinde senedin bedelsiz olduğu iddiasıyla senedin iptali talepli dava ikame edilebilmektedir⁴⁷.

³⁹ Bozkurt, a.g.e., s. 155; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 103.

⁴⁰ Bononun bu işlevinin, keşideciye belirli bir mal tahsis eden lehtar tarafından senedin bankaya ibraz edilerek kısırlanması ve akabinde keşideci tarafından senette yer alan meblağın ödemesinin bankaya yapılması olduğu hususunda bkz. A. E. Küçükbezirci, “Bononun Şekil Şartları”, *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7, 2, Eylül 2023, s. 268; Bozer, Göle, a.g.e., s. 188.

⁴¹ Uygulamada taşıt isticarında tanzim edilen açık bonoların garanti işlevini haiz olduğu hususunda bkz. Y. Yördem, C. Ocakçı Karacabey, “Yargısal İçtihatlar Işığında Bononun Ticari Uygulamaları”, *DÜAMYDAD*, cilt: 5, sayı: 1, Aralık 2021, s. 40. Garanti maksadıyla tanzim edilen senetlerin borcun ödenmesinin ardından keşideciye geri verildiği hususunda bkz. İ. C. Soykan, “Kambiyo Senedinin Cirousunun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, cilt: 77, sayı: 1, Haziran 2019, s. 253. Garanti senedinin tanzim nedeni olan asıl borç ilişkisinin senet metninde yer alması durumunda kayıt içerdiği gerekçesiyle geçersizliğinin mutlak def’i olarak ileri sürülebileceği hususunda bkz. Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 165. Aynı yönde bkz. A. Odman Boztosun, “Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı”, *Legal Hukuk Dergisi*, sayı: 53, Mayıs 2007, s. 1498.

⁴² Yördem, Ocakçı Karacabey, a.g.e., s. 40; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 111; O. İmregün, *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Filiz Kitapevi, İstanbul, 2007, s. 108.

⁴³ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 160; Küçükbezirci, a.g.e., s. 268; Z. Ç. Cebeci, *İcra Hukuku Uygulamasında Bono* (1. Baskı), Legal Yayınları, İstanbul, 2020, s. 53.

⁴⁴ Baytemür, a.g.e., s. 156; Eriş, a.g.e., s. 725. Aynı yönde bkz. Bozer, Göle, a.g.e., s. 186.

⁴⁵ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 111; N. Kaçak, *Tüm Yönleriyle Bono- Poliçe-Çek* (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 51. Bu durumda nakit ödeme yapmaktan ziyade bono tanzim etmek suretiyle borcunu ödeme arzusunda olan keşidecinin senette yer alan vade kapsamında ifa külfeti altında olduğu hususunda bkz. Bozkurt, a.g.e., s. 156; A. C. Ruhi, C. Ruhi, *Kambiyo Senetleri ve Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile İcra Takibi* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 16; Erdem, Erdem, a.g.e., s. 60.

⁴⁶ Bozkurt, a.g.e., s. 156.

⁴⁷ Kaçak, a.g.e., s. 57.

Çek, nakdi borçların ödenmesi⁴⁸ maksadıyla tanzim edilen sebepten mücerret kambiyo senedidir⁴⁹. Poliçede olduğu gibi, çekin ticari hayatta sık kullanımı, nakit paranın tedavülünü kolaylaştırmaktadır⁵⁰. Çeki tanzim eden kimse tarafından muhataba ödeme havalesi yapılarak, lehtar tarafından çekte yer alan bedel tahsil edilmektedir⁵¹. Çek ibraz edildiğinde keşidecinin muhatap banka hesabındaki meblağdan tahsil edildiğinden, muhatabın aval verme ya da çekin bedelinin hesapta mevcut olduğuna ilişkin lehtara teminat verme yükümlülüğü bulunmamaktadır⁵². Zira hamilin muhatap bankadan çekte yer alan bedelin ödenmesini talep edebilmesi, muhatap banka ve keşideci arasında akdedilen çek akdine binaen mümkündür⁵³.

TTK m. 780/1 (e) hükmünde belirtildiği üzere, çekin tanzim tarihi çekin zorunlu unsurlarındandır. Çekin tanzim tarihinin gerçek tarihten farklı bir tarih olması, çekin geçersiz olduğu anlamına gelmemektedir⁵⁴. Ancak senedi tanzim eden kimsenin tanzim tarihi itibarıyla fiil ehliyetinin ya da varsa temsilcisinin temsilci sıfatını haiz olup olmadığının tayini hususunda senetteki tarihin net ve anlaşılır olması önemlidir⁵⁵.

Kambiyo senedi olan çek, esasen ifa uğruna ödeme aracıdır⁵⁶. Nitekim çek vasıtası ile alacaklı tarafından vade tarihi beklenmeksizin çek bedelinin tahsil edilmesi

⁴⁸ İlgili husus gözetildiğinde, kambiyo senedi olan çekin de ifa uğruna ödeme aracı olduğu hususunda bkz. Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 270.

⁴⁹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 310.

⁵⁰ Kibar, a.g.e., s. 537. Aynı yönde bkz. İmregün, a.g.e., s. 120; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer, Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 134; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 122.

⁵¹ N. Özer Şeker, “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Çekin Teminat Niteliği”, *Legal Hukuk Dergisi*, cilt: 21, sayı: 251, Kasım 2023, s. 4295. Aynı yönde bkz. Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 337; Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 236.

⁵² R. Turan, “Çekte Yer Alan Cironun Mahiyeti”, *Mali Hukuk Dergisi*, sayı: 202, Ekim 2021, s. 2588. Ancak banka ile keşideci arasında mevcut çek akdi kapsamında keşideci adına kredi açılarak çekin tahsilatının mümkün olduğu yönünde bir hükmün varlığı halinde bankanın çekin tahsilatını sağlayabileceği hususunda bkz. Ayli, a.g.e., s. 61.

⁵³ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 145. Aynı yönde ve garantili çek hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. B. Çatakoğlu Aydın, “Garantili Çek Uygulamasının Değerlendirilmesi”, *Mali Hukuk Dergisi*, sayı: 218, Şubat 2023, s. 208. Ancak banka ile çek akdi yapılmaksızın keşideciye çek defterinin temin edilmesi akabinde keşidecinin bu defter aracılığı ile hukuki tasarrufta bulunmasının akdin varlığına karine teşkil ettiği hususunda bkz. Bahtiyar, Taşdelen, Biçer, Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 137; Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 155.

⁵⁴ Ö. Narhın, “Türk Hukukunda Vadeli (İleri) Tarihli Çek ve Bunun Hukuki Sonuçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir, 2021, s. 3.

⁵⁵ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 76.

⁵⁶ “...*Mahkemeye bozmaya uyularak yapılan yargılamada, çek, bir ödeme aracı olup, çeklerin mevcut bir borcun ödenmesi amacıyla verildiği yolunda yasal karinenin mevcut olduğu, bu durumda, davacının söz konusu çekleri mevcut bir borcun ödenmesi amacıyla verdiğinin kabulü gerektiği, yasal karinenin aksini yani çekin borç ödenmesinden başka bir amaçla verildiğini, bedelsiz bir avans çeki olduğunu iddia eden davacı tarafın bunu kesin delillerle ispatlaması gerektiği, davacının çeklerin bedelsiz kaldığına dair ispat yükünü yerine getirmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.*”

mümkündür⁵⁷. Ancak bazı hallerde çek kredi ve teminat maksadı ile de tanzim edilebilmektedir. Çekin tanzim tarihinin ileri bir tarihe yönelik olması çekin hükümsüzlüğüne neden olmadığından, uygulamada kredi ve teminat sağlama maksadıyla ileri tarihli çekler ortaya çıkmıştır. Zira bazı hallerde satıcı tarafından hemen ifa mümkün olmadığından, alacaklının sözleşmeden doğan edimini teminat altına almak maksadıyla vadeli çek düzenlenebilmektedir⁵⁸. Ancak uygulamada kredi sağlama maksadıyla tanzim edilen vadeli çeklerin fiilen tanzim edilen tarihi ile çek üzerinde yer alan tanzim tarihi arasında uzun bir zaman bulunduğundan, hamil tarafından ibrazın unutulması, ibraz edilmemesi ya da karşılıksız çeke ilişkin işlem yaptırılmaması da mümkündür⁵⁹.

TTK m. 795 hükmüne göre, çek görüldüğünde ödenen kambiyo senetlerden olup, bu hususa yönelik yazılan kayıtlar yazılmamış olarak kabul edilmektedir. Ancak TTK m. 795/2 kapsamında, çekin tanzim tarihinden önceki bir tarihte ibraz edilmesi halinde, ibraz günü ödeneceği öngörülmektedir⁶⁰. Öte yandan, Çek Kanunu m. 3/8 hükmünde ise, tanzim tarihinden önce ibraz edilen çeklere ilişkin hukuki takip yapılabilmesi için çekin ibraz edilmesi ve karşılıksız çıkması gerekmektedir. Kanun koyucu tarafından, ilgili maddenin uygulamada neden olabileceği sorunları engellemek adına Çek Kanunu geçici madde 3/5 hükmü kapsamında, 31/12/2025 tarihine kadar çekin üzerinde yer alan tanzim tarihinden önce ibrazı geçersiz kılınmıştır. Dolayısıyla, ilgili geçici maddenin, ileri tarihli çeke ilişkin tanzim tarihinden önceki ibrazlara yönelik bir önlem olduğu söylenebilir. Hal böyle olunca,

Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, .. karar verilmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7187 E., 2021/7294 K., 21.12.2021 T.”, E.T: 28.08.2024.

⁵⁷ A. H. Yıldırım, “Türk Hukuku’nda Vadeli Çek (İleri Tarihli Çek) ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”, *AHBVÜHFD*, cilt: 11, sayı: 4, Aralık 2017, s. 98.

⁵⁸ Narhın, a.g.e., s. 21; M. Bahtiyar, “5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek”, *KHÜHFD*, cilt: 1, sayı: 2, Aralık 2013, s. 51.

⁵⁹ M. Gençtürk, “Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme”, *EBYÜHFD*, cilt: 15, sayı: 1-2, Haziran 2011, s. 149.

⁶⁰ Kanun hükmünün 6762 sayılı TTK m. 7027/2 hükmü ile aynı olduğundan hareketle, ilgili madde hükmünde yer alan “ödenir” kelimesinin “ödenebilir” olarak anlaşılması gerekmektedir. Zira borcun vadesinden önce ödenmesinin zorunlu tutulmasının hukuka aykırı olduğu hususunda bkz. Ü. Tekinalp, “İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, cilt: 19, sayı: 1-2, Haziran 2011, s. 927.

bu durum vadeli çekin teminat maksadıyla kullanılması kolaylaştırılmıştır⁶¹. Vadeli çek sahibi alacaklı tarafından senette yer alan tanzim gününe kadar borçludan alacağını tahsili için talepte bulunulamadığından, borçlu tanzim gününe kadar kredi kullanmış gibi alacağın ifasını erteleme olanağına sahip olur⁶².

İleri tarihli borç ödemesine yönelik tanzim edilen bonoların aksine, çekin muhatabının banka olması ve karşılıksız çekin hukuki yaptırıma tabi olması uygulamada vadeli çekin bonoya tercih edilmesinin nedenlerindendir⁶³. Hâlihazırda karşılıksız çeke ilişkin hapis cezası yaptırımının kaldırılması ve yalnızca adli para cezasının öngörülmesi vadeli çek hamilinden ziyade keşideci lehine olduğundan menfaat dengesine aykırı olsa da⁶⁴, Çek Kanunu m. 5/11 hükmü kapsamında adli para cezasının ödenmemesi halinde hapis cezasına dönüştürülmesi söz konusudur. Dolayısıyla, bu durum teminat maksadıyla çekin diğer kambiyo senetlerine oranla daha sık kullanılmasına neden olmaktadır⁶⁵.

1.2. Ciro Kavramı

Ciro, sözlük anlamı itibariyle ticari senedin alacaklısı konumunda olan kimse tarafından senedin arka yüzüne yazılan yazı ve atılan imza ile üçüncü bir kişiye devridir⁶⁶. Doktrinde emre muharrer senetlerin ciro yolu ile devrinin⁶⁷, vadenin dolmasından önce ibraz edilen senetler açısından mümkün olduğundan hareketle, ciro kavramının da bu yönde değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş mevcuttur⁶⁸.

⁶¹ Narhın, a.g.e., s. 51.

⁶² Narhın, a.g.e., s. 42.

⁶³ H. C. Çöl, “İleri Tarihli Çeke İlişkin Sorunlar”, *AÜHFD*, cilt: 53, sayı: 1, Şubat 2004, s. 197- 198.

⁶⁴ Bu hususta bkz. D. Demirel, “5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çekler ve Hukuki Sonuçları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 9, sayı: 99, Kasım 2014, s. 15.

⁶⁵ Yıldırım, *Türk Hukuku’nda Vadeli Çek (İleri Tarihli Çek) ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler*, s. 102.

⁶⁶ <https://sozluk.gov.tr/>, E.T: 15.01.2024. Ciro kelimesinin kökeni, İtalyancadaki giro ya da girare kavramından gelmektedir. Aynı yönde bkz. Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 12; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 72.

⁶⁷ “...Banka dekontu kambiyo senedi vasfı taşımadığından, dekonttaki hakların ciro yoluyla temlikinin mümkün olmadığı, dekonttaki hakkın devrinin, ancak alacağın temlik yoluyla devredilebileceği, ancak dekontlardaki ciro imzasının alacağın temlik olarak kabul edilemeyeceği gibi, alacağın temlikine yönelik şekil şartı niteliğinde bulunan yazılı bir sözleşme de bulunmadığı.... nedenlerle Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK’nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA... oybirliğiyle karar verildi. ” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/8222 E., 2022/3944 K., 24.05.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

⁶⁸ Bozer, Göle, a.g.e., s. 102.

Kambiyo senetlerinin hukuken emre muharrer senet olması hasebiyle, poliçeye ilişkin ciro hükümlerinin bono ve emre yazılı çekler yönünden geçerli olması söz konusudur. Mamafih çalışmamız kapsamında çekin ciro işlemi hususunda farklılık arz eden hususlara da ayrıca değinilmiştir.

TTK m. 681 hükmü gözetildiğinde, aksi senet metninde öngörülmedikçe, kambiyo senetleri hukuken emre muharrer olmalarından ötürü, ciro ve senedin elden teslimi ile devredilebilmektedir. Madde gerekçesinde, 6762 sayılı TTK m. 593 hükmü ve ilgili madde hükmünün Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 11 hükmünden farklılık arz ettiği; zira bahse konu konvansiyonun 11. madde hükmünde⁶⁹ yalnızca ciro yolu ile devrin mümkün olabileceği hükme bağlanmıştır. Yabancı doktrinle paralel olarak, Ticaret Kanunumuz kapsamında senedin elden teslim edilmemesi halinde, ciro tek başına devre ilişkin hüküm doğurmamaktadır. Zira kanun koyucunun zilyetliğin devri kavramının ciro kavramından ayrı tutulmuş olması, ciro işleminin zilyetliğin devrini kapsamadığı sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla, ciro işleminin geçerliliği yönünden, zilyetliğin devrinin tamamlayıcı bir unsur olduğu değerlendirilebilir⁷⁰.

Doktrinde ciro, senedi elinde bulunduran kimse tarafından belirli bir alacağın temliki, tahsilatı ya da rehin verilmesi maksadıyla yapılan işlem olarak nitelendirilmektedir⁷¹. Bir başka tanım kapsamında, ciro poliçe kapsamında teminat altına alınan alacağın, gerek maddi anlamda senedin teslimi ile gerekse senetteki mevcut alacağa ilişkin hakkın devri olarak tanımlanmaktadır⁷². Bu kapsamda, ciro işlemi, senetteki mündemiç hakların temlikinin yanı sıra, ciranta tarafından senetteki alacağın tahsil edilmesi ya da yeni hamil lehine sınırlı bir aynı hakkın tesis edilmesi maksadıyla da gerçekleştirilebilmektedir. Senetteki mündemiç hakların devredilmesi,

⁶⁹ Ayrıca, İsviçre BK m. 1001/1- Alman Kambiyo SK m. 11/1 hükümlerinde de aynı hususa yer verilmiştir.

⁷⁰ Bu hususta bkz. D. Can Bayhan, “Kambiyo Senetlerinde Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Diyarbakır, 2023, s. 17.

⁷¹ Ö. Ayan, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro”, *Legal Hukuk Dergisi*, sayı: 77, Mayıs 2009, s. 1461; Öztan, a.g.e., s. 101-102; Eriş, a.g.e., s. 1059.

⁷² Öztan, a.g.e., s. 101. Aynı yönde bkz. Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 99; Bozkurt, a.g.e., s. 218; S. Yağmur, “Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülme Bazı İhtiyari Kayıtlar”, *MARUHAD*, cilt: 22, sayı: 3, Aralık 2016, s. 2882; A. Kendigelen, İ. Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 200.

cirantanın sahip olduğu hakların devri manasına gelmemektedir; bu sebeple yeni hamilin ciranta tarafından ileri sürülebilecek def'ileri kullanması mümkün değildir⁷³.

Ciro işlemi neticesinde, senedin hamilince yazı yazılmak suretiyle ciro işleminin belirlenmesi ve imza ile devir iradesinin teyit edilmesi söz konusudur⁷⁴. Dolayısıyla, cironun alacağın devrine ilişkin tespit vasfını haiz olduğu söylenebilmektedir. Bu kapsamda, senetteki alacağın bir başkasına intikal etmesi ile ciranta da yeni hamile karşı müracaat borçlusu konumuna gelmektedir. Müracaat borçlusu konumuna gelen ciranta, adeta yeni bir senet tanzim etmiş gibi kambyo taahhüdünde bulunmaktadır⁷⁵. Zira ciro işlemi ile ciranta tarafından gerek kendi gerekse diğer müracaat borçluları adına senetteki borcun ödenmesine ilişkin bir teminat verilmektedir⁷⁶. Bu durumda ciro işleminin de poliçenin tanzimindeki gibi üçlü bir havale ilişkisini içerdіği söylenebilir⁷⁷.

Doktrindeki hâkim görüş, cironun gerek temel ilişkiden gerekse yapısı gereği mücerret olduğu yönündedir⁷⁸. Hal böyle olunca, cironun dayandığı temel ilişkinin hükümsüz olması hali, cironun hükümsüzlüğüne sebebiyet vermemektedir⁷⁹. Bu kapsamda asıl borç ilişkisinin doğmamış olması, geçersizliği ya da sakatlanmış olması halinde bile, ciro işlemi geçerli kabul edilmektedir⁸⁰. Nitekim senedin tedavülü halinde, senedi ödeme külfeti altında olan birden fazla müracaat borçlusu mevcut olduğundan, ciro işleminin asıl borç ilişkisinden bağımsız bir kambyo taahhüdü olduğu söylenebilir.

Öte yandan, ciro ikili bir yetki içermektedir; zira ciro işlemini gerçekleştiren hamil tarafından yeni hamile tahsilat yapabilme hakkı devredilirken, senedi ödeme yükümlülüğü altında olan borçlunun da yeni hamile ödeme yapması yönünde direktif

⁷³ E. Sayıcı, “Kambyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya, 2019, s. 50.

⁷⁴ Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 54.

⁷⁵ B. Kaya, “Kambyo Senetlerinde Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2022, s. 44.

⁷⁶ H. Atmaca Ülkü, “Kıymetli Evrak Hukukunda Temlik Ciro sunun Teminat İşlevinin 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Değerlendirilmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 18, sayı: 207, Kasım 2023, s. 73.

⁷⁷ Çamoğlu, *Kıymetli Hukukun Temel Esasları*, s. 70.

⁷⁸ Yasan, a.g.e., s. 98; Çamoğlu, *Kıymetli Hukukun Temel Esasları*, s. 70; Bozkurt, a.g.e., s. 219; Coşkun, a.g.e., s. 211.

⁷⁹ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 86.

⁸⁰ A. Z. Güler, “Kambyo Senetlerinin Rehn edilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2023, s. 65.

verilmektedir⁸¹. Lehine ciro işlemi gerçekleştirilen kimsenin senetten doğan hakları devren edinmesi söz konusudur; zira senedin ödenmemesi hususunda cirantanın sorumluluğuna gidilmesi mümkündür⁸². Mamafih, cirantanın yanı sıra cirantadan önceki cirantaların ve keşidecinin senedin müracaat borçluları olarak senedi ödeme külfeti mevcuttur. Hal böyle olunca, hamil tarafından senetteki borcun ödenmesi maksadıyla cirantaya, keşideciye ve ayrıca diğer cirantalara başvurulabilmektedir.

Kanun koyucu tarafından poliçenin devri hususunda öngörülen hükümlerin, emre yazılı bono ve çek yönünden geçerli olacağı hükme bağlanmış olsa da, çekin devri bazı yönlerden poliçeden farklılık arz etmektedir.

TTK m. 681/2 gereğince senet metninde emre yazılı olmadıklarına ilişkin bir kaydın yer alması ile söz konusu senetlerin devrinin yalnızca alacağın temliki yolu ile devredileceği hükme bağlanmıştır. Nitekim bahse konu kaydı içeren poliçe nama yazılı senet vasfını haizdir⁸³.

TTK 647/2 hükmü gereğince, nama yazılı senetlerin devrine ilişkin devir anlaşmasının yapılması esastır. İlgili akde ilişkin beyanın gerek kıymetli evrak üzerine gerekse başka bir kâğıt üzerine yapılması mümkündür. Akit ilişkisi kapsamında, senetteki alacak hakkı bir başkası tarafından iktisap edilmektedir. Her ne kadar TBK kapsamında devir akdinin hüküm doğurması mümkün olsa da, aynı zamanda senetteki hakkın maliki olan kimse tarafından senedin zilyetliğinin yanı sıra senetteki hak da intikal ettiğinden senede ilişkin bir tasarrufta bulunmaktadır⁸⁴. Ancak bu noktada senedin elden teslimi de esas olup, yalnızca senedin ya da ayrı bir kâğıtta yer alan devir beyanının devri halinde usulüne uygun temlikten söz edilemez⁸⁵.

Öte yandan, TTK m. 655/1 hükmü gereğince, nama yazılı senetler yönünden hakkın ispatının yapılabilmesi için senedi elinde bulunduran kimse, senette ya da alonjda adı yer alan kişi ya da onun hukuken halefi olduğunu ispat külfeti altındadır. İspatın gerçekleşmemesi durumunda ise senetteki borcu ödeyen borçlunun hak

⁸¹ Pulaşlı, a.g.e., s. 172; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer, Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 92; Bahtiyar, a.g.e., s. 99; Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 231; İmregün, a.g.e., s. 68.

⁸² E. Bulut, “Çekin Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2010, s. 28.

⁸³ Eriş, a.g.e., s. 320. Nitekim söz konusu temlikin de alacağın devrine ilişkin bir tasarruf olduğu hususunda bkz. Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 187.

⁸⁴ Öztan, a.g.e., s. 31.

⁸⁵ Eriş, a.g.e., s. 1167.

sahipliğini ispat eden kimseye karşı senedi ödeme külfeti devam etmektedir (TTK m. 655/2). Zira nama yazılı senetler kamu güvenliğini haiz değildirler⁸⁶.

TTK m. 778/1 (a) bendi kapsamında, poliçenin cirosuna ilişkin hükümlerin bono yönünden uygulanması söz konusudur. Dolayısıyla TK m. 681/1' e göre, ciro ve senedin zilyetliğinin devri yolu ile devredilmektedir⁸⁷. Ancak TTK m. 818/1 (d) hükmü kapsamında, çek yönünden TTK m. 683 ila 685 hükümlerinin uygulanacağı hususuna yer verilmiştir. Hal böyle olunca, çek yönünden poliçede cironun şekli, cironun hükümlerinden olan devir ve teminat işlevine ilişkin hükümler geçerlidir.

Öte yandan, kanun koyucu tarafından gerek TTK gerekse Çek Kanunu kapsamında çekin devir usulüne ilişkin poliçeden farklı hükümler öngörülmüştür. Nitekim TTK m. 788 hükmünde, doğrudan emre yazılı kaydı içeren ya da ilgili kayıt olmaksızın belirli bir kimse yararına ödenmesi öngörülen çekin devrinin, ciro ve zilyetliğin devri ile mümkün olduğu hususuna yer verilmiştir. İlgili madde hükmünün ikinci fıkrası kapsamında, çekin emre yazılı olmadığı hususunda bir kayıt içermesi ve belirli bir kimse yararına ödenmesi öngörülen çekin, alacağın temliki ile devredilmesi söz konusudur.

Kanun koyucu tarafından çeklerin emre yazılı olmalarının yanı sıra, nama ya da hamiline tanzim edilmesine⁸⁸ icazet verilmiştir. Çekin senedi elinde bulunduran lehine tanzim edilmesi durumunda, ciro edilmesi önem arz etmemekle, ciro edilmesi senedi emre yazılı senede dönüştürmemektedir (TTK m. 791). Bu durumda ilgili çekin devrinin teslim yolu ile gerçekleşmesi söz konusudur⁸⁹. Yine TTK m. 789/4 kapsamında, muhatap bankanın şubeleri arasında tedavül etmesi haricinde, çekin muhataba ciro edilmesi mümkün olmayıp, ciro edilmesi halinde bu çekin makbuz vasfını haiz olacağı hususuna yer verilmiştir.

⁸⁶ Ş. Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 46.

⁸⁷ Ancak ibraz süresini aşan kambyo senetlerinin yalnızca alacağın temliki yolu ile devri söz konusudur. Açık kambyo senedinin de taraflar arasında akdedilen senedi doldurma akdinin de senet ile birlikte ciro ve zilyetliğin teslimi ile devredileceği hususunda bkz. E. Tüzemen Atik, *Açık Kambyo Senetleri* (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 199 vd.

⁸⁸ Bkz. TTK m. 785/2-3.

⁸⁹ Eriş, a.g.e., s. 135; Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 195; E. Günay, *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil* (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 93.

1.3. Ciro ile Benzer Hukuki Kurumlar

Kambiyo senetleri, ciro ve zilyetliğin devrinin yanı sıra miras hukukunda terekenin açılması ile mirasçılara intikal edebilmektedir. Şirketler hukukunda ise birleşme ve bölünme işlemleri neticesinde kambiyo senetlerinin devri mümkündür. Öte yandan, kambiyo senedi haczedilebilir taşınır mal vasfını haiz olduğundan, icra hukukunda doğrudan alacağın tahsili maksadıyla alacaklıya teslim edilebilir. İflas hukukunda ise kambiyo senetlerinin iflas masasına tahsis edilmesi ile müflisin borcuna karşılık alacaklılar tarafından iktisap edilebilmektedir. Kambiyo senetleri ayrıca yetkisiz temsil, aval verme ve araya girme neticesinde kanun gereği senetteki borcu ifa eden kimse tarafından devralınabilmektedir. Yine alacağın temliki kurumu ile senedin üçüncü bir kişi tarafından iktisap edilmesi de mümkündür.

1.3.1. Miras Hukukunda Devir

Miras hukuku bakımından TMK m. 517 hükmü⁹⁰ gözetildiğinde, belirli bir alacak hakkı içeren kambiyo senedinin vasiyete konu olması muhtemeldir. Zira senedin maliki olan muris tarafından kıymetli evrak vasfını haiz kambiyo senedinin bir başkasına intikal ettirilmesi ile senedin maddi anlamda devri söz konusudur.

TMK m. 575 hükmü kapsamında, miras bırakanın ölümü ile tereke açılır. TMK m. 599/2 hükmü⁹¹ gereğince, terekenin içerdiği taşınır ve taşınmaz malların zilyetliğinin edinilmesi, zilyetliğin irade neticesinde edinilmesi kuralının istisnasını oluşturmaktadır⁹². Nitekim kıymetli evrak hukukunda senedin zilyetliğinin intikali yönünden tarafların iradelerinin uyuşması esastır⁹³. Dolayısıyla, bu noktada ciro ile intikalin miras hukukundaki intikal usulünden farklı olduğu söylenebilir. Zira miras

⁹⁰ TMK m. 517: “Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.”

⁹¹ TMK m. 599: “Kanunda öngörülen ayırık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynı haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar.”

⁹² A. D. Keskin, H. R. Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi Medeni Hukuk- II (Eşya Hukuku- Miras Hukuku* (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 46.

⁹³ O. Hacıömeroğlu, “Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 28.

hukukunda terekenin geçişi kendiliğinden olduğundan, mirasçı miras bırakının külli halefi konumuna gelmektedir⁹⁴.

Birden fazla mirasçının bulunması halinde ise terekenin taksimine kadar elbirliği mülkiyeti söz konusu olduğundan, terekeden doğan hakların ve borçların mirasçılarının malvarlığına doğrudan geçmez⁹⁵. Bu noktada, elbirliği mülkiyeti ile senedin maliki olan mirasçılarının kambiyo senedini ciro yolu ile devretmesi de mümkündür.

1.3.2. Şirketler Hukukunda Devir

Şirketler hukukunda birden fazla şirketin malvarlıkları tasfiye edilmeksizin birleşmeleri mümkün olup, birleşme neticesinde birleşen şirketler ya tasfiyesiz dağılmakta ya da kurulan yeni şirketin çatısı altında varlığını devam ettirmektedir⁹⁶. TTK m. 136/4 hükmü⁹⁷ gereğince, birleşme işlemine konu şirketlerin malvarlığının tamamı iktisap edildiğinden, şirketin zilyedi olduğu kambiyo senetleri de bu kapsamda intikal etmektedir. Miras hukuku yönünden geçerli olan külli halefiyet ilkesi birleşme açısından da geçerli olup⁹⁸, bu kazanımlara ilişkin kanun hükmünde şekli bir şarta yer verilmemiştir⁹⁹. Dolayısıyla, birleşme neticesinde kambiyo senedinin intikali de ayrıca herhangi bir devir anlaşmasına tabi tutulmaksızın gerçekleştirilmektedir¹⁰⁰.

TTK m. 159/1 hükmü kapsamında, bir şirketin kısmen ya da tamamen bölünmesi mümkündür. Kısmen bölünen şirketin malvarlığının bir bölümü başka şirketlere devrolunmaktadır. Bu kapsamda, bölünmeye konu şirketin pay sahiplerince devralan şirketlerde pay ve hak sahibi olunabilir ya da bölünmeye konu şirketçe devre konu malvarlığı oranında devralan şirketlerde paylar ve haklar elde edilerek yavru şirket kurulabilir. Öte yandan, tam bölünme halinde ise, şirkete ait malvarlığının

⁹⁴ M. Ayan, *Miras Hukuku* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 139.

⁹⁵ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 39.

⁹⁶ Ş. Kayıhan, *Şirketler Hukuku* (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 95.

⁹⁷ TTK m. 136/4: “Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır.”

⁹⁸ Hakan Çebi, *Şirketler Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 65.

⁹⁹ E. E. Yılmaz, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi ve Birleşme Süreci”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2020, s. 14.

¹⁰⁰ H. Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kayseri, 2021, s. 39.

tamamı bölümlere ayrılarak başka şirketlere devredilir. Yine kısmen bölünmede olduğu gibi, tam bölünmeye konu şirket ortaklarınca da devralan şirketlerde paylar ve haklar edinilir. Ancak tam bölünme halinde, bölünmeye konu şirketin tüzel kişiliği sona ererek ticaret sicilinden silinmektedir.

Tam ya da kısmi bölünme halinde de, malvarlığının aktif ve pasifi bir arada ve tasfiyesiz intikali söz konusu olduğundan, külli halefiyet ilkesi geçerlidir¹⁰¹. Bu durumda, bölünme işleminin ticaret siciline tescil edilmesi ile bölünen ortaklığın malvarlığı devralan şirkete intikal etmektedir¹⁰². Ancak birleşmeden farklı olarak, bölünmede tam külli halefiyetten¹⁰³ ziyade kısmi külli halefiyet söz konusudur. Nitekim bölünmeye konu şirket ve devralacak şirket arasında kararlaştırılan malvarlıkları bölünme işlemine tabi tutulmaktadır¹⁰⁴. Dolayısıyla, bölünmeye konu malvarlığı değerleri arasında yer alan kambyo senetleri de bölünme işleminin ticaret siciline tescil edilmesi ile devralan şirket tarafından iktisap edilmektedir.

Birleşme işlemi neticesinde, birleşen şirketlerin malvarlıklarının aktifi ve pasifinin bir kül halinde intikali söz konusu olduğundan, zilyetliğin devri yönünden tarafların irade uyuşmalarından ziyade, tam külli halefiyet söz konusudur¹⁰⁵. Hal böyle olunca, birleşme yolu ile intikal eden kambyo senetleri de tüm malvarlığı ile birlikte iktisap edilmektedir. Ancak, bölünme işleminde kısmi külli halefiyet söz konusu olduğundan, kanaatimizce bölünme işlemine konu kambyo senetlerinin irade uyuşması ile devredilebilmesi mümkündür.

TTK m. 180 kapsamında, şirketin tür değiştirmesi mümkün olup, ortaklığın payları ve hakları muhafaza edilmektedir (TTK m. 183/1). Bu kapsamda, eski şirketin devamı olan yeni şirket, eski şirkete ait kambyo senetlerinin maddi anlamda hak sahibi olduğundan, tür değiştirmede senetlerin ayrıca devir işlemine tabi olmadığı söylenebilir. Yine ticari işletmenin devri neticesinde, ticari işletmenin içerdiği tüm

¹⁰¹ N. Güven, “Anonim Şirketlerin Bölünmesinde Alacaklıların Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, İstanbul, 2023, s. 21.

¹⁰² Güven, a.g.e., s. 64.

¹⁰³ Tam külli halefiyet yönünden seletin malvarlığında bulunan aktif ve pasiflerin tek işlemle bir kül halinde intikal ettiği hususunda bkz. A. G. Aktürk, “Sermaye Şirketlerinde Bölünmede Alacaklıların ve İşçilerin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Programı, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, 2022, s. 7-8.

¹⁰⁴ Güven, a.g.e., s. 12.

¹⁰⁵ Bu hususta bkz. Aktürk, a.g.e., s. 8.

malvarlığı unsurları da bir kül halinde intikal etmektedir (TTK m. 11/3). Taraflarca bazı malvarlıklarının devrin kapsamı dışında tutulması, devir akdinde bu unsurların hariç tutulduğu hususuna yer verilmesi ile mümkündür¹⁰⁶. Dolayısıyla, ticari işletmenin devri esnasında, devre konu işletmenin malvarlığına dahil olan kambiyo senetleri de devir akdinde hariç tutulmadıkça devir kapsamında yer almaktadır.

1.3.3. İcra ve İflas Hukukunda Devir

Öte yandan, icra marifeti ile¹⁰⁷ ya da iflas hukuku yönünden müflisin malları arasında yer alan kambiyo senetlerinin ciro edilmeksizin devri söz konusu olabilmektedir¹⁰⁸.

İİK m. 85 hükmü gereğince, taşınır mal vasfını haiz kambiyo senedinin haczi mümkündür. Nitekim icra dairesince haciz mahallinde bulunan taşınır mallar, değer takdiri yapılarak haciz tutanağına kaydedilir¹⁰⁹. İİK m. 88/1 hükmü kapsamında, haczedilen poliçeler ve sair cirosu kabil senetler borçluya ya da üçüncü kişiye bırakılmaksızın, icra dairesince muhafaza edilmesi esas olup, bu durumda fiili haciz gerçekleştirilmiş olur¹¹⁰. İİK m. 89 hükmünde¹¹¹ bahsi geçen senetler arasında emre muharrer senetler yer almadığından, kambiyo senetleri hakkında bu kanun hükmü uygulanmaz¹¹².

Kambiyo senedi üzerinde borçlunun herhangi bir tasarrufta bulunması mümkün olmayıp, İİK m. 106 hükmü kapsamında haczedilen senedin paraya

¹⁰⁶ İ. Kayar, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku* (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 73.

¹⁰⁷ İmregün, a.g.e., s. 69.

¹⁰⁸ Pulaşlı, a.g.e., s. 172. Aynı yönde bkz. Öztan, a.g.e., s. 101.

¹⁰⁹ R. Arslan, E. Yılmaz, S. Taşpınar Ayvaz, E. Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 312.

¹¹⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz, Hanağası, a.g.e., s. 313.

¹¹¹ İİK m. 89: “*Hamiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senetle müstenit bulunmayan alacak veya sair bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü şahıs elindeki taşınır bir malı haczedilirse icra memuru; borçlu olan hakiki veya hükmi şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve takip borçlusuna yapılan ödemenin muteber olmadığını veya malı elinde bulunduran üçüncü şahsa bundan böyle taşınır malı ancak icra dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını bildirir (Haciz ihbarnamesi). Bu haciz ihbarnamesinde, ayrıca 2, 3 ve 4 üncü fıkra hükümleri de üçüncü şahsa bildirilir.*”

¹¹² Rehin alacaklısının elinde bulunan kambiyo senedinin fiilen haczedilmeksizin İİK m. 89 hükmü kapsamında haczedilebileceği hususunda bkz. C. Kutlu, “Kambiyo Senetlerinin Devri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli, 2013, s. 105.

çevrilmesi mümkündür. Ancak bazı hallerde senedin ödeme maksadıyla alacaklıya intikal etmesi mümkündür. İİK m. 120 hükmüne göre, tüm alacaklıların muvafakat etmeleri halinde, senedin zilyetliği alacaklılardan birine devredilebilir. Bu durumda icra dairesi tarafından senedin zilyetliğinin devredilmesinin mümkün olmadığı hallerde, icra marifeti ile senedin hak sahipliğinin kazanıldığına ilişkin bir belge tanzim edilmelidir¹¹³.

Yine iflas hukuku kapsamında müflisin malvarlığına tabi kambiyo senetleri de iflas masasına tabidir. Zira İİK m. 184 hükmü gereğince, bahse konu senetler müflisin borçlarının ödenmesi maksadıyla iflas masasına tahsis edilmektedir. Ancak bu durumda, İİK m. 188 hükmü kapsamında, tahsil cirosu yolu ile müflise intikal eden senetler ya da ileri tarihli bir ödemeye yönelik verilmiş olan senetlerin cirantaları tarafından geri istenmesi mümkündür. İflas masasına tabi kambiyo senetleri açık arttırma ya da pazarlık usulü ile satılır (İİK m. 241).

1.3.4. Kanun Hükmü Gereği Devir

Kanun hükmü gereği senedin intikali, müracaat borçlusu vasfını haiz olmayan bir kimse tarafından senet borcunun ödenmesi halinde söz konusudur¹¹⁴.

Yetkisiz temsil, temsil yetkisinin yokluğu, temsil yetkisinin kaldırılması ya da yetki aşımı hallerinde gündeme gelmektedir¹¹⁵. TBK m. 46 hükmü gereğince, yetkisi haricinde işlem yapan kişinin temsilci gibi davranması halinde, temsil olunanın onay vermesi ile işlem geçerli kabul edilir. Poliçede yetkisiz imzaya ilişkin TTK m. 678 hükmü, bono ve çek yönünden de geçerlidir (TTK m. 778/2- (e)- TTK 818/1- (c)). Bu kapsamda, yetkisiz temsilci, senetteki imzasından ötürü müracaat borçlusu sıfatı ile senetteki borçtan doğrudan sorumludur. Senetteki borcu ifa etmesi halinde ise, yetkisiz temsilde bulunduğu kişinin senetten doğan haklarına sahip olur. Hal böyle olunca, temsil yetkisi bulunmayan, temsil yetkisi kaldırılan ya da temsil yetkisinin sınırlarını

¹¹³ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 145.

¹¹⁴ Kutlu, a.g.e., s. 109.

¹¹⁵ Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 98.

aşan temsilci yönünden ilgili kanun hükmü geçerlidir. Dolayısıyla, burada ciro işleminden farklı olarak kanun hükmü gereği devir söz konusudur.

TTK m. 700/1 hükmü kapsamında, aval, senetteki bedelin bir kısmına ya da tamamına ilişkin verilen teminattır. Aval, senetteki imza sahiplerine olan güvensizliğe ilişkin verilmekle, bu yönüyle senedin tedavülünü kolaylaştırmaktadır¹¹⁶. Söz konusu teminat, senette imzası yer alan kimseler ya da üçüncü bir kişi tarafından verilebilmektedir. Bu noktada, ciro şerhinde olduğu üzere, aval şerhi de poliçe veya alonj üzerine yazılmaktadır. TTK m. 702/3 hükmü gereğince, aval veren tarafından senetteki alacağın ifa edilmesi halinde, lehine teminat verdiği kişinin senetten doğan haklarını iktisap eder. Ancak bu noktada, miras hukukundan farklı olarak, aval veren kimse, aval verilenin kişinin halefi olmaktan ziyade, kanundan doğan bir devir ile senedin zilyetliğini ve senetten doğan hakları elde etmektedir¹¹⁷. Bu kapsamda, aval verenin lehine aval verilenin kişisel def'ilerini ileri sürmesi mümkün değildir¹¹⁸.

Araya girme kavramı, senedin hamilince kendisine başvuru yapılması muhtemel müracaat borçlusu yerine, senedin muhatabı dışında bir başkası tarafından kabul edilmesi ya da ödenmesidir¹¹⁹. Araya giren müracaat borçlusu, devraldığı borcun ödenmemesi halinde borcu üstlendiğinden, kabul etmemeden ötürü ortaya çıkabilecek emniyetsizlik halini ortadan kaldırmaktadır¹²⁰.

Hamil kabul etme vaadiyle araya giren kişiyi kabul etmek zorunda değilken; ödeme vaadiyle araya giren kişiyi kabul etmekle yükümlüdür¹²¹. TTK m. 735/3 hükmüne göre, araya girmenin kabulü halinde, hamil tarafından lehine kabulde bulunan müracaat borçlusuna ve ondan sonraki borçlulara vadeden önce başvuruda bulunamaz. Öte yandan, ödeme vaadiyle araya giren kişi, lehine ödemedede bulunulacak müracaat borçlusunun yükümlü olduğu tutarın tamamını ödemekle yükümlüdür (TTK m. 738/2). Hamilin araya girerek ödeme talebini reddetmesi halinde, diğer müracaat borçlularına başvuru hakkını kaybeder (TTK m. 740).

¹¹⁶ Coşkun, a.g.e., s. 254; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 79.

¹¹⁷ Coşkun, a.g.e., s. 257. Aksi yönde bkz. Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 130.

¹¹⁸ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 158.

¹¹⁹ Eriş, a.g.e., s. 593; Bozkurt, a.g.e., s. 344.

¹²⁰ Öztan, a.g.e., s. 169.

¹²¹ Coşkun, a.g.e., s. 291.

Araya girerek ödeme halinde, ciro işleminde olduğu gibi senetten doğan haklar iktisap edilir; ancak araya girerek ödeme yapan kimse tarafından senedin ciro yolu ile bir başkasına intikali mümkün değildir (TTK m. 742/1). Bu kapsamda, senedin yeni hamili konumunda olan kişi, senedi yalnızca alacağın temliki yolu ile devredebilir¹²².

1.3.5. Alacağın Temliki ve Ciro

Ciro ve alacağın temliki birbiri ile benzerlik gösteren devir işlemleridir. Bu noktada her ikisi yönünden farklılıkların tespiti önem arz etmektedir.

1.3.5.1. Alacağın Temliki Kavramı ve Türleri

Alacağın temliki, alacağın miktarında ya da varlığında bir değişme olmaksızın bir başkasına intikal etmesi ile alacaklı vasfının değişmesine neden olan bir devir işlemidir¹²³. Alacağın intikal ettiği kimse, alacak hakkının yanı sıra alacak hakkına ilişkin tasarruf yetkisini kazanır¹²⁴. Alacağın temlik ettiği kimse tarafından alacağın yanı sıra alacaklı vasfını haiz kimsenin sözleşme ilişkisinden doğan durumu ve sıfatı devralınmadığından, alacaklıya ait inşai hakların ve def'ilerin intikali söz konusu değildir¹²⁵. Bu kapsamda, sözleşme ilişkisinin devri söz konusu olmadığından, alacaklının akdin tarafı olması hasebiyle sahip olduğu vasfın ve tüm haklarının üçüncü kişiye intikal etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, alacağın temliki kurumu, sözleşme ilişkisinin devrinden ziyade alacaklının uhdesinde bulunan alacak hakkının devredilmesine ilişkin tasarruf akdi niteliğindedir¹²⁶. Nitekim borçlu ve devreden arasındaki sözleşme ilişkisi kapsamında, borçlunun akit ilişkisinden dönme ya da iptal beyanını alacağı devralan yerine, devredene yöneltmesi gerekir¹²⁷.

Öte yandan, devre konu alacak, hukuki bir işlemde, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden, vekâletsiz iş görmeden, eşya, aile ya da miras hukukundan

¹²² Öztan, a.g.e., s. 177.

¹²³ D. Diren, “Alacağın Temlikinin Hüküm ve Sonuçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 5.

¹²⁴ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2894.

¹²⁵ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2896; Eren, a.g.e., s. 1387

¹²⁶ M. A. Gümüş, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 1079.

¹²⁷ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2905.

doğabilir¹²⁸. Yine bölünebilen bir alacağın bir kısmının devri de mümkündür¹²⁹. Alacağın temlikinde devrin kapsamı, alacak hakkı ve teminat, işlemiş faiz gibi alacak hakkından doğan yan hakları içerir¹³⁰.

TBK m. 185 hükmü kapsamında, yasadan kaynaklı temlik yönünden, devrin herhangi bir koşula bağlı tutulmaksızın ve ayrıca alacaklı tarafından iradi olarak teslim edilmesi gerekmeksizin üçüncü kişiye devredilmesi söz konusudur. Bu noktada, TBK m. 596 hükmündeki kefilin borcu ifa etmesi halinde alacaklıya ait hakların kefile intikali yasadan kaynaklı temlik hükmündedir. Yine kefilden ziyade alacaklıya sözleşme konusu borcu ifa eden kimsenin üçüncü kişi vasfını haiz olması halinde de alacaklıya ait hakların bu kimseye intikal etmesi söz konusudur (TBK m. 127). Ayrıca, TBK m. 168, m. 509 ve 599 hükümleri de yasadan kaynaklı temlik olarak kabul edilmektedir¹³¹.

TBK m. 185 hükmünde yargı kararına dayalı temlike ilişkin hususa da yer verilmiş olup, yasadan kaynaklı temlik için geçerli olduğu üzere bu temlik türünün de herhangi bir koşula tabi tutulması mümkün değildir. Ayrıca, bu temlik türü de alacaklının iradesine tabi olmayıp, alacaklı tarafından herhangi bir tasarrufta bulunulması da gerekmeksizin mahkeme aracılığı ile alacağın temliki sağlanmaktadır. Örneğin HMK m. 125 hükmü kapsamında dava konusunun temliki halinde, davacı ya da davalı tarafından davanın üçüncü kişiye devri gündeme gelmektedir. Davacı tarafından davanın temliki halinde, devralan kimse davacı vasfını haiz olacağından davanın reddi halinde yargılama giderlerinden temlik eden kişi ile birlikte sorumluluğu bulunmaktadır. Öte yandan, davalı tarafından davanın intikal ettirilmesi ile davada taraf değişikliği gündeme geleceğinden, davacı tarafından davanın devam ettirilmesi ya da devir işlemini gerçekleştiren tarafa yönelik mevcut davanın tazminat davasına dönüştürülmesi mümkündür.

¹²⁸ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2907; U. Doğru, “Para Dışındaki Alacakların Devri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2019, s. 3.

¹²⁹ D. H. Arda Bağcı, “Alacağın Devri ve Diğer Hukuki Kurumlarla Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2015, s. 10.

¹³⁰ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2911.

¹³¹ A. Şafak, “Alacağın Temliki”, *Alacağın Temliki (Devri)* (2. Baskı) içinde, A. Şafak (ed.), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 34.

Kambiyo hukuku yönünden ciro ile benzer nitelik gösteren temlik türü, iradi temliktir. İradi temlik, alacaklı sıfatını haiz kimse tarafından yasaya, borç ilişkisinin dayanağı olan akde ya da işin vasfına aykırılık teşkil etmediği sürece borçlu vasfını haiz kimsenin onayına ihtiyaç duyulmaksızın alacağın temlik ettirilmesidir (TBK m. 183). Bu kapsamda, borçlunun ilgili akit kapsamında devir işlemine onay verip vermediği herhangi bir önem arz etmez. Öte yandan, alacağın ifa uğruna temliki mümkündür (TBK m. 192). Nitekim ifa uğruna edimde, alacaklı ile uzlaşarak, borçlu tarafından verilen borç akitte yer alan borcun türüne dönüştürülerek ifa edilmektedir¹³². Yine alacağın ciro yönünden olduğu gibi tahsili ya da teminat maksadıyla bir başkasına intikali mümkün olup, her iki temlik türünde de alacak hakkının tamamı devir maksadı gerçekleşene kadar devralana geçmektedir¹³³.

Temlik işlemi neticesinde hukuki tasarrufa dayalı olarak alacağın el değiştirmesi söz konusudur¹³⁴. Alacağın devir yasağı bulunmasına rağmen, iyi niyetli üçüncü kişinin kazanımı korunmaktadır. Zira borçlu tarafından devir yasağı öne sürülerek, ilgili tasarrufun geçersiz olduğunun ileri sürülmesi mümkün değildir (TBK m. 183/2). Nitekim TBK m. 19/2 hükmü gözetildiğinde, alacağın temlik edildiği üçüncü kişinin alacaklı ile aralarındaki yazılı akdin varlığına itimat etmesinden ötürü bu kimseye karşı muvazaa iddiasında bulunması mümkün değildir.

İradi temlikin geçerlilik koşulu, tasarruf işleminin yazılı olarak gerçekleştirilmesidir. Genellikle devralanın adı soyadı ve devir iradesini içeren devir sözleşmesi, açığa ya da beyaza devir şeklinde de gerçekleştirilebilir¹³⁵. Ciroda ehliyet ve imza şekline ilişkin hususlar, alacağın temliki yönünden geçerli olduğundan bu hususlara ayrıca yer verilmemiştir.

Ancak iradi temlik vaadinde bulunulması halinde, bu vadin herhangi bir biçime tabi tutulması mümkün değildir (TBK m. 184). Bu noktada, alacaklı adına kanuni ya da iradi temsil yetkisini haiz kimselerce de alacağın üçüncü kişiye temliki

¹³² Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 145. Aynı yönde bkz. Eren, a.g.e., s. 1043; Eren, Dönmez, a.g.e., s. 1959.

¹³³ Arda Bağce, a.g.e., s. 35-36.

¹³⁴ F. Berberoğlu Yenipınar, *Alacağın Temliki ve Borcun Nakli*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 31.

¹³⁵ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2915.

mümkün olup, temlikin yetkisiz temsil ile gerçekleştirilmesi halinde ise alacaklının onayı ile temlik işlemi geçerli hale gelmektedir¹³⁶.

1.3.5.2. Alacağın Temlikinin Hükümleri

Her ne kadar alacağın temlik esnasında borçlunun herhangi bir irade açıklamasında bulunması önem arz etmese de, borçlu temlik tasarrufundan haberdar olmaksızın devreden alacaklıya ya da borcun birden fazla temlik halinde son devralandan önceki devralan kişilerden birine iyi niyetle ifada bulunursa borç sona erer (TBK m. 186). Bu durumda, devralan kişinin alacağın tahsili için alacağı temlik eden alacaklıya başvurması gerekir¹³⁷.

Yine TBK m. 188 hükmü kapsamında borçlu tarafından alacağın temlik edildiğinin öğrenilmesi durumunda, ödemezlik ya da zamanaşımı def'ileri gibi bazı savunmaların ileri sürülmesi mümkündür¹³⁸. Ancak TBK m. 183/2 hükmünde bahsedildiği üzere, alacağın temlikinin yasaklandığına dair herhangi bir kaydın bulunmaması halinde, bu def'i devralan kişiye karşı öne sürülemez. Aksi halde, devir yasağına rağmen alacağın temlik halinde, söz konusu tasarruf herhangi bir hüküm doğurmaz. Nitekim nafaka ve destekten yoksun kalma tazminatları devir yasağına tabi alacaklardandır¹³⁹.

Alacağın temlikine ilişkin hukuki tasarrufta bulunulması ile alacaklının kişisel hakları haricindeki öncelik hakları ve alaktan doğan haklar da temlik edilmektedir. Öte yandan, alacağın yanında faiz alacağının mevcudiyeti halinde, faizden doğan alacakların da devralana intikal etmesi söz konusudur. Bu kapsamda, alacağın intikal ettiği kimsenin TBK m. 189 hükmü kapsamında öncelik haklarına ve fer'i haklara da sahip olması söz konusudur. Dolayısıyla, alacağa bağlı haklardan olan cezai koşulun,

¹³⁶ Şafak, a.g.e., s. 37.

¹³⁷ Arda Bağce, a.g.e., s. 40.

¹³⁸ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2939. Ayrıca, borçlu tarafından alacağı sona erdiren itirazların öne sürülmesi halinde alacağın temlikinin geçersiz olduğu hususunda bkz. Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2940. İfa, takas ve ibrada bulunması halinde de bu hususların savunma olarak öne sürülebileceği hususunda bkz. Arda Bağce, a.g.e., s. 46; Doğru, a.g.e., s. 15.

¹³⁹ Doğru, a.g.e., s. 20.

faiz hakkının, kefilliğin, rehin hakkının ve rehine bağılı rüçhan haklarının (İİK m. 206), ayrıca hapis hakkının da intikal etmesi söz konusudur.

Alacağın temlikinin devri kapsamında ayrıca TBK m. 190 hükmü kapsamında senedin, senetle ilintili belgelerin devri ve alacakla ilgili bilgilendirme yapılması esastır. Nitekim senedin intikal etmemesi halinde maddi anlamda senetteki hakkın maliki olduğunun ispatı zorlaşmaktadır. Öte yandan, senetteki alacaktan doğan hakkın kanıtlanmasına ilişkin olan belgelerin intikali ve ayrıca bu husustaki bilgilerin de verilmesi, alacağın temlikinin bir sonucudur.

TBK m. 191/1 hükmü gereğince, alacağın temlik işlemini gerçekleştiren alacaklı tarafından devralan kimseden herhangi bir ivazın elde edilmesi, alacağın varlığının teminatı niteliğindedir. Nitekim bu kapsamda, ayrıca alacağın borçlusunun da alacağı ödeme gücünü haiz olduğuna ilişkin güvence verilmiş olmaktadır. Dolayısıyla, TBK m. 193 hükmü kapsamında, alacağın temlik ettiği kimsenin teminat külfeti altında olan kimseye karşı seçimlik hakları mevcuttur. Örneğin, bu kimse alacaklıya verilen ivazın faizi ile iade edilmesini, temlikin sebep olduğu masrafları, alacağı tahsil etmek maksadıyla yaptığı işlemlere yönelik masraflarını ve menfi zararını, temlik ettirenin kusurunun bulunmadığını ispat etmediği müddetçe oluşan sair zararlarını talep etme hakkını haizdir.

Öte yandan, alacağın kanuni temlik ya da iradi temlikin ivazsız şekilde yapılması halinde, alacağı temlik ettiren ya da evvelki alacaklının bu yönde bir teminat sağlaması söz konusu değildir. Ayrıca, TBK m. 192 hükmü kapsamında, alacağın ifa maksadıyla temlik ettirilmesi halinde, alacaklı kimse tarafından mahsup tutarının netleştirilmemiş olması durumunda, alacağın temlik ettiği kimse tarafından alacaklıdan tahsil ettiği ya da gerekli ihtimamı göstermek suretiyle tahsil edebilecek olduğu meblağı alacak tutarından mahsup etme külfeti altındadır.

1.3.5.3. Alacağın Temlik ve Cironun Kıyaslanması

Kıymetli evrakın devrine ilişkin kanun koyucu tarafından çeşitli usuller öngörülmüş olup, kambiyo senetleri yönünden genel olarak ciro kurumu ile devir söz

konusudur. Bazı hallerde ise alacağın temliki müessesesi aracılığı ile senedin intikal ettirilmesi mümkündür.

TTK kapsamında, kambiyo senetlerinin hukuken emre yazılı olmaları esas olup, bazı hallerde bu senetlerin alacağın temlikine ilişkin hükümler doğrultusunda intikali mevzubahistir. Örneğin, TTK m. 681/2 gereğince senet metninde emre yazılı olmadıklarına ilişkin bir kaydın yer alması ile söz konusu senetlerin devri yalnızca alacağın temliki yolu ile mümkündür. Yine TTK m. 788/2 hükmü kapsamında, çekin emre yazılı olmadığı hususunda bir kayıt içermesi ve belirli bir kimse yararına ödenmesi öngörülen çekin, alacağın temliki ile devredilmesi söz konusudur. Ayrıca, gecikmiş cironun varlığı halinde de alacağın temlikine ilişkin hükümler doğrultusunda senedin intikal ettirilmesi esastır. Bundan başka, senedin ciro yolu ile devrinin yasaklanması halinde, bu yasağa aykırı davranılarak ciro işleminin gerçekleştirilmesi halinde de alacağın temlikine yönelik hususlara tabi olmaktadır. Yine şekli unsurları eksik olan bir senedin kambiyo vasfını haiz olmaması halinde, ciro yolu ile devri mümkün olmayıp, alacağın temliki ile intikal etmesi mevzubahistir. Yargıtay tarafından tanzim yeri mevcut olmayan bir bonoda senedin keşidecisinin adının yanında da herhangi bir adresin yer almadığından hareketle, ilgili senedin bono vasfını haiz olmadığı ve alacağın temliki ile intikal etmesinin yanı sıra delil başlangıcı vasfını haiz olduğu yönünde hüküm kurulmuştur¹⁴⁰.

Her iki işlem de, temlik, tahsil ve rehin maksadıyla gerçekleştirilebilmektedir¹⁴¹. Alacağın temliki kavramı ciroya nispeten daha kapsayıcıdır. Nitekim alacağın temlikinden farklı olarak, ciro genel olarak ticari faaliyetler esnasında ticari senetlerin tedavülünü işlevsel hale getirmek maksadıyla iradi devir niteliğindedir.

Öte yandan, alacağın temliki, hukuki bir işlem, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden, vekâletsiz iş görmeden, eşya, aile ya da miras hukukundan doğabilir¹⁴². Alacağın üçüncü bir kişiye intikalinde, alacağın varlığında ya da

¹⁴⁰ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/661 E., 2022/4002 K., 24.05.2022 T.", E.T: 30.04.2024.

¹⁴¹ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 67.

¹⁴² Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2907; Doğru, a.g.e., s. 3

niceliğinde değişim meydana gelmeyip yalnızca alacaklı vasfı deęişmekle¹⁴³, bu husus ciro kurumu yönünden de geçerlidir. Yine gerek ciro gerekse alacağın temliki yönünden temeldeki esas borç ilişkisinden ayrı olarak alacağa bağlı hukuki işlem tesis edilmektedir. Ayrıca her iki işlem yönünden de borçlu tarafından rıza gösterilmesi gerekmez¹⁴⁴. Alacağın temliki yönünden cirodan farklı olarak, vade senedin hukuki niteliği yönünden herhangi bir farklılığa neden olmaz¹⁴⁵.

İradi temlik ile ciro kurumu kıyaslandığında, iradi temlikin de ciro kurumu açısından geçerli olduğu gibi alacağı ödemekle yükümlü kimsenin onayına ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleşmesi söz konusudur. Bu kapsamda, ciro ve alacağın temliki yönünden alacağın ve alacaktan doğan hakların el değiştirmesi mevzubahistir¹⁴⁶. Alacağın temlikinin birden fazla temlikname düzenlenerek gerçekleştirilmesi mümkün iken, kambiyo senetlerinin ciro yolu ile devri de ciro zincirinde kopukluk olmaksızın düzgün şekilde gerçekleştirilmesine baęlıdır¹⁴⁷. Ancak her iki işlem yönünden de devralan kimseye senedin zilyetliğinin de intikal etmesi şarttır¹⁴⁸. İradi temlikte senedi devralan kimse tarafından daha önceki temliklerin geçerli olup olmadığı araştırılmalıdır; zira cirodan farklı olarak, iyi niyetin varlığı, devralan kişiden önceki temliklerin hukuki sakatlığını ortadan kaldırmaz¹⁴⁹.

İradi temlikin de ciro gibi yazılı şekilde gerçekleştirilmesi esas olup, cirodan farklı olarak iradi temlik vaadinde bulunulması da söz konusudur. İradi temlikin yazılı şekil şartına tabi tasarruf sözleşmesi olduğundan hareketle, TBK m. 14 hükmü kapsamında, tarafların imzasını içermesi önem arz etmektedir. Ciro işlemi ise, alacağın temlikine kıyasla daha kısa bir beyan içermektedir¹⁵⁰. TTK m. 683/1 hükmü kapsamında ise cironun senedin arka yüzüne veya senede ilintili olan “alonj” isimli kâğıda yapılması önem arz etmektedir. Bazı hallerde senedin nüshalarının ya da suretlerinin de tanzimi söz konusu olduğundan, nüsha ya da suretin üzerine yapılan cironun da mevcut şekli şartlara uygun olarak yapılması esastır. İradi temlikin

¹⁴³ Diren, a.g.e., s. 5.

¹⁴⁴ Kutlu, a.g.e., s. 121.

¹⁴⁵ A. R. Gencer, “Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018, s. 155.

¹⁴⁶ Berberoğlu Yenipınar, a.g.e., s. 395.

¹⁴⁷ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 191.

¹⁴⁸ Kutlu, a.g.e., s. 120.

¹⁴⁹ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 71.

¹⁵⁰ Gencer, a.g.e., s. 154.

geçerlilik koşulu, tasarruf işleminin yazılı olarak gerçekleştirilmesidir. Genellikle devralanın adı soyadı ve devir iradesini içeren devir sözleşmesi, açığa ya da beyaza devir şeklinde de gerçekleştirilebilir¹⁵¹. Ancak beyaza devir söz konusu olduğunda, senedi devralan kimsenin alacağın temlik yolu ile senedin zilyetliğini ispat etmesi gerekir¹⁵².

Alacağın temlik kapsamında kısmen devir yapılabilmesi alacağın taksim edilebilmesinin mümkün olması halinde söz konusudur¹⁵³. Ancak ciro yönünden TTK m. 682/2 hükmü kapsamında kısmi ciro memnu kılınmıştır. Nitekim kısmi ciro halinde, senedin zilyetliğinin cırantada bulunması halinde, devir işleminin sakatlığı gündeme gelmektedir.

Alacağın temlikinin borçlu tarafından yasaklanması mümkün olup, bu noktada ilgili yasağa rağmen alacağın devri mümkün değildir¹⁵⁴. Bu yönden TTK m. 685/2 hükmü kapsamındaki cironun yasaklanması hükmü ile benzerlik göstermektedir. Nitekim ilgili madde hükmü gereğince, senedi ciro eden kimse senedin bir başka ciro işlemine tabi tutulmaması maksadıyla, ciro işlemini yasaklayabilir. Bu noktada cırantanın hâlihazırda lehine ciro işlemini gerçekleştirdiği hamile karşı borcun ödenmesinden sorumlu tutulacaktır. Senedin tedavülü süresince kendisinden sonra gelen ciroların hamillerine karşı müracaat borçlusu sıfatını haiz olması söz konusu değildir.

Alacağın temlik yönünden alacağı devralan kimsenin iyi niyetli olması halinde kazanımı korunmakla, borçlu tarafından devir yasağının mevcudiyeti öne sürülerek ilgili tasarrufun geçersiz olduğunun ileri sürülmesi mümkün değildir (TBK m. 183/2). Nitekim TBK m. 19/2 hükmü gözetildiğinde, alacağın temlik edildiği üçüncü kişinin alacaklı ile aralarındaki yazılı akdin varlığına itimat etmesinden ötürü bu kimseye karşı muvazaa iddiasında bulunması mümkün değildir. Ciro yönünden ise, TTK m. 686/2 hükmü gözetildiğinde, yetkili hamilin hak sahipliğinin usulüne uygun olduğunun senet

¹⁵¹ Eren, Dönmez, a.g.e., s. 2915.

¹⁵² Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 68.

¹⁵³ Arda Bağce, a.g.e., s. 10.

¹⁵⁴ TBK m. 183/2: “Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez.”

metninden anlaşılır olması halinde, senedin iktisap edildiği anda kötü niyetin ya da ağır kusurun varlığı ispatlanmadıkça senedi iade etme zorunluluğu yoktur.

Alacağın temlikî yönünden borçlunun iyi niyetli olarak alacaklıya ya da birden fazla temlikin varlığı halinde, alacağın temlik edildiği son kişiden önceki devralan kişiye iyiniyetli olarak borcun ifa edilmesi durumunda borçtan doğan sorumluluğu sona ermektedir (TBK m. 186). Ciro yönünden de, müracaat borçlularından biri tarafından senetteki borcun ödenmesi halinde ilgili borcu ifa külfeti ortadan kalkmaktadır. Gerek alacağın temlikî gerekse ciro açısından borcun muhatabı tarafından çeşitli def'ilerin öne sürülmesi mümkün olup, alacaktan doğan öncelik ve fer'i hakların da temlik edilmesi söz konusudur. Bu kapsamda ciro ile senedin intikal ettiği kimse tarafından senet metninden anlaşılabilir olan def'iler ve kendisi tarafından bildirimi yapılmış konulara dayalı olan def'iler ile karşılaşmakla, bu yönüyle alacağın temlikinden daha güvenlidir¹⁵⁵. Yine, alacağın temlikî yönünden alacağın intikal ettiği kimselere karşı şahsi def'ilerin dahi öne sürülmesi mümkün olup, ciro yönünden ise böyle bir durum söz konusu değildir¹⁵⁶.

Alacağın temlikine ilişkin hukukî tasarrufta bulunulması ile alacaklının kişisel hakları haricindeki öncelik hakları ve alacaktan doğan haklar da temlik edilmektedir. Öte yandan, alacağın yanında faiz alacağının mevcudiyeti halinde, faizden doğan alacaklar da devralana intikal etmektedir. Bu kapsamda, alacağın intikal ettiği kimsenin TBK m. 189 hükmü kapsamında öncelik haklarına ve fer'i haklara da sahip olması söz konusudur. Dolayısıyla, alacağa bağlı haklardan olan cezai koşulun, faiz hakkının, kefilliğin, rehin hakkının ve rehine bağlı rüçhan hakları (İİK m. 206), ayrıca hapis hakkı da intikal etmektedir. Ancak ciro yönünden böyle bir durum söz konusu değildir. Öte yandan, ciroda senedin zilyetliğinin devrinin de gerçekleştirilmesi esas olup, alacağın temlikî yönünden de alacağın bağlı bulunduğu senedin, senetle ilintili belgelerin devri ve alacakla ilgili bilgilendirme yapılması önem arz etmektedir. Yine alacağın temlikinden farklı olarak, senedin tahsilatını sağlayamayan ciro lehtarınca kambiyo senetlerine mahsus takip usulleri ile senedin tahsili mümkündür.

¹⁵⁵ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 127.

¹⁵⁶ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 249.

2. CIRONUN HUKUKİ NİTELİĞİ VE UNSURLARI

Cironun hukuki niteliği, doktrinde tartışmalı olup, genel olarak havale, şart, icap ve modern görüş çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ciro işlemi yönünden ehliyetin ve temsil ilişkisinin varlığı, ciro işlemi gerçekleştiren ve ciro edilenin vasfı, cironun şekli, cirodaki kayıtlar, cironun kısmi olarak yapıp yapılmadığı ya da çizilmiş olup olmadığı da cironun hukuki sonuçlarını doğurması yönünden önem arz etmektedir.

2.1. Cironun Hukuki Niteliği

TTK m. 684 hükmü kapsamında cironun temlik işlevini haiz olmasından ötürü, senetteki tüm hakların intikal edilmesi söz konusudur. Bu durumda, gerek maddi anlamda gerekse senetteki hakların intikal etmesi ile şeklen iktisap söz konusu olduğundan, cironun hukuki mahiyetinin incelenmesi önem arz etmektedir¹⁵⁷.

2.1.1. Havale Teorisi

Havale teorisi kapsamında, ciranta tarafından kendi hak ve tasarrufunda bulunan senedin devredilmesi ile senedin borçlusu tarafından ödeme yükümlülüğü, senedin yeni hamili tarafından ise tahsil yetkisi devralınmaktadır. Doktrinde çekin hukuksal vasfına yönelik en çok savunulan görüş, havale teorisidir. İlgili teori kapsamında senedin yetkili hamili tarafından ikili bir yetkilendirme yapılmakta ve ciro nitelikli havale olarak kabul edilmektedir¹⁵⁸. Bu noktada lehtar/ ciranta tarafından senedin müracaat borçlularınca ödenmesine ilişkin yetkinin yanı sıra ciro edilen kimsenin de senetteki alacağın tahsiline yönelik yetki verilmektedir¹⁵⁹. İlgili teori, yapılan bu ikinci havale işlemi neticesinde senede bağlı hakların aslen iktisap edildiğini savunmaktadır; zira ciro ile yeni hamilin şahsında yeni bir alacak hakkının doğduğu ve cirantanın da senetten doğan hakları devretmediğinden bahisle alacaklı

¹⁵⁷ Öztan, a.g.e., s. 102.

¹⁵⁸ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 86; Öztan, a.g.e., s. 103; H. D. Küçükaydın, “Tahsil Ciro su ve Tabi Olduğu Hukuki Rejim”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Ankara, 2019, s. 8.

¹⁵⁹ Güler, a.g.e., s. 66.

sifatını haiz olduğu ileri sürülmektedir¹⁶⁰. Ancak cirantanın senedin zilyetliği de devrettiğinden bahisle, senedin alacaklısı sıfatını kullanamadığı görüşü mevcuttur¹⁶¹. Bu noktada ciranta tarafından senet borcunun ödenmesi durumunda, alacak hakkı cirantanın alacak hakkını canlandırmaktadır¹⁶².

Ciro işleminde yapılan havale, senedi tanzim edenin yaptığı havaleden bağımsız yeni bir havale ilişkisi içerdiğinden, yeni hamil senetten doğan hakları devralmamaktadır¹⁶³. Senedi elinde bulunduran hamil, keşideci tarafından yapılan havalenin yanı sıra yeni bir lehtara senetten doğan alacak hakkını havale ederek yeni bir havale ilişkisi kurmaktadır¹⁶⁴. Dolayısıyla, ilgili teori gereğince kambiyo senedinin cirantalarınca ciro işleminin tekrarlandığı her aşamada yeni bir havale gerçekleşmektedir¹⁶⁵. Ciro işlemi neticesinde senedin lehtarından ziyade ciro edilen kimseye ödeme yapılması esas olup, cirantanın yanı sıra gerek muhatapın gerekse keşidecinin de müracaat borçlusu sıfatı bulunmaktadır¹⁶⁶. Nitekim keşideci tarafından ilk havale ilişkisi ile muhatapça senedin ödeneceğine ilişkin garanti verilirken, benzer şekilde ciro eden lehtar da ciro işlemi ile ciro edilen kimseye karşı senetteki alacağın tahsiline ilişkin teminat vermektedir¹⁶⁷.

Havale teorisi, senetteki alacak hakkının ciro edilen tarafından tahsilatının usul ve esaslarına ilişkin eksik hususlar içermesi¹⁶⁸ ve havale işleminin yalnız başına senetten doğan hakkın devri manasına gelmediğinden hareketle eleştirilmektedir¹⁶⁹. Zira yalnızca havale işlemi vasıtasıyla ciro edilen senedin hamili tarafından senedin ibrazı ve tahsilatına yönelik hakkın elde edilemeyeceği ortadadır¹⁷⁰. Yine bahse konu teorinin, senedin yeni hamilince müracaat borçlularına karşı sahip olunan talep hakkının nasıl kullanılacağına ilişkin yeterli açıklamada bulunmadığı öne

¹⁶⁰ Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, s. 47.

¹⁶¹ B. Özel, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya, 2012, s. 51.

¹⁶² Gencer, a.g.e., s. 15.

¹⁶³ Özel, a.g.e., s. 50-51.

¹⁶⁴ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 188; Bulut, a.g.e., s. 30.

¹⁶⁵ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 172.

¹⁶⁶ M. Ünal, “Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2020, s. 142.

¹⁶⁷ Atmaca Ülkü, a.g.e., s. 72.

¹⁶⁸ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 188-189.

¹⁶⁹ Öztan, a.g.e., s. 103.

¹⁷⁰ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 172.

sürülmektedir¹⁷¹. Öte yandan, ilgili teori kapsamında senedin aslen devredildiği hususu da kanunun lafzı ile çelişmektedir. Zira TTK m. 684 hükmünde yer aldığı üzere, ciro ile senedin zilyetliğinin devri ile senetten doğan tüm haklar da ciro edilene intikal ettiğinden, bahse konu teoride ileri sürüldüğü gibi senedin aslen intikal etmesi mümkün değildir¹⁷².

2.1.2. İcap Teorisi

İcap kelimesi öneri anlamına gelmekle, borçlar hukuku açısından akit ilişkisinin başlangıcında tarafların irade beyanlarından ilki icap olarak kabul edilmektedir¹⁷³. İrade beyanının karşı yana iletilmesi ve karşı tarafın bu öneriyi kabulü ile akit ilişkisinin kurulmasını sağlayan kimsenin icabının esaslı unsurlarının noksan olması ya da bu unsurların belirli olmaması halinde yapılan icap geçersizdir¹⁷⁴. Öte yandan, icabın sahibinin söz konusu irade beyanını karşı tarafın rızası olmaksızın değiştirmesi de mümkün değildir¹⁷⁵. Kambiyo senetlerinde ciro yönünden icabın, senedi elinde bulunduran kimse tarafından bir başka kimseye ciro edilme iradesinin iletilmesi ve karşı yanın bu icabı kabulü ile ciro ilişkisinin kurulmasını sağlayan irade beyanı olarak tanımlanması mümkündür. Bu kapsamda, ciranta tarafından icabın kabulü ile ciro eden ve ciranta arasında kambiyo taahhüdü kurulmaktadır. Senedin her ciro işlemi esnasında senedi elinde bulunduran kimse tarafından ödeme yükümlülüğünün bulunduğu ile ilişkin icapta bulunulması ve senedi devralan hamiller tarafından da icabın örtülü olarak tasvip edilmesi söz konusudur¹⁷⁶.

Doktrinde icap teorisinde, ciro işlemi neticesinde ciro edilen kimse yönünden senetteki alacak hakkının aslen kazanıldığından bahisle, senedi ciro eden kişinin de hâlihazırda senetteki haklarını haiz olduğu; ancak senedin zilyetliğine sahip

¹⁷¹ Ünal, a.g.e., s. 142.

¹⁷² F. Aydın, “Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2020, s. 30.

¹⁷³ Kayar, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri, s. 58.

¹⁷⁴ O. G. Antalya, Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1,1 (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 303.

¹⁷⁵ Ö. Ergün, C. Çaldağ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 97.

¹⁷⁶ Küçükaydın, a.g.e., s. 6; A. Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 12; Ünal, a.g.e., s. 143; Atmaca Ülkü, a.g.e., s. 72.

olmadığından ilgili haklarını kullanmadığı yönünde görüş mevcuttur¹⁷⁷. Nitekim devren iktisap halinde senetten doğan haklar ve senedin zilyetliği devredilmektedir. Netice itibarıyla, yeni hamilin cirantanın hukuki halefi olmasından ziyade, cirantanın da senetten doğan haklarından ötürü alacaklı vasfı devam etmektedir¹⁷⁸.

İlgili teori her ne kadar havale teorisine alternatif olarak geliştirilmişse de, doktrinde ciro işleminin mahiyetine aykırılık teşkil ettiğinden bahisle eleştirilmektedir. Nitekim müracaat borçlularınca senedin sonraki hamil ya da hamillerine senedi ödeme yükümlülüklerine yönelik sunulan icap, senedin intikal ettiği yeni hamil tarafından zımnî olarak kabul edilmekte ve ciro işlemi neticesinde senedin zilyetliği de yeni hamile intikal etmektedir¹⁷⁹. Ciro işlemi ile gerek senedin zilyetliğinin gerekse senette yer alan alacak hakkının devredildiğinden hareketle, teorisinin bu noktada cironun esasına aykırılık teşkil ettiği savunulmaktadır¹⁸⁰. Nitekim her ciro işlemi ile birlikte senedin alacaklısının değişmesi söz konusu olduğundan, cirantanın senetten doğan haklarını muhafaza etmesi mümkün değildir¹⁸¹. Öte yandan, def'iler yönünden de eksik olduğu öne sürülen teorisinin, iyi niyetle senedi elinde bulunduran hamilin icabın esaslı unsurlarında eksiklik olması halinde ciro işleminin geçersiz olduğunu ileri sürmesi nedeni ile eleştirilmektedir¹⁸². Ayrıca, ciro edilen tarafından senedin aslen iktisap edilmesi söz konusu olduğundan, senedin hamilince senetteki alacağın ödenmesine yönelik başvuru hakkına ilişkin açıklamalar yetersiz kalmaktadır¹⁸³.

2.1.3. Şart Teorisi

TBK kapsamında şart, belirli bir hukuki tasarrufun gerçekleşmesinin bir koşula bağlanmasıdır. Şart teorisi kapsamında, ciro işleminin bozucu koşul ile gerçekleştiği savunulmaktadır. Bozucu koşulun öngörüldüğü hukuki tasarruflarda, ilgili koşulun akdin gerçekleştiği andan itibaren geçerli olup, bozucu koşulun gerçekleşme anına

¹⁷⁷ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 172; Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 189; Öztan, a.g.e., s. 103; Bulut, a.g.e., s. 31.

¹⁷⁸ Özel, a.g.e., s. 52.

¹⁷⁹ Güler, a.g.e., s. 68.

¹⁸⁰ Öztan, a.g.e., s. 104.

¹⁸¹ Yıldırım, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro", s. 54.

¹⁸² Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 173.

¹⁸³ Aydın, a.g.e., s. 32.

kadar alacaklıya verilen edim, koşulun gerçekleşmesi halinde geri alınmakta; ancak sağlanan menfaatler alacaklı bünyesinde kalmaktadır¹⁸⁴. Kambiyo senedinde ciro yönünden de bu bozucu koşulun gözetilmesi halinde, senedi ciro eden kişi tarafından ciro edilene senedi tahsil etmesi anına kadar zilyetlik ve senetteki haklar devredilmekte; senedin tahsilatı sonrasında ise senetteki borcu ifa eden borçluya iade edilmektedir.

Doktrinde, şart teorisinde esas maksat ciro edenin senedi ciro etmeden önceki haklarını haiz olmasına imkân tanınması olarak değerlendirilmektedir¹⁸⁵. Havale ve icap teorisinin aksine, ilgili teoride ciro neticesinde cirantanın devir yolu ile kazanım elde ettiği, senedin diğer müracaat borçlularına ibrazı sonrası kabul ya da ödenmemesi halinde bozucu koşulun tahakkuk etmesi hasebiyle senet ve senette yer alan hakların cirantanın tasarrufuna geçtiği öne sürülmektedir¹⁸⁶.

Ciro işlemi yönünden ciro eden ve edilen kimse arasında borçlar hukuku yönünden somut bir koşula bağlı bir akit mevcut olmadığından hareketle, ilgili şartın tüm ciro işlemleri yönünden geçerli olup olmadığı gibi hususlara ilişkin bir çözümünün olmadığı yönü ile ilgili görüş eleştirilmektedir¹⁸⁷. Öte yandan, TTK m. 682/1 hükmü gereğince, ciro yönünden herhangi bir kaydın ve şartın mevcudiyeti, ilgili hukuki tasarrufun geçerliliğini ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca, şart teorisi kapsamında ciro işleminin tarafları arasında varsayıma dayalı bir irade uzlaşmasına dayalı olarak gerçekleşmesi kanun lafzına aykırı olduğundan, şart teorisi suni bir yapıdadır¹⁸⁸.

2.1.4. Modern Görüşler

Bu görüş temelinde, ciro yolu ile alacağın temlikî söz konusu olduğundan yeni bir akit ilişkisinden ziyade var olan alacağın ve alacağın ilintili olduğu hakların intikal etmesi söz konusudur¹⁸⁹. Yeni hamil tarafından gerçekleştirilen ciro işlemi ile senetten

¹⁸⁴ Kayar, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri, s. 222.

¹⁸⁵ Ülgen, Helvacı, Nomer Ertan, a.g.e., s. 172.

¹⁸⁶ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 189; Yıldırım, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro", s. 49.

¹⁸⁷ Öztan, a.g.e., s. 104; Küçükaydın, a.g.e., s. 7.

¹⁸⁸ Güler, a.g.e., s. 69; Ünal, a.g.e., s. 144.

¹⁸⁹ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 15.

doğan haklarını devreden cirona tarafından senetteki alacağın ifa edilmesi ile senetten doğan haklar yeniden iktisap edilmektedir¹⁹⁰.

TTK m. 684 hükmü ve TTK m. 687 hükmü esas alındığında, temlik ilişkisinin temelinde senede bağlı alacağın tekliğinden ve müracaat borçluları tarafından öne sürülebilecek def'ilerin şahsi def'iler yönünden sınırlandırıldığından hareketle ilgili görüşün makul olduğu yönünde görüş mevcuttur¹⁹¹. Zira şahsi def'iler nispi def'i olup, bu def'ilerin borcun varlığına objektif olarak herhangi bir etkisi bulunmamaktadır¹⁹². Yine ilgili görüş kapsamında, senedin herhangi bir kayda veya koşula tabi olmaksızın devri söz konusu olduğundan, ciro eden kimsenin alacak hakkının sona erdiği savunulmaktadır¹⁹³.

Ayrıca, TTK m. 690/1 hükmü kapsamında yer alan haller dışında gecikmiş cironun da vadesinden önce yapılan ciro ile aynı hükmü doğurduğundan bahisle, gecikmiş cironun da vadeden önceki ciro gibi senetteki hakların hamilin uhdesinde yeniden ortaya çıktığı yönünde değerlendirmede bulunulmaktadır¹⁹⁴. Ancak, ilgili teori diğer ciro türlerini açıklamada yetersiz kalması ve kötü niyetli hamilden senedi ciro yolu ile devralan yeni hamilin hukuki vasfını açıklamada yetersiz kaldığından ötürü eleştirilmektedir¹⁹⁵.

Kanaatimizce ilgili görüş cironun hukuki mahiyeti yönünden daha isabetlidir. Zira gerek cironun devir işlevi yönünden gerekse def'iler yönünden modern görüşün havale, şart ve icap teorilerinden ziyade kanunun lafzına daha uygun olduğu kanaatindeyiz.

2.2. Ciroda Ehliyet

TTK m. 670 hükmü gereğince, kambiyo senetleri ile borçlanabilme yetkisine sahip kimse, sözleşme ile borçlanma ehliyetine sahiptir. Zira kambiyo senedi ile borçlanabilme yetkisine sahip kimselerin, hak ve fiil ehliyetini haiz olması

¹⁹⁰ Can Bayhan, a.g.e., s. 29.

¹⁹¹ Gencer, a.g.e., s. 16.

¹⁹² Coşkun, a.g.e., s. 163.

¹⁹³ Bulut, a.g.e., s. 33; Yıldırım, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro", s. 50.

¹⁹⁴ Öztan, a.g.e., s. 106.

¹⁹⁵ Özel, a.g.e., s. 54.

gerekmektedir¹⁹⁶. Fiil ehliyeti, kişinin haklarına ilişkin tasarrufta bulunması ve borçlandırıcı işlemleri kendi başına yapabilme yeterliliğine sahip olmasıdır¹⁹⁷. Bu kapsamda, TBK' nın sözleşme ehliyetine yönelik hükümleri, kıymetli evrak açısından da geçerlidir¹⁹⁸. Dolayısıyla, ciro işleminin de bir kambiyo ilişkisi olduğu gözetildiğinde, ciroda ehliyet hususu da genel hükümlere tabidir.

Kambiyo senedi ile borçlanma işlemi esnasında, senedi tanzim eden kimsenin kasti ve iradi olarak borçlanmaya ilişkin iradesi bulunmaktadır¹⁹⁹. 4721 sayılı TMK m. 10 kapsamında, ergin bir kimsenin ayırt etme gücünü haiz olması ve kısıtlı olmaması halinde, fiil ehliyetini kullanabileceği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, ayırt etme gücünü haiz olmasına rağmen ergin olmayan ya da kısıtlı olan kimselerin kambiyo senedi ile borçlanabilmesi, yasal temsilcilerinin iznine tabidir. Dolayısıyla, sınırlı ehliyetsiz ya da kısıtlı bir kimse tarafından yasal temsilcisinin izni olmaksızın ciro işlemi yapılması halinde, yapılan işlem geçersizdir. Yine ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüğün kambiyo senedi düzenleyebilmesi ya da ciro işlemi yapabilmesi de, TMK m. 345 hükmü gereğince kendisine kayyım atanması ve ayrıca mahkeme onayını gerektirmektedir²⁰⁰.

Kişinin kambiyo senedi ile borçlanabilme ve dolayısıyla ciro işlemini gerçekleştirebilme ehliyeti ise amir kanun hükümlerine göre tayin edilmekle, ehliyetsizlik iddiasını öne süren kimsenin bu iddiasını ispat etme külfeti bulunmaktadır²⁰¹. Ehliyetsizlik iddiasının ispatı halinde ise, senedin hükümsüzlüğü gündeme gelmektedir²⁰². Dolayısıyla, ciro yönünden de ehliyetsizlik def'inin ileri sürülmesi halinde, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük tarafından gerçekleştirilen ciro işlemi de geçersizdir. Kambiyo senedi ile borçlanabilme ya da ciro işlemi yönünden kişinin fiil ehliyetinin bulunmaması ya da TMK m. 16 gereğince yasal

¹⁹⁶ Coşkun, a.g.e., s. 75.

¹⁹⁷ Kayar, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri, s. 53.

¹⁹⁸ Gencer, a.g.e., s. 68.

¹⁹⁹ Antalya, a.g.e., s. 142.

²⁰⁰ Bu yönde bkz. Eriş, a.g.e., s. 253. Yargıtay tarafından, küçüğün babası tarafından tanzim edilen senet kapsamında aval veren konumunda olabilmesi için TMK m. 345 hükmü gereğince kayyım ve mahkeme onayının gerekli olduğundan hareketle, küçüğün kambiyo taahhüdünde bulunmaya yönelik ehliyetinin bulunmadığı yönünde hüküm kurulmuştur. Bu hususta bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 19. HD., 2017/1912 E., 2019/89 K., 14.01.2019 T.", E.T: 01.05.2024.

²⁰¹ Coşkun, a.g.e., s. 75.

²⁰² Bozkurt, a.g.e., s. 146.

temsilcinin onayının mevcut olmaması halinde, senedin geçersiz olduğu ileri sürülerek borçtan imtina edilmesi mümkündür. Temyiz kudretini haiz olmayan küçük tarafından TMK m. 345 hükmüne aykırı hareket edilmek suretiyle, kendisi tarafından kayyım ve mahkeme onayı olmaksızın yapılan ciro işlemi hükümsüzdür. Ancak bu husus, senetteki diğer ciro işlemlerinin ya da senedin geçersizliğine neden olmamaktadır²⁰³. Bu kapsamda, ehliyetsiz ciranta tarafından senedin ciro yolu ile devredilmesi mümkün değildir²⁰⁴.

Ehliyetsizlik def'i, senedin ciro edildiği sınırlı ehliyetsiz yönünden geçerli değildir. Nitekim TMK m. 16/1 maddesi kapsamında, karşılıksız kazanma söz konusu olduğunda yasal temsilcinin onayına gerek duyulmamaktadır. Ayrıca, TMK madde 345 hükmü gözetildiğinde de, küçüğün ciro edilen vasfını haiz olması halinde herhangi bir borçlandırııcı işlemde bulunmadığından, yapılan ciro işlemi geçerlidir.

Cirantanın ehliyetsizliğinin ciro işlemi esnasında ya da senedin zilyetliğinin devri anında var olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir²⁰⁵. Her ne kadar ciro işlemi yapılmış olsa da, TTK kapsamında ciro işleminin geçerli olması için senedin zilyetliğinin devri esas olduğundan, bu kapsamda senedin zilyetliğinin devri anında cirantanın ehliyetinin var olup olmadığı tespit edilmelidir.

Yine cirantanın yabancı ülke vatandaşı olması halinde, tabiiyet bağı ile bağlı olduğu ülke hukukuna göre hukuki işlem ehliyetinin varlığı tespit edilmektedir. Ancak, kişinin tabi olduğu ülke hukukunun başkaca bir ülke hukukuna atıfta bulunması halinde, ilgili hukuk kapsamında ehliyetin varlığı tayin edilmektedir. Bahse konu husus, TTK m. 766/1 hükmünde yer almakla, tüm kambiyo senetleri yönünden ilgili madde hükmü esastır. İlgili maddenin ikinci fıkrası gereğince, tabi olduğu ülke hukukuna göre kambiyo taahhüdünde bulunma ehliyeti bulunmayan kimsenin senedin tanzim edildiği ülke hukukuna göre ehliyetli kabul edilmesi halinde, ciro işlemi geçerli kabul edilmektedir. Örneğin, Rus hukukuna göre kambiyo taahhüdü ehliyeti bulunmayan kişinin Türkiye’de ciro işleminde bulunması halinde, kişi Türk hukukuna göre hukuki işlem ehliyetini haiz ise, kambiyo taahhüdü kurma ve dolayısıyla ciro işlemini yapma ehliyetinin var olduğu kabul edilmektedir.

²⁰³ Aynı yönde bkz. S. Ş. Güngör, “Kambiyo Senetlerinde Ehliyet ve Ehliyetsizliğin Mutlak Def'i Olarak İleri Sürülmesi”, *Sosyal Bilimler Metinleri*, cilt: 2023, sayı: 1, Nisan 2023, s. 11.

²⁰⁴ Gencer, a.g.e., s. 68.

²⁰⁵ Kambiyo taahhüdü açısından da bu hususun tartışmalı olduğu yönünde bkz. Güngör, a.g.e., s. 10.

2.3. Ciroda Temsil

Cironun temsilci aracılığı ile gerçekleştirilmesi mümkün olup, TTK hükümlerinin icazet verdiği ölçüde temsilciler aracılığı ile kambiyo ilişkisi kurulabilmektedir²⁰⁶. Kambiyo senetlerinde temsile ilişkin 6098 sayılı TBK hükümleri esas alınmaktadır²⁰⁷. TBK m. 40 hükmü gereğince, ciro işleminin yetkili temsilci aracılığı ile yapılması halinde, bir başkasının nam ve hesabına tasarrufta bulunmaktadır. Bu noktada, temsilciden ziyade, temsilci atayan kimsenin senet kapsamında yer alan borçtan sorumluluğu gündeme gelmektedir. Tam ehliyetli gerçek kişinin temsilcisi tarafından temsile ilişkin kayıt eklenerek ya da direkt olarak temsil edilen kişinin adına yer verilerek tam ya da beyaz ciro işlemi gerçekleştirilebilmektedir²⁰⁸. Öte yandan, temsilcinin hukuki tasarrufta bulunurken üçüncü kişiye temsil ilişkisinin varlığını haber vermeksizin işlem tahsis etmesi halinde, yaptığı işlemi kendi nam ve hesabına yaptığı kabul edilmektedir. Zira dolaylı temsil söz konusu olduğunda, muhatap temsilcinin temsil yetkisinin farkında olmaksızın kambiyo ilişkisine dâhil olduğundan, bu borcun ifa yükümlülüğü temsilciye ait olacaktır²⁰⁹.

Temsil yetkisinin geri alınması ya da sınırlandırılmasına rağmen temsilci tarafından senedin ciro edilmesi halinde, temsil ilişkisinin evvelden ilan edilmediği gerekçesiyle borcu ifa külfeti ortadan kalkmamaktadır. Nitekim TBK m. 42/3 hükmü gereğince, temsil olunan kişi tarafından yetkinin geri alındığı ya da sınırlandırıldığı hususunun üçüncü kişilere bildirilmesi önem arz etmektedir. Yine temsilci tarafından temsil olunanın yetkisinin geri alındığı ya da sınırlandırıldığı bilinmeksizin ciro işlemi gerçekleştirilmesi halinde de, temsil olunanın ya da varislerinin söz konusu işlemde cayması mümkün değildir.

Ciro işleminin temsilci aracılığı ile yapılmasında, temsilcinin bu yetkisinin kanundan ya da kişinin iradesinden doğması mümkündür. Kanuni temsilde, kişinin

²⁰⁶ Bu hususta bkz. Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 41.

²⁰⁷ Temsilciden ziyade temsil olunanın kambiyo taahhüdünde bulunma ehliyetine sahip olması hususunda bkz. M. E. Yıkar, *Kambiyo Senetlerinde Temsil* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 65.

²⁰⁸ H. Ayhancı, “Kambiyo Senetlerinde Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir, 2019, s. 31-32.

²⁰⁹ Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 99.

kanunen kambiyo taahhüdünde bulunma ehliyeti mevcut olmaksızın kanuni temsilci aracılığı ile tasarrufla bulunabilmesi söz konusu iken, iradi temsilde ise kişi, kasti ve iradi olarak bir başkasına temsil yetkisi vermesi suretiyle bu yönde tasarrufla bulunmaktadır²¹⁰. Gerek kanuni gerekse iradi temsilci tarafından kambiyo taahhüdünde bulunulması anında temsilci sıfatının ispatına ilişkin herhangi bir ibarenin kullanılması önemli değildir²¹¹. Ancak, her ne kadar temsilcinin temsil olunandan aldığı sözlü direktif doğrultusunda kambiyo taahhüdü kurulması söz konusu olsa da, temsilcinin bu hususta tasarruf yetkisine sahip olup olmadığının tespiti ispat hukuku açısından önem arz etmektedir²¹².

Tüzel kişiler, kambiyo taahhüdünde bulunma ehliyetini organları aracılığı ile kullanmaktadır²¹³. Anonim şirketler yönünden aksi öngörülmedikçe, temsil yetkisini haiz iki yönetim kurulu üyesinin imzasının kambiyo senedinde yer alması şart iken, tek ortaklı limited şirketlerde bu ortak tarafından müdür sıfatı ile kambiyo senedi tanzim edilebilmektedir²¹⁴. Kambiyo taahhüdünde bulunma ehliyeti ciro yönünden de geçerlidir. Ancak limited ortaklıkta birden fazla temsil yetkisini haiz kimsenin bulunması halinde, TTK m. 629 hükmünün atfıyla TTK m. 370 hükmü gereğince çift imza kuralı uygulanmaktadır. Bu kapsamda, limited ortaklıklar yönünden de temsil yetkisine sahip en az iki yetkili tarafından ortaklık nam ve hesabına ciro işlemi gerçekleştirilebilir.

TBK m. 548/1 hükmü kapsamında, ticari temsilciler, temsil olunan adına ciro işlemini gerçekleştirme yetkisine sahiptir. Ancak TBK m. 549 hükmüne göre, temsil yetkisinin şube işleri ile ya da birden çok kişinin imza atması şartları ile sınırlandırılması mümkündür. Ticari temsilci tarafından bu sınırlamalara aykırı hareket edilerek ciro işleminin gerçekleştirilmesi durumunda, bahse konu ciro işlemi temsil olunan yönünden herhangi bir hüküm doğurmaz. Ancak temsil yetkisinin sınırlandırıldığı ya da sona erdiği hususlarının ticaret siciline tescil ve ilan edilmediği

²¹⁰ Bu hususta bkz. Antalya, a.g.e., s. 581; Aynı yönde bkz. Eren, a.g.e., s. 497.

²¹¹ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 120; Uygulamada temsilciye verilen yetki belgesi aracılığı ile yetkinin mevcudiyetinin ispat edildiği hususunda bkz. H. Önsoy, “Yetkisiz Temsilcinin Kambiyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Hukuki Mesuliyet”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2023, s. 13.

²¹² Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 63.

²¹³ Söz konusu durumda organ tarafından yapılan hukuki işlemin temsil olunan tüzel kişi adına yapılması gerektiği hususunda bkz. Antalya, a.g.e., s. 583.

²¹⁴ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 64.

hallerde, ticari temsilci tarafından iyi niyetli üçüncü kişilere yapılan ciro işlemi geçerli kabul edilmektedir. Öte yandan, ticari vekil, açıkça yetkili kılınmadığı hallerde kambiyo taahhüdünde bulunamaz²¹⁵.

Yetkisiz temsil, temsil yetkisinin yokluğu, temsil yetkisinin kaldırılması, temsil olunanın temsilci ataması esnasında ehliyet sahibi olmaması ya da yetki aşımı hallerinde gündeme gelmektedir²¹⁶. TBK m. 46 hükmü gereğince, yetkisi haricinde işlem yapan kişinin temsilci gibi davranması halinde temsil olunanın onay vermesi ile işlem geçerli kabul edilir. Poliçede yetkisiz imzaya ilişkin TTK m. 678 hükmü, bono ve çek yönünden de geçerlidir (TTK m. 778/2- (e)- TTK 818/1- (c)). Bu kapsamda, yetkisiz temsilci, senetteki imzasından ötürü müracaat borçlusu sıfatı ile senetteki borçtan doğrudan sorumludur. Senetteki borcu ifa etmesi halinde ise, yetkisiz temsilde bulunduğu kişinin senetten doğan haklarına sahip olur. Hal böyle olunca, temsil yetkisi bulunmayan, temsil yetkisi kaldırılan ya da temsil yetkisinin sınırlarını aşan temsilci yönünden ilgili kanun hükmü geçerlidir. Ancak fiil ehliyeti bulunmayan kişinin yetkisiz temsilden ötürü sorumluluğu bulunmamaktadır²¹⁷. Nitekim ehliyetsizlerin ciro işlemi gerçekleştirmesi mümkün olmayıp, bu noktada TTK m. 678 hükmünün uygulanması mümkün değildir²¹⁸. Temsil yetkisinin aşılması halinde ise, temsilcinin yetkisini aşan kısım yönünden sorumluluğu gündeme gelmektedir²¹⁹.

Yetkisiz temsilin ispatı halinde, ilgili temsilcinin yaptığı işlem neticesinde sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak ortaklığın temsilcisi konumunda olan kimsenin temsil yetkisinin elinden alındığı iddiasıyla tüzel kişiliğin nam ve hesabına ciro işlemi gerçekleştirmesi halinde, yetkisiz temsilin varlığının ispatı önem arz etmektedir. Örneğin Yargıtay tarafından temsilcinin görevden alındığına ilişkin delilin yokluğundan bahisle, şirket tüzel kişiliğinin kambiyo senedindeki borçtan sorumlu olduğu yönünde hüküm kurulmuştur²²⁰. Yine TBK m. 548 hükmünün aksine 5941

²¹⁵ Ticari vekilin özel yetkili kılınmasının, şirket yetkilisinin noter huzurunda onaylı imza sirkülerini tescil ve ilan ettirmesi suretiyle gerçekleştiği hususunda bkz. Pulaşlı, a.g.e., s. 125.

²¹⁶ Kayar, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri*, s. 98.

²¹⁷ Kaya, a.g.e., s. 129.

²¹⁸ Ayhancı, a.g.e., s. 109.

²¹⁹ Gencer, a.g.e., s. 207.

²²⁰ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/2598 E., 2022/6459 K., 29.09.2022 T.", E.T: 24.04.2024.

sayılı Çek Kanunu m. 5/3 hükmünde²²¹, ticari mümessilin ya da vekilin çek düzenleme yetkisini tüzel kişilik adına kullanması mümkün olmayıp, bu kişilerce kambiyo senedinin tanzim edilmesi halinde her türlü sorumluluğun çek hesabı sahibine ait olduğu hükme bağlanmıştır²²².

Yetkisiz temsilci ile sahte imza atan kimse tarafından yapılan hukuki işlemde farklılık bulunmaktadır. Zira yetkisiz temsilde kişinin bir başkasının imzasını taklit ederek hukuki işlemde bulunması mevzubahis değildir²²³. Sahte imza atılmak suretiyle ciro işlemi gerçekleştiren kimse ile namına ve hesabına hukuki işlem tahsis edilen kimse arasında herhangi bir temsil ilişkisi mevcut değildir. Yetkisiz temsilde ise mevcut bir temsile ilişkin yetkinin aşılması veya kaldırılması vb. durumlar söz konusu olduğundan, sahte imza ile kurulan kambiyo taahhüdü ile aynı sonuçları doğurması mümkün değildir. Nitekim sahte imzanın varlığı halinde, yetkisiz temsilden farklı olarak cezai müeyyidenin de uygulanması söz konusudur.

2.4. Ciroda Kişiler

Ciro işlemi esnasında, ciranta lehtar ya da senedi elinde bulunduran hamile verilen unvan iken, ciro edilen kimse ise lehine ciro işleminin gerçekleştirildiği kişidir.

2.4.1. Ciranta

Emre muharrer bir senedi devretme yetkisini haiz kimse ciranta olarak adlandırılmaktadır. Keşidecinin lehine senet tanzim ettiği kimsenin doğrudan senedin tahsili için muhataba ya da keşideciye başvurmak yerine, senedi ve senetten doğan alacak hakkını bir başkasına ciro vasıtasıyla devretmesi mümkündür. Bu durumda lehtar, senedi devrettiği kimseye karşı müracaat borçlusu konumuna gelmektedir.

²²¹ 5941 s. Çek Kanunu m. 5/3: “Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî ve cezai sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.”

²²² Bu hususta bkz. Pulaşlı, a.g.e., s. 124; Yetkisiz temsilin, dolaylı temsil açısından söz konusu olamayacağı hususunda bkz. Eren, a.g.e., s. 522.

²²³ Kişinin hem yetkisiz kimse tarafından temsil olunması hem de imzasının taklit edilmesi halinde, aleyhine işlem tesis edilen kişinin hukuken bahse konu tasarrufla bir münasebetinin bulunmaması halinde söz konusu işlemler yönünden sorumluluğunun doğmayacağı hususunda bkz. Yıkar, a.g.e., s. 135.

Böylelikle senedi lehtardan devralan kimse de lehtarın senetten doğan haklarına sahip olarak senedin meşru hamili konumuna gelmektedir. Lehine kambiyo senedi tanzim edilen lehtarın, ciro silsilesine sonradan dâhil olmadıkça, ciro lehtarı sıfatına sahip olması mümkün değildir²²⁴.

Ciro işlemi yönünden esas olan, maddi ve şekli anlamda senedin hamili olunmasıdır²²⁵. Kambiyo senedinin maddi anlamda maliki, senedi hukuka uygun yollardan elde eden kimsedir²²⁶. Senedin zilyetliğini elinde bulundurmeyen yetkili hamilin, senedi ciro yolu ile bir başkasına devretmesi mümkün değildir²²⁷. Kambiyo senedine ilişkin hakkın miras, şirketler hukuku, kanun gereği kazanma ya da icra ve iflas hukuku gibi yollardan intikali halinde, senedin maddi anlamda hak sahipliği kazanılmış olur. Bu durumda, kambiyo senedinin maddi anlamdaki hak sahipliğinin intikal ettiği kimse, kendinden önceki malik tarafından sahip olunan ciro işlemini gerçekleştirme hakkını da haiz olur²²⁸. Kambiyo senedinin miras yolu ile intikal etmesi halinde, yetkili hamillerce ya da elbirliği mülkiyetinde tüm paydaşlarca²²⁹ ciro işleminin gerçekleştirilmesi söz konusudur²³⁰. Ancak, maddi anlamda yetkili hamil olunmasına rağmen şeklen senedin yetkili hamili olmayan kimsenin hak sahipliğinin ispatlanması halinde, senedi ciro yolu ile devretmesi mümkün hale gelebilir²³¹. Nitekim senedin intikal ettiği kimse tarafından ciro işlemi gerçekleşmeden önce cirantanın yetkili hak sahibi olup olmadığını araştırma külfetinin yüklenmesi, ticari faaliyetler yönünden kıymetli evrakın işlevselliğinin azalmasına neden olabilir²³².

Şekli anlamda senedi elinde bulunduran ancak maddi anlamda senedin sahibi olmayan kişi tarafından gerçekleştirilen ciro işlemi neticesinde iyi niyetli yeni hamilin kazanımı korunur²³³. Bu durumda düzgün ciro silsilesi ile senedin intikal ettiği kimsenin şekli anlamda hak sahibi olduğundan hareketle, senedin maddi anlamda da

²²⁴ Özel, a.g.e., s. 48.

²²⁵ Coşkun, a.g.e., s. 226.

²²⁶ Aydın, a.g.e., s. 47.

²²⁷ Aydın, a.g.e., s. 48.

²²⁸ Kutlu, a.g.e., s. 63.

²²⁹ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 238.

²³⁰ İmregün, a.g.e., s. 74.

²³¹ Gencer, a.g.e., s. 73.

²³² Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 18.

²³³ Yıldırım, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro", s. 63.

hak sahibi olduğu yönünden görünüşe itimat edilir²³⁴. Ancak kötü niyetli olarak senedi iktisap eden bir kimse tarafından gerçekleştirilen ciro işlemi def'i olarak ileri sürülebilmekle, bu noktada hamilin mesuliyetten kurtulması mümkün değildir.

Senedin tüzel kişi adına ciro edilmesi halinde, tüzel kişilik namına kambiyo senedi ile ilgili iş ve işlemleri yapmaya yetkili organ ya da temsilci aracılığı ile cironun gerçekleştirilmesi söz konusudur²³⁵. Ancak bu noktada temsilcilik sıfatının belirtilmemesi, ciro silsilesinde kopukluğa neden olabilmektedir²³⁶.

TTK m. 681/3 hükmü kapsamında, poliçenin ciro işlemi, senedi kabul edip etmediği önem arz etmeksizin muhatap tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Ancak bononun ve ayrıca TTK m. 789/2 hükmü gereğince çekin muhatap tarafından ciro işlemi ile devri mümkün değildir²³⁷. İkili bir ilişki içeren bonoda, muhatap olmadığından, muhatap tarafından ciro işlemi de gerçekleştirilemez.

Öte yandan TTK m. 789/2 hükmü kapsamında da, çekin muhatap tarafından ciro edilmesi hükümsüzdür. Ancak TTK m. 789/4 hükmünün lafzından anlaşılabacağı üzere, ciro işleminin muhatap bankanın çek hesabının bulunduğu şubeden farklı bir şube lehine yapılması mümkündür. Dolayısıyla, bu noktada senedin hamili konumuna gelen şube tarafından ciranta vasfı ile senedin ciro işleminin gerçekleştirilmesi normal ciro olarak adlandırılmaktadır²³⁸. Ancak bahse konu ciro işleminin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır. Zira bazı yazarlar, çekin ciro yolu ile intikal ettiği şubenin senedi yeniden ciro edilerek tedavüle çıkarmasının mümkün olmadığı savunmaktadır²³⁹. Başka bir görüşe göre, çekin ciro edildiği şube tarafından çek hesabının bulunduğu şubeye senedin ciro edilmesi mümkün olup, bu kapsamda senet makbuz vasfını haizdir²⁴⁰. Kanaatimizce de, ikinci görüş kapsamında belirtildiği üzere, çekin ciro edildiği şube tarafından çek hesabının bulunduğu şubeye

²³⁴ Güler, a.g.e., s. 78.

²³⁵ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 100; Yıldırım, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro", s. 62.

²³⁶ Özel, a.g.e., s. 60.

²³⁷ Güler, a.g.e., s. 79.

²³⁸ Kayar, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku* (5. Baskı), s. 694.

²³⁹ Kutlu, a.g.e., s. 66; Can Bayhan, a.g.e., s. 56; Güler, a.g.e., s. 81; Gencer, a.g.e., s. 85; Aydın, a.g.e., s. 53.

²⁴⁰ K. M. Baydar, "Çekte Ciro Kavramı ve Türleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2023, s. 30.

ciro edilmesi halinde, TTK m. 789/4 hükmü kapsamında makbuz hükmünde sayılması gerekmektedir.

2.4.2. **Ciro Edilen**

Ciro işleminin herhangi bir kimse lehine gerçekleştirilmesi mümkündür. Örneğin gerçekte var olmayan hayali biri lehine de ciro işlemi tahsis edilebilir²⁴¹. Bu durumda şekli şartlara uygun olarak gerçekleştirilen cironun varlığı halinde, yazılan kişinin hayali ya da yetkisiz bir kimse olması halinde ciro silsilesi kopmaz. Usulüne uygun şekilde senedi imzalayan kimse tarafından, senette yer alan geçersiz imzaların ya da hayali kişilerin varlığı öne sürülerek ifa külfetinden ya da sorumluluktan kurtulması mümkün değildir²⁴². Her ne kadar bu durum usulüne uygun atılmış imzaların sahipleri yönünden haksızlığa neden olsa da, kambiyo hukukundan doğan güven ilkesi kapsamında ifa yükümlülüğü zorunludur²⁴³. Dolayısıyla, senedi usulüne uygun imzalayan kişi tarafından senetteki diğer imzaların usulsüz olup olmadığının irdelenmesi gerekmemektedir²⁴⁴. Yine senet metninde yer alan beyanların da şahsi bağlayıcılığının bulunması ve senetteki borcu ifa külfeti altına giren diğer borçluları bağlamaması söz konusudur²⁴⁵.

TTK m. 681/3 hükmü gereğince, ciro işleminin muhatap, keşideci ya da diğer müracaat borçlularından bir kişiye yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Bu noktada ciro yönünden muhataba ibraz edilen senedin kabul edilip edilmediği önem arz etmez. Senet kapsamında hâlihazırda ismi yer alan kimselere de senedin ciro edilmesi mümkün olup, söz konusu işlem geriye ciro olarak adlandırılmaktadır²⁴⁶. Bu durumda senedin aval veren kimseye ciro edilmesi de mümkündür²⁴⁷. Yine TTK m. 681/3 hükmüne göre, senedin yetkili hamili tarafından müracaat borçlusu konumunda olan diğer cirantalardan birine ciro edilebilmektedir.

²⁴¹ Eriş, a.g.e., s. 339.

²⁴² Coşkun, a.g.e., s. 70; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 65; Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 175; İmregün, a.g.e., s. 58; Bozkurt, a.g.e., s. 146; Gür Doğan, a.g.e., s. 8.

²⁴³ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 61; Güngör, a.g.e., s. 2.

²⁴⁴ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 88.

²⁴⁵ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 153.

²⁴⁶ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 101.

²⁴⁷ Pulaşlı, a.g.e., s. 183.

Senedin yetkili hamilce keşideciye ciro edilmesi halinde, gerek alacaklı gerekse borçlu sıfatının birleşmesi ile senedin tedavülü tamamlanmış olsa da, keşidecinin isteği üzerine senedin yeniden ciro edilerek bir başkasına devri mümkündür²⁴⁸. Bu noktada keşidecinin müracaat borçlusu sıfatıyla senetteki borcu ifa ettiği veyahut kabul etmeme/ ödememe protestosu ile senetteki meblağın ödenmesini talep ettiği hallerde, ciro silsilesinde kendinden evvel gelen müracaat borçlularına başvuru hakkını haiz değildir²⁴⁹. Nitekim bu durumda keşidecinin müracaat borçlusu vasfı devam etmektedir.

Poliçenin kabule arz edilmesine rağmen senetteki alacağı ödemeyi kabul etmeyen muhatap lehine ciro edilmesi durumunda, muhatap yetkili hamil vasfını alır²⁵⁰. Öte yandan, poliçenin muhatap tarafından kabul edilmesi durumunda ise, alacaklı ve borçlu sıfatları birleştiğinden, TBK m. 135/1 hükmü gereğince borcun sona ermesi gerekir. Ancak ilgili maddenin dördüncü fıkrası kapsamında kıymetli evrak hukukuna yönelik özel hükümlerin saklı tutulduğu hususuna yer verildiğinden, poliçenin muhataba ciro edilmesi durumunda borcun varlığı devam etmektedir.

Bonoda muhatap bulunmadığından, senedin muhatap lehine cirosu da mümkün değildir. Öte yandan, TTK m. 788/3 hükmüne göre, çekte muhatap bulunmasına rağmen, çekin muhatabı lehine ciro edilmesi mümkün değildir. Muhatap bankanın şubeleri arasında tedavül etmesi haricinde, çekin muhataba ciro edilmesi halinde, bu çek makbuz vasfını haizdir (TTK m. 789/4). Nitekim bu durumda teknik olarak bir ciro işlemi bulunmamaktadır²⁵¹. Bu noktada makbuz vasfını haiz çekin teminat işlevi bulunmadığından, çekin cirantasının çekteki borçtan sorumluluğu bulunmamaktadır²⁵². Ancak bahse konu kuralın istisnası olarak, ciro işleminin muhatap bankanın çek hesabının bulunduğu şubeden farklı bir şube lehine yapılması mümkündür. Dolayısıyla, bu durumda devri gerçekleşen senedin makbuz olarak intikalinden söz edilemez.

²⁴⁸ Bozer, Göle, a.g.e., s. 106. Aynı yönde bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/6363 E., 2022/3454 K., 26.04.2022 T.”, E.T: 02.05.2024.

²⁴⁹ Güler, a.g.e., s. 84.

²⁵⁰ Kutlu, a.g.e., s. 65.

²⁵¹ Kutlu, a.g.e., s. 65.

²⁵² Aydın, a.g.e., s. 52.

2.5. Cironun Şekli

Soyut bir kambiyo taahhüdü olan cironun da, kambiyo senedini tanzim etme usulünde olduğu gibi birtakım şekli şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekir. TTK m. 683/1 hükmü gereğince²⁵³, ciro işlemi senet ya da senede ekli olan “alonj” isimli kâğıda yapılarak ciro eden kişi tarafından imzalanmalıdır. İlgili madde hükmünden hareketle, cironun sözlü olarak yapılması mümkün değildir. Senedin nüshalarının ya da suretlerinin üzerine yapılan cironun da cironun şekli şartlarına riayet edilerek gerçekleştirilmesi esastır. TTK m. 743 hükmü değerlendirildiğinde, birden fazla nüshanın varlığı halinde, cırantalar tarafından tanzim edilen tüm nüshalarda ciro işlemi gerçekleştirilmelidir. Zira nüshanın poliçeden farklı bir hüküm ifade etmemesi hasebiyle, senetteki alacağın ifa edilmesi halinde nüshadaki borç da sona ermektedir. Öte yandan, TTK m. 746 hükmünde yer aldığı üzere, suretin de asıl senet gibi ciro edilmesi mümkün olup, senette yer alan ciro işlemlerinin tamamının suret üzerinde de yer alması esastır. Bu noktada senedin tedavülünün kolayca sağlanması ve ciro işleminin güvenliği açısından cironun senette yer alması gereklidir; zira bu şekilde hamilin hak sahipliği tespit edilmektedir²⁵⁴.

Doktrindeki yaygın görüş, cironun tek yönlü ve yazılı bir kambiyo taahhüdü olduğudur²⁵⁵. Zira ciro işlemi esnasında ciro edilen tarafından senet metninde yer alan ciro işlemini kabule ilişkin herhangi bir irade beyanının açıklanması önem arz etmediğinden, söz konusu işlemin tek yanlı yapılması mümkündür. Cironun senedin arka ya da ön yüzüne yapılabilmesi mümkün olup, ön yüzde yer alan cironun beyaz ciro olması halinde, ciro işleminin senedin arka yüzüne yapılması önem arz etmektedir²⁵⁶. Nitekim senedin ön yüzünde yer alan ciroların senetteki diğer kayıtlarla karıştırılmayacak surette yapılması büyük önem taşımaktadır²⁵⁷. Mamafih TTK m. 695/1’e göre muhatabın ön yüzdeki imzası kabul; TTK m. 700/1’e göre ise aval verenin ön yüzdeki imzası aval şerhidir.

²⁵³ 6762 sayılı TTK m. 595- Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 13.

²⁵⁴ Gencer, a.g.e., s. 25.

²⁵⁵ Bozkurt, a.g.e., s. 233; Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 190; Bozkurt, a.g.e., s. 218; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 74; Bulut, a.g.e., s. 48.

²⁵⁶ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 71; Coşkun, a.g.e., s. 219.

²⁵⁷ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 190; Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 234.

Senede ekli alonjun üzerinde evvelden yazılmış herhangi bir kayıt bulunmaksızın, senetten ayrılmayacak surette senede raptedilmelidir²⁵⁸. Zira Yargıtay tarafından, lehtar tarafından senedin ön yüzünde senet koçanı üzerine ciro yapıldığı ve bu işlemin alonj üzerine yapılmış olarak kabul edilemeyeceği gerekçe gösterilerek lehtar tarafından yapılan ciro işleminin hükümsüz olduğu yönünde hüküm kurulmuştur²⁵⁹. Ancak beyaz cironun mevcudiyeti halinde, kabule ya da avale ilişkin herhangi bir kayda yer verilmeksizin yalnızca imzaların yer aldığı bir senet ya da alonjda cirantaların tespiti güçleşmektedir²⁶⁰.

Ciro yönünden poliçeye ilişkin diğer hukuki tasarruflar açısından geçerli olduğu üzere imzalama işleminin el ile yapılması esastır²⁶¹. Nitekim ciro işlemi yapılırken imzanın baskı ya da yapışkan bir madde ile senet metnine eklenmesi, kıymetli evrak hukukuna aykırıdır²⁶². Ancak TBK m. 15/2 hükmüne göre, imzanın farklı bir araç kullanılarak atılması, örf ve âdete uygun olan hallerde ve fazla sayıda çıkarılan kıymetli evraklar yönünden geçerli kabul edilmektedir. Yine görme engellilerce talep edilmesi durumunda imzalarının şahit eşliğinde de atılması mümkündür. Öte yandan, elektronik çek ve bononun tanzimine ilişkin kanun tasarısı hazırlığının varlığı, ciro işleminin de elektronik yoldan gerçekleştirilebilir olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir.

Doktrinde yaygın görüş, ciro işleminde ciranta tarafından ciro tarihinin ya da yerinin senet metnine dâhil edilmesinin önem arz etmediği²⁶³; ancak tarihin eklenmesinin cirantanın ciro ehliyetinin ve ciro tarihinin tespiti yönünden faydalı olabileceği yönündedir²⁶⁴. Ciro yerinin yazılması ise senedin hamili tarafından müracaat borçlularına başvuru aşamasında fayda sağlayabilir²⁶⁵.

²⁵⁸ Cebeci, a.g.e., s. 130.

²⁵⁹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/373 E., 2021/1438 K., 11.02.2021 T.”, E.T: 06.05.2024.

²⁶⁰ Bozer, Göle, a.g.e., s. 105.

²⁶¹ Eriş, a.g.e., s. 326.

²⁶² Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 192.

²⁶³ Coşkun, a.g.e., s. 219; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 71.

²⁶⁴ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 129; Bozer, Göle, a.g.e., s. 103.

²⁶⁵ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 234.

2.6. Ciroya Konulabilecek Kayıtlar

TTK m. 682/1 hükmü gereğince, cironun herhangi bir kayda ya da koşula tabi tutulması halinde, ilgili kayıt ya da koşulun ciro işlemi yönünden bir hüküm ifade etmediği hususuna yer verilmiştir. Bu kapsamda, ciro ile devredilen senetteki alacak hakkının kayda ya da koşula tabi tutulması, bir kambiyo taahhüdü olan cironun illi hale gelmesine sebebiyet vermektedir. Ancak bazı hallerde ciranta tarafından ciro şerhine kayıt ve koşulların yazılması mümkündür.

TTK m. 685/1 hükmü değerlendirildiğinde, ciranta tarafından ciro şerhine senedin kabulden ya da ödemedenden sorumsuzluk kaydı düşülebilmektedir. Ciranta tarafından “bila teminat”, “sorumsuz” gibi kayıtların şerh edilmesi mümkün olup, doğrudan kabul edilmeme ya da ödememeye yönelik bir hususun belirtilmediği hallerde, cirantanın her iki kayıt yönünden sorumsuzluk kaydı düştüğü kabul edilmektedir²⁶⁶. Cirantanın senetteki alacak hakkını ifa külfetinin ortadan kalkabilmesi, ancak senet metnine sorumsuzluk kaydının eklenmesi halinde mümkün olabilmektedir²⁶⁷. Nitekim bu kayıtlar, ciranta tarafından yapılan cironun teminat işlevini ortadan kaldırmaktadır²⁶⁸. Bu durumda, yetkili hamil tarafından ilgili kaydı koyan cirantaya senetteki vade tarihinden önce başvurulması mümkün değildir²⁶⁹. Zira senedin vadesinde ödenmemesi halinde, kabulden kaçınılması halinde dahi hamilin cirantalara başvurma hakkı mevcuttur.

Öte yandan, TTK m. 692 hükmü kapsamında, keşideci tarafından kabule arz kaydı konulabileceği gibi, kabule arz yasağı da getirebilir²⁷⁰. Bu hususta kabule arz kaydının varlığı halinde, keşideci tarafından öngörülen belirli bir sürenin varlığı halinde o süre zarfında, sürenin öngörülmemesi halinde ise vade tarihine kadar senedin ibraz edilmesi gerekli olup, bu koşula uymayan hamilin başvuru hakkı sona ermektedir²⁷¹. Kabule arz kaydının bulunmadığı hallerde ise, hamil tarafından vadede senet ödemeye arz edilebilir; ancak senetteki alacağın ödenmemesi halinde ise protesto

²⁶⁶ Kutlu, a.g.e., s. 68.

²⁶⁷ Bozer, Göle, a.g.e., s. 108.

²⁶⁸ Aydın, a.g.e., s. 40.

²⁶⁹ Gencer, a.g.e., s. 50.

²⁷⁰ TTK m. 692/2: “Düzenleyen, üçüncü bir kişinin yerleşim yerinde veya muhatabın yerleşim yerinden başka bir yerde ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçeler hariç olmak üzere, poliçenin kabule arzını menettiğini poliçeye yazabilir.”

²⁷¹ Kayar, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku, s. 640.

çekerek müracaat borçlularına başvurulabilir²⁷². Yine cirantalardan biri tarafından da kabule arz yasağı bulunmayan senet yönünden kabule arz şartı konulabilmektedir (f. 4). Ayrıca görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan poliçenin kabule arz süresine ilişkin şart konulabilir (TTK m. 693/2).

Cironun teminat işlevi gereği, kabulden ya da ödemedenden sorumsuzluk kaydı bulunmayan cirolar yönünden her bir ciranta senedin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. Zira vadede ödenmeyen senede ilişkin hamil tarafından protesto çekilerek bu hususun belirlenmesi gereklidir. TTK m. 715’ e göre, bahse konu protestonun noterlik tarafından düzenlenmesi esastır. Ancak TTK m. 722/1 kapsamında, keşideci, ciranta ya da aval veren kişi tarafından “gidersiz”, “protestosuz” şeklinde ya da bu anlamlara gelebilecek bir ibare şerh düşülmesi halinde, ilgili senette protestodan muafiyet kaydı konulduğundan senedin hamilince protesto çekme yükümlülüğü sona ermektedir. Bahse konu kaydın keşideci tarafından konulması halinde, ilgili kayıt tüm müracaat borçluları yönünden geçerli olup, hamil tarafından bu kayda rağmen çekilen protestonun masraflarının müracaat borçlularına yüklenmesi mümkün değildir. Ancak cirantalardan ya da aval veren tarafından bu şerhin düşülmesi halinde, protestosuzdur kaydı yalnızca kaydı koyan kişi yönünden geçerlidir (f. 3). Ciranta ya da aval veren tarafından protestodan muafiyet kaydı eklenmesine rağmen, hamil tarafından çekilen protestoya ilişkin masraflardan müracaat borçluları müteselsil sorumludur (f. 4).

Hamilin protesto çektiği günü ya da protestodan muafiyet kaydı bulunan senedin ibraz gününü izleyen dört iş günü içinde cirantasına ve keşideciye senedin kabul edilmediği ya da ödenmediğine ilişkin ihbar yükümlülüğü bulunmaktadır (TTK m. 723/1). Bu durumda ciro işlemi esnasında adres belirtmeyen ya da adresi senet metninden anlaşılamayan cirantalar yönünden ihbar yapılması mümkün olmadığından, hamil tarafından kendi cirantasından önceki cirantaya ihbarda bulunması başvuru hakkı açısından yeterli kabul edilmektedir (f. 4). Hal böyle olunca, ilgili kanun hükmünden, ciro işlemi esnasında adres kaydına yer verilmesinin mümkün olduğu; bu durumun da ihbar yükümlülüğü açısından önem arz ettiği anlaşılmaktadır²⁷³.

²⁷² Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 136.

²⁷³ Gencer, a.g.e., s. 57.

Ciranta tarafından ciro işleminin gerçekleştirildiği tarihe ilişkin ciro şerhine kayıt düşülmesi mümkündür. Tarihe ilişkin kayıt, ispat hukuku yönünden arz etmektedir²⁷⁴. Nitekim yetkili hamil tarafından kabul için ibraz edilen senede ilişkin ödenmeme protestosu çekildiği vakitte ya da bu protestonun çekilmesi için öngörülen yasal süre zarfında ciro işleminin gerçekleştirilmesi halinde, bahse konu senet alacağın devri hükümlerine tabi olmaktadır (TTK m. 690/1). Zira protesto ile senetten doğan alacak hakkının dondurulması söz konusu olmakla, senedin tedavülünün bir nevi sona erdirilmesi amaçlanmaktadır²⁷⁵. Yine cironun yapıldığı tarihin belirli olmaması halinde ise, bahse konu cironun ödenmeme protestosunun tanzimi için tahsis edilen yasal süreden sonra yapıldığı kabul edilmektedir (TTK m. 690/2). Ayrıca, ciro işleminde tarihe ilişkin kaydın bulunması, lehtarın ya da cirantanın ciro işlemine ilişkin ehliyetinin tespiti yönünden de önem arz etmektedir²⁷⁶.

2.7. Kısmi Ciro

Kısmi ciro, senetteki alacak hakkının bir kısmının devri anlamına gelmektedir. Ciranta tarafından devredilmeyen alacak hakkının kendi uhdesinde tutulurken, ciro işlemi ciro edilene devredilen hak yönünden hüküm doğurmaktadır. Kanun koyucu tarafından kısmi ciro batıl olarak kabul edilmiştir (TTK m. 682/2).

Doktrinde, kanun koyucu tarafından kısmi cironun yasaklanmasının senedin bütünlüğü prensibi ve emre yazılı senetlerin devri usulüne uygun olduğu görüşü hâkimdir²⁷⁷. Zira senetteki hak kıymetli evraka sıkı şekilde bağlı olup, bu yönüyle adi borç senetlerinden farklılık göstermektedir²⁷⁸. Senetteki hakkın bölünmesi ya da hakkın senedin zilyetliği bulunmaksızın intikali ve ileri sürülmesi mümkün değildir²⁷⁹. Nitekim kambiyo senedinin devri esnasında TTK m. 681’de yer alan hususlar gözetildiğinde, cironun yanı sıra senedin zilyetliği de ciro edilen uhdesine

²⁷⁴ Güler, a.g.e., s. 72.

²⁷⁵ Bozkurt, a.g.e., s. 230.

²⁷⁶ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 75

²⁷⁷ Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 54; Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 130; İmregün, a.g.e., s. 70; Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 236; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 71; Bulut, a.g.e., s. 50-51; Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 62; Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 91.

²⁷⁸ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 25.

²⁷⁹ Coşkun, a.g.e., s. 219; Özel, a.g.e., s. 57.

bırakılmaktadır. Hal böyle olunca, kısmi cironun kıymetli evrakın özelliklerine, tedavül amacına ve güven ilkesine aykırı olduğu söylenebilir²⁸⁰.

Kısmi ciro halinde, senedin zilyetliğinin cirantada bulunması halinde, devir işleminin sakatlığı gündeme gelmektedir. Aksi düşünüldüğünde, ciro edilene senetten doğan haklardan bir kısmının ve senet zilyetliğinin devri halinde, cirantanın uhdesinde bulunan bir kısım alacak hakkına ilişkin senedin zilyetliği bulunmaksızın hukuki tasarrufta bulunması mümkün değildir. Yine kısmi cironun alacağın devri yöntemi ile bağımsız bir senet üzerinden yapılması, ciro işleminin hükümsüzlüğüne neden olmaktadır²⁸¹. Dolayısıyla, kısmi ciro neticesinde senedin zilyetliğinin intikal ettiği kimse, senedin yetkili hamili olmadığından, yapılan işlem hükümsüzdür²⁸².

Öte yandan, doktrinde senedin elbirliği mülkiyetine tabi olması veya birden fazla lehtarın ya da hamilin varlığı halinde, taraflar arasında birbirleri lehine gerçekleştirilen ciro işlemi kısmi ciro olarak nitelendirmeyen görüş mevcuttur²⁸³. Tarafımızın da katıldığı görüş kapsamında, bu işlemin kısmi ciro olsa bile, senedin bütünlüğü bozulmadığından yapılan kısmi ciro işlemi geçerlidir²⁸⁴. Bu durumda, senetten doğan hakların bölünmesinden ziyade, hakkın el değiştirmesi söz konusudur. Kısmi ödeme halinde, kısmi ciro söz konusu değildir. Zira TTK m. 709/2 hükmü kapsamında, senedin hamiline yapılan kısmi ödeme neticesinde, bu durumda muhatap tarafından yapılan ödemeye ilişkin senet üzerine düşülen kayıt, kısmi ciro niteliğinde değildir.

2.8. Çizilmiş Ciro

Çizilmiş ciro, senette yer alan bir ciroya ait yazı ve imzanın iptaline ilişkin yapılan bir işlemdir. Cironun çizilmesi halinde, senedin yetkili hamili tarafından çizilmiş ciro işlemini yapan kimsenin sorumluluğuna başvurulması mümkün değildir. Zira TTK m. 686/1 ve 790/1 hükmü gereğince, çizilmiş cironun herhangi bir geçerliliği bulunmamaktadır. Dolayısıyla, kambiyo taahhüdü olan ciro neticesinde ortaya çıkan

²⁸⁰ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 62; Baydar, a.g.e., s. 39.

²⁸¹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 202.

²⁸² Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, s. 60.

²⁸³ Güler, a.g.e., s. 73.

²⁸⁴ Gencer, a.g.e., s. 38; Kutlu, a.g.e., s. 69.

tüm hükümler cironun çizilmesi ile sona ermektedir²⁸⁵. Senet borcunu ifa eden cirantanın hâlihazırda senet kapsamında müracaat borçlusu olarak görünmesine engel olmak adına bu kimse tarafından yapılan cironun çizilmesi büyük öneme sahiptir²⁸⁶.

Doktrinde senette yer alan bir cironun çizilmesi yetkisinin senedi elinde bulundurana ait olduğu ve senedi teslim ettiği ana kadar söz konusu yetkisini kullanabileceği yönünde görüş mevcuttur²⁸⁷. Bu kapsamda, hamil tarafından ciro işleminin çizilmesi esnasında tam ciro ve beyaz ciro yönünden ilgili husus farklılık arz etmektedir. Nitekim ön yüze yapılmış tam cironun varlığı halinde, yalnızca yazının çizilerek imzanın bırakılması, senedin ön yüzündeki diğer hukuki tasarruflar ile karışıklığa sebebiyet verebilmektedir. Zira hamil tarafından imzanın çizilmemesi halinde, ilgili işlemin beyaz ciroya dönüştürme yönünde bir irade yansıttığı da düşünülebilmektedir. Hal böyle olunca, doktrinde yalnızca ciro beyanını içerir yazının çizilmesinin söz konusu olduğu hallerde, yapılan ciro işleminin tümünden hükümsüz olarak kabulünün gerektiği görüşü mevcuttur²⁸⁸. Nitekim uygulamada kötü niyetli davranılarak senetteki imzanın muhafaza edilip yazının çizilmesi suretiyle senedin beyaz ciro yolu ile devralındığını iddia edilebilir²⁸⁹. Bu durumda, senet metni üzerinde oynanarak değişiklik yapılması halinde senedin tahrifatı sorunu gündeme gelmektedir²⁹⁰. Dolayısıyla, çizilmiş ciroya ilişkin yetkinin diğer kambyo taahhütleri ile karışıklığa sebebiyet vermeyecek surette yapılması önem arz etmektedir. Mamafih yetkinin kötüye kullanılması, senedi elinde bulunduran yetkili hamilin senedin tahsilatını yapmasına engel teşkil edebilmektedir.

Kötü niyetli hamilin senet üzerinde oynama yapması halinde, ilgili hususun senet üzerinde değişiklik manasına gelmesi hasebiyle, TTK m. 748 hükmünde yer alan hususun çizilmiş ciro yönünden uygulanacağı yönünde kanun hükmü bulunmamaktadır. Doktrinde bir görüş kapsamında, bu yolla kötü niyetli hamillerin haksız yarar sağlanmasına icazet verildiği ve kişisel menfaatlerin üstün tutulduğu

²⁸⁵ Coşkun, a.g.e., s. 219.

²⁸⁶ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 175.

²⁸⁷ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 237; Coşkun, a.g.e., s. 220; İmregün, a.g.e., s. 72.

²⁸⁸ Pulaşlı, a.g.e., s. 180.

²⁸⁹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 193.

²⁹⁰ Coşkun, a.g.e., s. 220.

belirtilmektedir²⁹¹. Ancak söz konusu kötü niyetin tespiti yönünden çizme işleminin hangi yöntem ile yapıldığı önem arz etmektedir. Senet kapsamında yer alan cironun kazılarak ya da silinerek iptalinin gerçekleştirilmesi durumunda, HMK m. 207 hükmü gözetildiğinde, ilgili işlemlerin tasdik edilmemesi ve yadsınması halinde ilgili işlemin yapılmamış sayılması gerekmektedir. Çizilmiş ciro işlemi yönünden ilgili hükmün uygulanması halinde, hamil tarafından çizme işleminin tasdiklenmesi maksadıyla imza ya da paraf atılması gerekmektedir. Hal böyle olunca, tasdik için atılmış olan imzaların beyaz ciro olarak anlaşılması sorunu gündeme gelmektedir²⁹². TTK kapsamında çizilmiş cironun şekline ilişkin hususa yer verilmediğinden hareketle, HMK’ da yer alan ilgili hükmün de TTK m. 748 hükmü gibi somut olay açısından gözetilmesi gerekmektedir. Nitekim çizilmiş ciro mağduru olan müracaat borçlusunun usul hukuku yönünden de hakkının koruma altına alınması önemlidir.

Çizilmiş cironun her durumda kötü niyetli hamil tarafından çizilmesi söz konusu değildir. Zira ilgili işlem, ciro zincirinde yer alan aksaklıkları gidermesi ya da ciro işlemini iradesi dışında gerçekleştiren kimsenin söz konusu tasarrufunu iptal etmesi maksadıyla gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca, TTK m. 742/2 hükmü gereğince, senetteki borcu ödeyen cirantanın bu ifasını belirtmek maksadıyla kendine ve sonraki cirantalara ait ciroları çizmesi de kanun koyucu tarafından sağlanmış bir haktır. Öte yandan, hamil tarafından cironun kazara çizilmesi neticesinde ciro zinciri bozulsa da, hamilin maddi anlamda hak sahipliği devam ettiğinden müracaat borçlularına karşı bu durum ileri sürülebilir²⁹³. Ancak kendi iradesi ile ciro işleminden vazgeçen hamil tarafından kısmen dönülmesi mümkün olup, cironun vasfı değiştirilebilmektedir²⁹⁴.

Doktrinde geriye ciro olarak adlandırılan kavram ise, senedin hamili tarafından kendinden önceki cirantaya senedi teslim etmesi olarak adlandırılmaktadır²⁹⁵. Bu noktada önceki ciranta tarafından teslim alınan senedin tahsili, yalnızca kendisinden

²⁹¹ E. Çamoğlu, “Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt: 35, sayı: 2, Haziran 2019, s. 10.

²⁹² K. Baş, “Kambiyo Senetlerinde Çizilmiş Cironun Hüküm ve Sonuçları”, *MARUHAD*, cilt: 29, sayı: 1, Haziran 2020, s. 281.

²⁹³ Coşkun, a.g.e., s. 221.

²⁹⁴ Çamoğlu, “Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları”, s. 12.

²⁹⁵ Çamoğlu, “Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları”, s. 14.

önceki müracaat borçlularından talep etmesi söz konusudur²⁹⁶. Bahsi geçen işlem, yalnızca senedin meşru hamili tarafından gerçekleştirilebilmektedir²⁹⁷. Geriye ciro halinde, senedi devralan önceki cirantanın senedi ciro yolu ile yeniden tedavüle çıkarılması mümkündür²⁹⁸.

²⁹⁶ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 101 .

²⁹⁷ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 255.

²⁹⁸ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 73.

3. CIRONUN TÜRLERİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

Cironun şekli olarak, amacına göre ya da vadesine göre farklı türleri mevcuttur. Ayrıca, ciro işlemi neticesinde devir, hak sahipliğinin ispatı ve teminat gibi hukuki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

3.1. Cironun Türleri

Ciro, şekline, amacına ve yapıldığı süreye göre üç farklı başlık altında değerlendirilebilir.

3.1.1. Şekline Göre Ciro

Ciroyu şekline göre tam ya da beyaz ciro olarak nitelendirilmek mümkündür. Söz konusu ayrım, cironun şekli unsurlarından birinin eksikliği manasına gelmemekle; ciro işlemi gerek tam gerekse beyaz ciro yolu ile yapılabilmektedir.

3.1.1.1. Tam Ciro

TTK m. 683/1 hükmüne göre, tam ciro, lehine ciro işlemi gerçekleştirilen kişinin adı yazılarak cirantanın isim ve imzası ile tasdiklendiği ciro işlemidir. Kanun hükmünde doğrudan tam cironun tanımına yer verilmediği ve ayrıca kısmi cironun yasaklanmış olduğu gözetilerek, doktrinde tam ciro senetteki alacak hakkının tamamının devrinden ziyade, lehine ciro yapılan kimsenin isminin belirtildiği ciro türü olarak nitelendirilmektedir²⁹⁹.

Tam ciro, hamiline senedin ibraz edilerek ödenmesi hakkının yanı sıra, yeniden ciro edilerek bir başkası tarafından iktisap edilmesi imkânı da sunmaktadır. Bu durumda tam ciro işlemi gerçekleştiren lehtar ya da cirantanın müracaat borçlusu olarak senetteki borçtan sorumludur³⁰⁰. Dolayısıyla, hamiline cironun beyaz ciro

²⁹⁹ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 136.

³⁰⁰ Kutlu, a.g.e., s. 72.

olarak kabul edildiğinden hareketle, tam ciro yönünden ciro yapılmaksızın bir başkasına senedin ve senetteki hakların devri mümkün değildir.

3.1.1.2. Beyaz Ciro

TTK m. 683/2'e göre, ciro işleminin tahsis edildiği kimsenin adının yer almasının önem arz etmemektedir. Beyaz ciro olarak adlandırılan bu işlem, lehtar ya da ciranta tarafından senedin ya da alonjun imzalanması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Beyaz ciro ile senedin intikal ettiği kişi, senetteki mündemiç hakkın hamili olup, iyi niyetli olması durumunda senedin gerek maddi anlamda gerekse şekli anlamda hak sahibi sıfatını kazanır³⁰¹.

Emre muharrer senedin beyaz ciro ile intikali, senedin hamiline yazılı senet olmasına neden olmaz³⁰². Ancak TTK m. 682/3 hükmü gereğince, senedin zilyetliği elinde bulunduran lehine ciro edilmesi halinde, söz konusu ciro işleminin tam ciro olarak kabulü mümkün olmamakla, yapılan işlem beyaz ciro olarak kabul edilmektedir.

TTK m. 683/1' göre, beyaz cironun senedin ön yüzüne yapılmasından ziyade, arka yüzü ya da alonj üzerine yapılması öngörülmüştür. Nitekim senedin ön yüzünde farklı kambyo taahhütlerine yönelik imzalar ile beyaz ciroya yönelik imzanın birbiri ile karıştırılması olasıdır. Dolayısıyla, kanun koyucu tarafından beyaz ciro işlemini yapan cirantanın imzasının, kabul ya da aval yönünden bağlayıcı olmaması maksadıyla, beyaz cironun senedin ön yüzüne yapılması yasaklanmıştır³⁰³.

Mamafih beyaz ciro işleminden kasıt, senette önceden yer alan hususların tasdiklenmesinden ziyade, senedin yeni hamilinin belirlenerek ciro edilmesidir³⁰⁴. Ancak, doktrinde lehine ciro işlemi gerçekleştirilen kişi belirtilmeksizin, senedin ön yüzünde ciro işlemine ilişkin açıkça kayda yer verilmesi halinde, beyaz ciro geçerli kabul edilir³⁰⁵. Her ne kadar TTK 701/3. maddede, poliçenin ön yüzündeki imzanın

³⁰¹ Coşkun, a.g.e., s. 228.

³⁰² Öztan, a.g.e., s. 110.

³⁰³ İsviçre BK m. 1003/3 hükmü kapsamında da aynı hususun öngörüldüğü hakkında bkz. Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 182.

³⁰⁴ Tüzemen Atik, *Açık Kambyo Senetleri*, s. 34.

³⁰⁵ Aydın, a.g.e., s. 60.

aval şerhi olarak kabul edileceği hükme bağlanmış olsa da ilgili maddede yer verilen husus, yalnızca imzanın bulunması halinde aval şerhi olarak kabul edileceği yönünde yorumlanmalıdır. Zira doktrinde bir başka görüşe göre, İsviçre Borçlar Kanunu'nda beyaz ciroya ve avale ilişkin hükümlerin TTK kapsamında yanlış çevrildiğinden, ciro işleminin yalnızca yalın imza ile gerçekleştirilmesi halinde, ön yüzüne yapılması mümkün değildir³⁰⁶.

Beyaz ciro, aksi ispatlanmadığı sürece temlik cirosu olarak kabul edilmektedir³⁰⁷.

Senedi beyaz ciro yolu ile devralan hamilin TTK m. 684/2 hükmü kapsamında üç farklı şekilde tasarrufta bulunması mümkündür. İlk olarak, lehine ciro işlemi gerçekleştirilen kişinin ismine yer verilmediğinden bahisle, hamil tarafından beyaz cironun kendi isminin ya da bir başkasının isminin yazılarak tam ciroya dönüştürülmesi mümkündür. Bu durumda ciroyu tam ciro haline getiren kişinin senedi cironun lehtarına devretmesi halinde, bu kimse ciro silsilesine hiç dâhil olmamış gibi olur³⁰⁸. Ayrıca, yetkili hamil beyaz ya da tam ciro yolu ile bir başkasına devredilebilme hakkını haizdir.

Son olarak, beyaz ciro işlemi tam ciroya dönüştürülmeksizin ve ciro edilmeksizin doğrudan üçüncü bir kişiye intikal ettirebilmektedir. Bu durumda, hâlihazırda beyaz ciro kapsamında lehine ciro işlemi yapılan kişinin adına yer verilmediğinden, senedin tedavülü tam ciroya oranla daha kolay gerçekleşmektedir. Yine beyaz ciro yolu ile senedi iktisap eden kişinin senette isminin yer almadığından hareketle, müracaat borçlusu olarak senedi ödeme külfeti altına girmemektedir³⁰⁹. Zira beyaz ciro yolu ile senedi iktisap eden kimsenin ciro zincirinde yer almadığı

³⁰⁶ Güler, a.g.e., s. 99; Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, s. 77; Can Bayhan, a.g.e., s. 103; Gencer, a.g.e., s. 32.

İsviçre BK m. 1021/3 hükmü kapsamında, TTK m. 701/3 hükmünden farklı olarak yalın imzanın aval olarak kabul edileceği yer almaktadır.

İsviçre BK m. 1003 “*Ciro, ciro edileni göstermek zorunda değildir ve tek başına yalın imzadan oluşabilir. Bu son halde cironun geçerli olabilmesi için poliçenin arkasına veya senedin ekine yapılması gerekir.*”

³⁰⁷ Coşkun, a.g.e., s. 229; Aydın, a.g.e., s. 60.

³⁰⁸ Özel, a.g.e., s. 66.

³⁰⁹ N. Erdem, “Kambiyo Senetlerinin Teminat Amacıyla Ciro Edilmesi: Garanti ve Rehin Ciro su”, *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt: 6, sayı: 1, Mayıs 2021, s. 128.

gözetildiğinde³¹⁰, sorumluluğunun bulunduğu iddia edilmesi mümkün değildir. Ancak bu noktada senedi elinde bulunduran kişinin yetkisiz hamil olup olmadığının tespitinin tam ciroya oranla daha güç olduğu söylenebilir³¹¹.

3.1.2. Amacına Göre Ciro

Amacına göre ciro, temlik, rehin ya da tahsilat cirosu şeklinde üç farklı şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

3.1.2.1. Temlik Cirosu

Temlik, belirli bir hakkın bir başkasına intikal etmesi anlamına gelmekle, temlik cirosundan kasıt ise senedin ve senetteki mündemiç hakkın yeni hamile devredilmesidir³¹². Bahse konu devir ile senede bağlı tüm haklar, ciro edilene devredilmektedir³¹³. Nitekim cirantanın senetten doğan haklara ilişkin hak sahipliği sona ermektedir. Ancak ciranta ciro işlemi ile senedin müracaat borçlusu konumuna gelmektedir. Ciro işleminin amacının senet üzerinde yer alan kayıttan anlaşılamaması halinde, yapılan ciro temlik cirosu olarak kabul edilir³¹⁴.

Kambiyo senedinin bir başkasına intikal ettirilmesi yönünden tarafların iradelerinin aynı yönde olması önem arz etmektedir; nitekim ciro işlemi ile amaçlanan, senetten doğan alacak hakkına sahip kişinin değişmesidir³¹⁵. İlgili akde ilişkin beyanın gerek kıymetli evrak üzerine gerekse başka bir kâğıt üzerine yapılması mümkündür. Akit ilişkisi kapsamında senetteki alacak hakkı, bir başkası tarafından iktisap edilmektedir. Her ne kadar TBK kapsamında devir akdinin hüküm doğurması mümkün olsa da, aynı zamanda senetteki hakkın maliki olan kimse tarafından senedin zilyetliğinin yanı sıra senetteki hak da intikal ettiğinden senede ilişkin bir tasarrufta bulunmaktadır³¹⁶. Ancak bu noktada senedin elden teslimi de esas olup, yalnızca

³¹⁰ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 75.

³¹¹ Baytemür, a.g.e., s. 132.

³¹² Öztan, a.g.e., s. 111.

³¹³ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 196.

³¹⁴ Özel, a.g.e., s. 73.

³¹⁵ Güler, a.g.e., s. 100.

³¹⁶ Öztan, a.g.e., s. 31.

senedin ya da ayrı bir kâğıtta yer alan devir beyanının iktisap edilmesi halinde usulüne uygun temlikten söz edilemez³¹⁷. Öte yandan, hakkın ispatının yapılabilmesi için senedi elinde bulunduran kimse, senette ya da alonjda adı yer alan kişi ya da onun hukuken halefi olduğunu ispat külfeti altındadır. İspatın gerçekleşmemesi durumunda ise senetteki alacağı ifa eden borçlunun hak sahipliğini ispat eden kimseye karşı senedi ödeme külfeti devam etmektedir.

Temlik cirosunda ciranta tarafından gerek senetten doğan haklar gerekse senedin zilyetliği devredilmektedir³¹⁸. Kambiyo taahhüdünün sebepten mücerret olması ilkesi gereği, temlik cirosu kapsamında kambiyo taahhüdünden doğan alacak hakkının ve senedin zilyetliğinin intikal etmesi söz konusudur. Senedin temlik cirosu ile iktisap edilmesi yönünde herhangi bir engelin bulunmaması halinde, senedi temlik cirosu iktisap eden hamil tarafından senedin temlik, tahsil ya da rehin cirosu yolu ile bir başkasına iktisap edilmesi de mümkündür³¹⁹.

Temlik cirosunun beyaz ya da tam ciro yolu ile yapılması mümkündür³²⁰. Tam ciro yapılması halinde, senedin yetkili hamilinin tasdiklenmesi söz konusu iken; beyaz ciroda senedin zilyetliğini elinde bulunduran kimsenin senedin hamili olduğu kabul edilmektedir. Temlik cirosunun devir, teminat ve teşhis işlevleri bulunmaktadır. Kanun koyucu tarafından TTK m. 684 hükmünde devir; 685. madde kapsamında teminat, 686. madde hükmünde ise teşhis işlevine ilişkin hususlara yer verilmiştir. Çalışmamızın “Cironun Hükümleri” başlıklı bölümünde temlik cirosunun işlevlerine yönelik ayrıntılı değerlendirmelere yer verilmiştir.

3.1.2.2. Tahsil Cirosu

TTK m. 688/1 hükmü kapsamında³²¹ senette “*bedeli tahsil içindir*”, “*vekâleten*” kayıtlarının, senetteki meblağın temsilci sıfatı ile tahsil edileceğine³²²

³¹⁷ Eriş, a.g.e., s. 1167.

³¹⁸ İmregün, a.g.e., s. 72; Pulaşlı, a.g.e., s. 191; Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 97-98; Bozer, Göle, a.g.e., s. 111.

³¹⁹ Küçükaydın, a.g.e., s. 121.

³²⁰ Kaçak, a.g.e., s. 253; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 75; Coşkun, a.g.e., s. 229.

³²¹ 6762 sayılı TTK m. 600- Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 18.

³²² Söz konusu yetkinin senette yer alan bilgilerin değişikliğe uğratılmasını kapsamadığı hususunda bkz. Küçükaydın, a.g.e., s. 169.

yönelik bir kayıt ya da vekil tayin etmek maksadıyla bir emare içermesi halinde tahsil cironun varlığından söz edilmektedir. Bahse konu kayıtlardan birinin varlığı halinde, yetkili hamilin temlik ya da rehin cirosu yolu ile senedi iktisap etmesi yasaklı olmasına rağmen, senetten doğan haklardan tasarruf etmesi mümkündür³²³. Dolayısıyla, bu noktada senedin intikal ettiği hamil cirantanın temsilcisi ya da vekili olmaktadır³²⁴. Söz konusu vekil/ temsilci ataması hususunda ciranta tarafından yetki belgesi ya da vekâletname aracılığı ile atama gerçekleştirilebileceği gibi, senet üzerine kanun hükmünde yer alan kayıtlardan birinin şerh düşülmesi ile de temsilci/ vekil ataması yapılabilmektedir³²⁵. Nitekim bahse konu yetkilendirmeye ilişkin ciranta tarafından muhatabın yazılı direktif ile bilgilendirilmesi suretiyle tahsil yetkisinin verilmesi mümkündür³²⁶. Uygulamada daha çok bankalar tarafından senedin vadesinde tahsil edilmesi maksadıyla senet hamili ile akdedilen sözleşme kapsamında alınacak komisyon karşılığında tahsil senetleri düzenlenebilmektedir³²⁷.

Doktrinde tahsil cirosunun aleni olarak yapılabileceği yönünde görüş birliği mevcut iken; beyaz cironun mümkün olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Zira bir görüşe göre, tahsil cirosunun hamili tarafından yeniden tahsil cirosu yolu ile senedin iktisabı mümkün olduğundan, beyaz ciro yolu ile tahsil cirosunun yapılabileceği ve bu durumun özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmediği yönündedir³²⁸. Yine bir başka görüşe göre, tahsil cirosunun tam ciro ile yapılmasını zorunlu kılan bir kanun hükmü bulunmadığından, tahsil cirosunun beyaz ciro yolu ile devri mümkündür³²⁹. Tarafımızca benimsenen görüş kapsamında, tahsil cirosu yönünden tahsilatı gerçekleştirecek olan vekilin kimliği önem arz ettiğinden, beyaz ciro yolu ile devri halinde tahsil cirosunun amacına uygun değildir³³⁰. Zira TBK m. 506 hükmü gözetildiğinde, tahsil cirosunun hamilinin yeniden tahsil cirosunu gerçekleştirmesi

³²³ Ciro edilemez kaydını içeren senetlerin tahsil cirosu yolu ile devredilebileceği hususunda bkz. Coşkun, a.g.e., s. 239.

³²⁴ Pulaşlı, a.g.e., s. 193.

³²⁵ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 143; Çatakoğlu Aydın, a.g.e., s. 786; Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 143. Vekilin özen yükümlülüğünün bulunduğu hususunda bkz. Ayan, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Cirosu”, s. 1472.

³²⁶ Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 65.

³²⁷ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 96.

³²⁸ Gencer, a.g.e., s. 177.

³²⁹ Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu”, s. 102; Bulut, a.g.e., s. 76.

³³⁰ Bozer, Göle, a.g.e., s. 120; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 76-77; Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 97.

yalnızca devre yetkili kılınması, zaruret hali ya da teamül gereği mümkün olabilmektedir. Öte yandan, beyaz ciro ile senedin intikal ettiği hamil tarafından tahsilatın gerçekleştirilememesi halinde, cirantaya senet geri verilmeksizin bir başka kimseye devri mümkündür³³¹. Bu noktada vekil/ temsilci tarafından beyaz ciro yolu ile başkasına intikal ettirilen senedin, hamiline yazılı senet gibi tedavüle çıkması mümkün hale gelmektedir³³². Hal böyle olunca, temsilci/ vekil tarafından iade edilmeyen senet yönünden temsil yetkisinin aşılması veya vekâletsiz iş görme gibi hususlar gündeme gelebilmektedir.

Cirantanın vekili/ temsilcisi tarafından müracaat borçlularına başvuru yapılarak senetteki alacağın tahsili amaçlanmaktadır³³³. Kanun koyucu tarafından hamilin senetteki alacağı kendi başına tahsil ettirmek için gerekli koşula ya da isteğe sahip olmaması halinde, bir başkası aracılığı ile ciro işlemi gerçekleştirilmesine imkân tanınmıştır³³⁴. Nitekim ticari faaliyet esnasında yetkili kimselerin senetlerin tahsilatını yapabilmesi her zaman mümkün olmamaktadır³³⁵. Dolayısıyla, bu noktada tahsil cirosu ile esas maksat, senedin devredilmesinden ziyade, senedin müracaat borçlularından tahsilatını gerçekleştirilmesidir³³⁶. Öte yandan, tahsil cirosunun cirantası, ciro edilene senedin zilyetliğini devretmez ya da senedi geri alırsa, senetteki tahsil cirosu çizilmeksizin bir başkasına intikal ettirilebilir ve bu durumda ciro zincirinin kopmasına neden olmaz³³⁷.

Yine TTK m. 688/2 hükmü gereğince, senedin müracaat borçluları tarafından senedi tahsil cirosu yolu ile devralan hamile karşı iddia edilen def'iler, yalnızca cirantaya karşı iddia edilebilecekler ile sınırlıdır. İlgili husus, tahsil cirosu ile yetki devri gerçekleştirilen vekil/ temsilcinin senedi bir başkasına temlik ya da rehin cirosu ile devretme yetkisini haiz olmamasından ve senedin müracaat borçlusu olmamasından ileri gelmektedir³³⁸. Tahsil cirosunda senedin intikal ettiği kişinin

³³¹ H. Doğrusöz Koşut, “Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro”, *İKÜHFD*, cilt: 16, sayı: 2-1, Temmuz-Ağustos 2017, s. 638.

³³² Güler, a.g.e., s. 102.

³³³ İ. U. Satıcı, “Tahsil Cirosu ve Gizli Tahsil Cirosunda Kişisel Def'ilerin İleri Sürülebilmesi”, *HKÜHFD*, cilt: 10, sayı: 19, Ocak 2020, s. 202.

³³⁴ Ayan, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Cirosu”, s. 1462.

³³⁵ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 144.

³³⁶ Durukanoğlu, Ekici, a.g.e., s. 65.

³³⁷ Can Bayhan, a.g.e., s. 116.

³³⁸ Bozer, Göle, a.g.e., s. 121; Bozkurt, a.g.e., s. 246; Hakan Yıldırım, “Beyaz Rehin Cirosu”, *Legal Hukuk Dergisi*, cilt: 16, sayı: 192, Aralık 2018, s. 5704; Göktürk, a.g.e., s. 122.

cirantanın temsilcisi/ vekili olduğu gözetildiğinde, muhatabın cirantaya yönelik kişisel olmayan def'ileri senedin hamili olan temsilci/ vekile karşı da ileri sürmesi mümkündür³³⁹.

Vekil/ temsilci tarafından tahsil yetkisinin haricinde senetten doğan diğer haklar yönünden tasarrufta bulunulması yönünden kanuni bir sakınca bulunmamaktadır³⁴⁰. Dolayısıyla, tahsil cirosunun hamilince senedin ibrazı, kabul etmeme protestosunun tanzimi, ödemenin tasdiki, ödeme makbuzunun teminine ilişkin hukuki tasarrufta bulunması mümkündür³⁴¹. Bahse konu işlemler neticesinde senetteki bedeli tahsil eden vekil/ temsilci tarafından elde edilen meblağ senedi ciro eden kimseye takdim edilmektedir³⁴². Ancak bu noktada önem arz eden husus, tahsil cirosunun hamilinin yetki kapsamının tespiti. Zira hâlihazırda tahsil cirosu hamiline verilen yetkinin kapsamının poliçeden kaynaklanan tüm haklar yönünden mevcut olduğunun kabulü halinde, alacak hakkından feragat ya da alacağa ilişkin ibra ya da sulhun gerçekleştirilmesi de mümkün hale gelmekle, doktrinde hamilin yalnızca tahsilden kaynaklı yetkisinin olduğundan bahisle bu hususların gerçekleştiremeyeceği yönünde görüş mevcuttur³⁴³. Bir başka görüş ise, ciranta tarafından ayrıca yetki verilmesi halinde bahse konu işlemlerin tahsil cirosu hamilince gerçekleştirilebileceği yönündedir³⁴⁴. Kanaatimizce de, vekil/ temsilci atayan kimse tarafından ilgili hususlara ilişkin ayrıca özel yetkinin tayin edilmesi ile vekil/ temsilci tarafından feragat, sulh ve ibra gibi haklar yönünden de tasarrufta bulunulması mümkün hale gelmektedir.

Tahsil cirosunun açık ya da gizli surette yapılabilmesi mümkün olup, açık tahsil cirosu yönünden ilgili kanun hükmünde bahsi geçen kayıtların senet metninde yer alması önemlidir. Nitekim açık tahsil cirosu yönünden cironun temlik ya da teminat işlevi bulunmamakla, gizli tahsil cirosu ise temlik ve teminat işlevini haizdir³⁴⁵. Açık tahsil cirosunun cirantası konumunda olan vekil/ temsilcinin kabul

³³⁹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 211.

³⁴⁰ Pulaşlı, a.g.e., s. 194.

³⁴¹ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 101; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 76.

³⁴² Göktürk, a.g.e., s. 121.

³⁴³ Bozer, Göle, a.g.e., s. 120; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 76; Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 78.

³⁴⁴ Pulaşlı, a.g.e., s. 194; İmregün, a.g.e., s. 78.

³⁴⁵ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 101-102; Coşkun, a.g.e., s. 240.

etmeme ve ödememeden sorumluluğu bulunmayıp, senedin hamili tarafından bu cirantaya karşı başvuru hakkının kullanılması mümkün değildir³⁴⁶.

Gizli tahsil cirosunun varlığı halinde, beyaz ciroda olduğu gibi senedin tahsilat maksadıyla devredildiğine ilişkin herhangi bir kayıt içermeksizin yalnızca cirantanın imzasına yer verilmektedir. Bu noktada tahsil cirosu yolu ile senedin tahsilini amaçlayan kimse ve temsilci/ vekil arasında akdedilen anlaşma kapsamında inançlı işlemin varlığı söz konusudur³⁴⁷. Hâlihazırda senet metninden hamilin temsilci/ vekil vasfı belli olmadığından, tahsil cirosu kapsamında senedi ödeme külfeti altında olan kimse tarafından cirantaya karşı öne sürülebilecek def'ileri hamile karşı da ileri sürebilme hakkı mevcuttur³⁴⁸. Bu noktada kıymetli evrakın şekle sıkı sıkıya bağlılık ilkesi gereği, borçlu tarafından hamil-ciranta ilişkisinin inançlı işlemten kaynaklandığını ispatlaması önemlidir³⁴⁹. Dolayısıyla, senedin gizli tahsil cirosunun varlığından haberdar olmayan üçüncü bir kişi lehine temlik ya da rehin cirosu ile intikali mümkün olup, bu durumda TTK m. 686/2 hükmüne göre iyi niyetli ya da ağır kusuru bulunmayan hamilin senedi iade yükümlülüğü bulunmamaktadır³⁵⁰.

Senedi tahsil cirosu ile iktisap eden kimsenin vefatı ya da ehliyet kaybı halinde bile, senette yer alan tahsil cirosunun iptali söz konusu değildir (TTK m. 688/3). İlgili madde hükmü, TBK m. 513/1 hükmüne aykırılık teşkil etmektedir. Zira vekâlet ilişkisi yönünden tarafların ölümü, ehliyetsizliği veya iflası halinde bizatihi son bulmaktadır. Dolayısıyla, kambiyo senedini tahsilat maksadıyla verilen yetki kapsamında senedin tahsil edilerek meblağın vekil edenin mirasçılara ya da kanuni temsilcilerine teslimi önem arz etmektedir.

3.1.2.3. Rehin Cirosu

TTK m. 688/1 hükmü kapsamında³⁵¹, senette “*bedeli teminattır*”, “*bedeli rehindir*” ya da teminat kaydının varlığı halinde rehin cirosu olduğu hükme

³⁴⁶ Güler, a.g.e., s. 103.

³⁴⁷ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 107; İmregün, a.g.e., s. 77.

³⁴⁸ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 185.

³⁴⁹ Ayan, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Cirosu”, s. 1465.

³⁵⁰ Güler, a.g.e., s. 106.

³⁵¹ 6762 sayılı TTK m. 601- Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 19.

bağlanmıştır. İlgili kayıtlardan herhangi birine yer verilmesi durumunda, senedin hamili tarafından senetten doğan tüm haklardan yararlanılmakla³⁵², senedin yeniden temlik ya da rehin cirosu yolu ile devredilmesi mümkün değildir. Bu noktada, rehin cirosu hamiline yapılan ciro işlemi yalnızca tahsil cirosu olabilmektedir. Nitekim tahsil cirosunun hamili olan kişinin senetteki alacağın maddi anlamda maliki olmadığından, senetteki alacağı temlik etme ya da sınırlı ayni hak kurma yetkisi bulunmamaktadır³⁵³. Rehin cirosu kapsamında senedin temliki söz konusu olmamakla, yalnızca teşhis işlevinin bulunduğu söylenebilir; zira ciranta tarafından senetteki hakkın hamile iktisap edilmesi söz konusu değildir³⁵⁴.

TTK m. 818 hükmünde rehin cirosuna atıf yapılmadığından, çekin rehin cirosu yolu ile devri mümkün değildir. Yine TTK m. 789/4 kapsamında, muhatap bankanın şubeleri arasında tedavül etmesi haricinde, çekin muhataba ciro edilmesi mümkün olmayıp, ciro edilmesi halinde bu çekin makbuz vasfını haiz olacağı hususuna yer verilmiştir. Yargıtay, çek yönünden rehin cirosu olmadığından hareketle, senetteki teminat kaydına rağmen senedi elinde bulunduran kimsenin yetkili hamil olmadığı yönünde hüküm kurmuştur³⁵⁵. Zira Yargıtay'ın yerleşik uygulamaları gereği çek yönünden rehin cirosu mümkün değildir³⁵⁶.

Rehin cirosu ve teminat senetlerinin temelinde esasında bir rehin akdi mevcut olup, rehin cirosunun cirantalarca yapılması neticesinde hamilin rehin hakkını haiz olması yönünden teminat senetlerinden farklılık arz etmektedir³⁵⁷. Teminat senedi, kambiyo senedinin asıl borç ilişkisinden doğan edim borcunun yerine getirilmesine ilişkin teminat maksadıyla tanzim edilmesidir³⁵⁸. Teminat senetleri doğrudan keşideci

³⁵² Senedin ibrazı, kabulden ya da ödemededen imtina hallerinde protesto çekilerek müracaat borçlularına rücu edebileceği hususunda bkz. İmregün, a.g.e., s. 78.

³⁵³ Özel, a.g.e., s. 85.

³⁵⁴ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 149; Sayıcı, a.g.e., s. 62.

³⁵⁵ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/2966 E., 2022/4544 T., 07.06.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

³⁵⁶ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/2862 E., 2022/4009 K., 25.05.2022 T.; 2020/2514 E., 2022/3982 K., 24.05.2022 T.”; “2016/15070 E., 2018/2588 K., 11.04.2018 T.; 2016/7396 E., 2017/4744 K., 26.09.2017 T.”, E.T: 30.04.2024.

³⁵⁷ Çatakoğlu Aydın, a.g.e., s. 804.

³⁵⁸ E. Atay, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Teminat Senetleri)* (2. Baskı), Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 35.

tarafından tanzim edilirken, senet lehtarını maddi anlamda senedin hak sahipliğini elde etmektedir³⁵⁹.

Hamil ile ciranta arasındaki rehin akdi kapsamında hamilin cirantadan olan alacağına yönelik bir teminat olarak alacağın tahsilatının akabinde senedin cirantaya geri verilmesi söz konusudur³⁶⁰. Ancak senetteki rehin cirosu çizilmeksizin iade edilen senetler yönünden rehin hakkının bizatihi sona ermesi söz konusu değildir³⁶¹. Rehin akdi, senette yer alan bedelin temel ilişkideki bedelden farklı olduğu hallerde yazılı delil vasfını haiz olduğundan, rehin cirosunun cirantası tarafından temel ilişkide yer alan alacak hakkından daha azının senet metninde gösterilmesi halinde rehin cirosu lehtarınca dava yolu ile kalan miktarın talep edilmesi mümkündür³⁶². Aksi durumda, senetteki alacak hakkının temel borç ilişkisindeki tutardan fazla olması halinde rehin cirosu, senetteki alacak hakkının tamamına ilişkin olup, senetteki rehin cirosuna ilişkin meblağdan kalan kısmının da tahsil cirosu olduğuna ilişkin kayıt düşülmesi mümkündür³⁶³.

Taraflar arasındaki temel borç akdinin geçerli olarak yapılması, rehin cirosunun geçerlilik şartıdır³⁶⁴. TTK kapsamında bir alacağın garanti altına alınmasının esas yöntemi temlik cirosundan ziyade rehin cirosudur³⁶⁵. Dolayısıyla rehin veren cirantaya karşı rehin kaydı gözetilerek teminat altına alınan alacağın tahsilatının sağlanması amaçlanmaktadır³⁶⁶. Rehin cirosunun teminat işlevi bulunmamaktadır; zira rehin akdine konu alacağın paraya çevrilmesi yönünden bir garanti içermekte ve bu durumda cirantanın senetten doğan sorumluluğu bulunmamaktadır³⁶⁷. Rehin akdindeki vadenin senetteki vadeden önce sona ermesi durumunda alacağın tahsilatının yapılması hususunda sorun gündeme gelmektedir. Bu

³⁵⁹ Özel, a.g.e., s. 96.

³⁶⁰ Göktürk, a.g.e., s. 123.

³⁶¹ Bozer, Göle, a.g.e., s. 117.

³⁶² Sayıcı, a.g.e., s. 75.

³⁶³ Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu”, s. 178; Kutlu, a.g.e., s. 93.

³⁶⁴ Bozkurt, a.g.e., s. 250.

³⁶⁵ Erdem, a.g.e., s. 137.

³⁶⁶ E. Develi, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 4, sayı: 2, Aralık 2016, s. 92; Özer Şeker, a.g.e., s. 4296.

³⁶⁷ Gencer, a.g.e., s. 192.

noktada hamilin senetteki vadeye kadar cirantaya süre tanınması ya da cebri icra kanalı ile rehinli alacağını nakde dönüştürülmesi mümkündür³⁶⁸.

Açık rehin cirosunun yanı sıra, rehin cirosu örtülü yani gizli ciro şeklinde yapılabilmektedir. Açık rehin cirosunda rehin kaydına yer verilirken, gizli rehin cirosunda ise bahse konu kayda yer verilmeksizin devredilmesi mevzubahistir. Gizli (örtülü) rehin cirosu ayrıca TMK m. 956/2 hükmüne dayanmaktadır. Nitekim ilgili madde hükmünde ciro veya yazılı devir beyanı ile zilyetliğin devri ile kıymetli evrakın rehnedilmesi mümkündür. Açık rehin cirosunda senetteki meblağın tamamı teminat altına alınarak ciro edilmektedir³⁶⁹. Gizli rehin cirosunda senetteki kaydın anlaşılabilmesi halinde, senedin temlik cirosu ile devredildiği kanısını oluşturmakta ve hamilin konumunun güç kazanmasını sağlamaktadır³⁷⁰. Zira görünürde tam ciro vasfını haiz olan rehin cirosu, alt ilişkide teminat hakkına ilişkindir³⁷¹. Dolayısıyla, TTK m. 689/1 hükmünde belirtildiği üzere, rehin cirosunun hamili tarafından bir başkası lehine gerçekleştirilen ciro, tahsil cirosu vasfını haizdir. Söz konusu durumda rehin cirosunun hamili tarafından senedin iyi niyetli üçüncü kişiye devri halinde, cirantanın herhangi bir iddiada bulunması mümkün değildir³⁷².

Rehin cirosunun tam ciro ile yapılması mümkün olup, beyaz ciro ile iktisabı hususunda görüş birliği mevcut değildir. Bir görüşe göre, rehin cirosu beyaz ciro ile bir başkası adına doldurulduğunda, rehin alacaklısı değişmesine rağmen, hakkın içeriği ve sorumluluğun kapsamı değişmediğinden, bu durum teminat maksadıyla yapılan rehin cirosunun amacı ile çelişmektedir³⁷³. Ancak bir başka görüşe göre, beyaz cironun yalın imzanın yanı sıra rehin cirosuna ilişkin kaydın düşülmesi halinde, bu durumda söz konusu beyaz ciro temlik cirosu olarak nitelendirilemez³⁷⁴. Kanaatimizce de, kanun koyucu tarafından doğrudan rehin cirosunun beyaz ciro yolu ile devrinin yasaklanmadığı hususu da gözetildiğinde, rehin kaydı içeren beyaz cironun rehin

³⁶⁸ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 74; Bozer, Göle, a.g.e., s. 119.

³⁶⁹ Pulaşlı, a.g.e., s. 196.

³⁷⁰ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 212.

³⁷¹ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 189.

³⁷² Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 148.

³⁷³ Sayıcı, a.g.e., s. 71; Gencer, a.g.e., s. 185.

³⁷⁴ Özel, a.g.e., s. 90.

cirosu olarak kabulü mümkündür³⁷⁵. Ancak, yalın imzadan oluşan beyaz cironun rehin cirosunun hüküm ve sonuçlarını doğurması mümkün değildir.

Rehin cirosunun varlığı halinde, müracaat borçluları tarafından cirantaya karşı öne sürülebilen def'ilerin direkt olarak iyi hamile karşı öne sürülmesi mevzubahis değildir. Ancak bu noktada önem arz eden husus, senedi rehin cirosu yolu ile iktisap eden hamilin ciro işlemi esnasında borçlu aleyhine tasarrufta bulunmamış olmasıdır. Rehin akdinin hükümsüz olduğunun ispatı halinde rehin cirosunun geçerliliği de ortadan kalkacağından, ilgili hususun def'i olarak ileri sürülmesi mümkündür³⁷⁶.

3.1.3. Cironun Yapılabileceği Süreye Göre

Kambiyo senetleri yönünden cironun hüküm doğurabilmesi, bu işlemin belirli bir vadeye kadar gerçekleştirilmesine bağlıdır³⁷⁷. TTK m. 703 hükmü kapsamında poliçenin vadesi, görüldüğünde, görüldükten belirli süre sonra, tanzim tarihinden belirli bir süre sonra ya da belirli bir günde ödenmesi kararlaştırılabilir.

TTK m. 704 hükmü, poliçenin görüldüğünde ödenmesine ilişkin hususları içermektedir. Zira ilgili madde hükmünde, söz konusu vade türüne ilişkin olarak keşide tarihinden itibaren bir yıllık süre zarfında ibrazın gerçekleşmesi şartı öngörülmektedir. Söz konusu bir yıllık vadenin değiştirilmesi keşidecinin inisiyatifine bırakılmıştır. Poliçe metninde doğrudan “görüldüğünde” şeklinde belirtilmesinin yanı sıra vade kısmının doldurulmaması şeklinde gerçekleşmektedir³⁷⁸. Bahse konu vadenin yer aldığı poliçelerin ödenmemesi halinde, hamil tarafından protestonun çekilmesi gerekmektedir³⁷⁹. Öte yandan, kanun koyucu tarafından cirantalara da vadenin kısaltılmasına ilişkin yetki verilmiştir. İlgili madde hükmünün ikinci fıkrası kapsamında, keşidecinin ibrazın gerçekleşmesini talep ettiği günden önceki ibrazın geçerli olmayacağına ilişkin şart koyması halinde, ibraz süresinin ilgili tarihten başlayacağı hususuna yer verilmiştir. İlgili hususlar, pratikte muhatabın poliçeyi kabul edip etmemesi noktasında önem arz etmektedir; zira muhatabın poliçeyi kabul

³⁷⁵ Aynı yönde bkz. Güler, a.g.e., s. 114.

³⁷⁶ İmregün, a.g.e., s. 78.

³⁷⁷ Gencer, a.g.e., s. 62.

³⁷⁸ Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 70.

³⁷⁹ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 175-176.

edeceğine ilişkin belirli bir vadenin verilmesi halinde keşideci tarafından bu doğrultuda senedin vadesinin uzatılması mümkündür³⁸⁰. Yine cirantanın ilgili vade hakkında tasarrufta bulunma inisiyatifini kullanması ancak keşideci tarafından bu yönde bir tasarrufta bulunmaması halinde söz konusu olmaktadır³⁸¹.

Poliçenin görülmesinden belirli bir vade sonra ödenmesine ilişkin hususa TTK m. 705 hükmünde yer verilmiştir. İlgili madde hükmü kapsamında, söz konusu vadenin kabule ilişkin şerhte yer alan tarih ya da protesto tarihi esas alınarak tayin edilmektedir. Bahse konu maddenin ikinci fıkrası gereğince, kabul şerhinde tarihin yer almaması ve protestonun çekilmemesi durumunda, poliçeyi kabul eden kimse yönünden senedin ibrazı için belirlenen vadenin son gününde kabul edilmiş addedilir. Keşide gününden belirli bir vade sonra ya da görülmesinden bir veya birkaç ay sonra ödenmesi öngörülen senedin vadesinin, ödenmesi gereken ayın o günün karşılığı olan günde sona erdiği kabul edilmektedir (TTK m. 706/1)³⁸². Poliçe vadesi belirlenirken, öncelik olarak tam aylar sayılmaktadır (TTK m. 706/2). Vade olarak ayın başı birinci gün olarak, ortası on beşinci gün olarak ve sonu ise sonuncu gün olarak kabul edilir (TTK m. 706/3)³⁸³. Keşide gününden belirli bir vade sonra ödenmesi öngörülen poliçenin keşide ve ödeme yeri arasında takvim farkının mevcudiyeti halinde, ödeme yerindeki takvim esas alınır (TTK m. 707/1)³⁸⁴.

Senedin ödenmeme protestosundan ya bu protestonun tanzimi için belirlenen süreden sonra yapılan ciro, alacağın temlik hükmündedir (TTK m. 690/1). Belirli günde, tanzim gününden ya da görüldükten bir süre sonra ödenecek poliçeler yönünden ödememe protestosu, ödeme gününü takiben iki iş günü içinde çekilmelidir (TTK m. 714/3). Görüldüğünde ödenmesi öngörülen poliçelerin bir yıl içinde ödemeye ibraz edilmesi esas olup, TTK m. 694/1 hükmüne göre muhatap yeniden ibraz edilmesini talep edebilir.

³⁸⁰ Pulaşlı, a.g.e., s. 147.

³⁸¹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 154. Yazara göre cirantanın istencinin keşidecinin tasarrufuna üstün tutulmasının söz konusu olmadığı yönünde bkz. s. 154.

³⁸² İlgili günün karşılığının bulunmaması durumunda o ayın son günü vadenin dolduğu kabul edilir.

³⁸³ TTK m. 706/3 hükmünde ise, haftalık süreyi tam olarak karşılamayan vadelerin gün hesabı üzerinden değerlendirileceğine ilişkin hüküm yer almaktadır. Öte yandan dördüncü fıkra kapsamında, on beş günün yarım aya tekabül ettiği hususuna yer verilmiştir.

³⁸⁴ Takvim farkı olan iki yerin arasında tanzim edilen senedin, keşide gününden belirli bir vade sonrası ödenmesi öngörülmüş ise, keşide günü, ödeme yeri takvim gününe tahvil edilerek vadenin hesaplanması söz konusudur (TTK m. 707/4).

Çekin protesto çekilmesinden, ödememenin tespitine ilişkin işlemde ya da ibraz süresi sona erdikten sonra ciro edilmesi halinde, alacağın temlik hükmündedir (TTK m. 793/1). Dolayısıyla, çekin cirosu, protesto anına, ödememenin tespitinden önce ya da ibraz süresi sona ermeden yapılabilir. Çekin ödenmemesi halinde protestonun yanı sıra, muhataba ya da takas odasına ibraz gününe ilişkin kaydın senet metnine düşülmesi ile de çekin cirosuna ilişkin vadenin dolduğunu gösterir³⁸⁵. Çekin bir yıl içinde yeniden ciro edilmesi mümkün olup, ödememe halinde protesto çekmek için gereken iki günlük süre bulunmadığından, bir yıllık süre sonrasında yapılan ciro, gecikmiş ciro hükmündedir³⁸⁶.

Bazı hallerde senetteki vadeden sonra da ciro işleminin yapılması mümkündür. Zira TTK m. 690 hükmünde³⁸⁷, senetteki vadenin dolmasından sonra yapılan ciro işleminin ve vadeden evvel yapılan ciro işleminin cironun hükümleri yönünden aynı olduğu hususuna yer verilmiştir. İlgili madde hükmünde yer alan ciro gecikmiş ciro olarak adlandırılmaktadır. Nitekim protesto ile senetten doğan alacak hakkının dondurulması söz konusu olmakla, senedin tedavülünün bir nevi sona erdirilmesi amaçlanmaktadır³⁸⁸.

Gecikmiş cironun varlığı halinde bile senedin kambiyo vasfını haiz olması söz konusu olmakla, gecikmiş ciro ile senedin intikal ettiği kimse alacağın temlik usulü ile senedi devralmaktadır³⁸⁹. Dolayısıyla cirantaya karşı ileri sürülebilen kişisel def'ilerin senedin gecikmiş ciro ile intikal ettiği kimseye karşı öne sürülmesi de mümkündür³⁹⁰. Ancak, gecikmiş ciro ile senedin intikal ettiği kimse tarafından kambiyo senetlerinin haiz olduğu def'ilerin öne sürülmesi mümkün değildir³⁹¹.

³⁸⁵ Gencer, a.g.e., s. 64.

³⁸⁶ Can Bayhan, a.g.e., s. 61.

³⁸⁷ 6762 sayılı TTK m. 602- Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 20.

TTK m. 690: “(1) Vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini doğurur; ancak, ödenmeme protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülmesi sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, sadece alacağın temlik hükümlerini doğurur. (2) Aksi sabit oluncaya kadar tarihsiz bir ciro protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden önce yapılmış sayılır.”

³⁸⁸ Bozkurt, a.g.e., s. 230.

³⁸⁹ Coşkun, a.g.e., s. 222.

³⁹⁰ Göktürk, a.g.e., s. 116. Aynı yönde bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7271 E., 2022/4114 K., 26.05.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

³⁹¹ Bu hususta bkz. Kutlu, a.g.e., s. 102.

Cironun vadesinden sonra gerçekleşmesi halinde teminat işlevi ortadan kalkar³⁹². Cironun teminat işlevi gereği, kabulden ya da ödemededen sorumsuzluk kaydı bulunmayan ciolar yönünden her bir ciranta senedin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. Ancak, alacağın temlik yönünden bu husus geçerli olmadığından, senedi gecikmiş ciro ile devralan kimse kendinden önceki müracaat borçlularına başvurma hakkını haiz değildir. Nitekim TBK m. 191/2 hükmüne göre, kanun gereğince başkasına intikal eden alacak yönünden devreden müracaat borçlusu olarak alacağın ifası ile yükümlü değildir.

Vadesinden sonra yapılan ciro, tahsil, rehin ya da temlik maksadıyla yapılabilir³⁹³. Ayrıca, gecikmiş cironun tam ya da beyaz ciro ile yapılması mümkün olup, hak sahipliğinin ispatı için gecikmiş cironun zilyetliğine sahip olmak yeterlidir³⁹⁴. Senedi vadesinden önce ciro eden kimsenin protestoyu tanzim eden kişi olması halinde, senedin vadesinden sonra beyaz ciro ile intikali mümkün olup, senetteki borcu ödeyen kimse tarafından gecikmiş ciro yapılması da mümkündür³⁹⁵.

Ciranta tarafından ciro işleminin gerçekleştirildiği tarihe ilişkin ciro şerhine kayıt düşülmesi mümkündür. Tarihe ilişkin kayıt, ispat hukuku yönünden arz etmektedir³⁹⁶. Cironun yapıldığı tarihin belirli olmaması halinde ise, bahse konu cironun ödenmeme protestosunun tanzimi için tahsis edilen yasal süreden sonra yapıldığı kabul edilmektedir (TTK m. 690/2).

3.2. Cironun Hukuki Sonuçları

Cironun devir, hak sahipliğinin ispatı ve teminat olmak üzere üç farklı hukuki sonucu bulunmaktadır.

³⁹² Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 65.

³⁹³ Can Bayhan, a.g.e., s. 65.

³⁹⁴ Kutlu, a.g.e., s. 101.

³⁹⁵ Can Bayhan, a.g.e., s. 65.

³⁹⁶ Güler, a.g.e., s. 72.

3.2.1. Devir

TTK m. 684 hükmü kapsamında, lehtar ya da ciranta tarafından senet ciro edilerek zilyetliğinin ve senetten doğan haklar bir başkasına intikal ettirilmektedir. Nitekim bu durumda cirantanın senetten doğan haklarının ciro lehtarına devri söz konusudur (TTK m. 649). Nitekim bu sayede kanunen emre muharrer senetlerin tedavülünü kolaylaştırmaktadır; zira ciro işlemi olmaksızın intikal eden kambyo senetteki mündemiç hak, alacağın temlik hükmüne tabidir³⁹⁷. Temlik cirosu neticesinde devir işlemi gerçekleşirken³⁹⁸, rehin ve tahsil cirosunun devir fonksiyonu bulunmamaktadır.

Devir neticesinde, senetten doğan hakların intikal ettiği iyi niyetli hamilin başvuru hakkı ya da senedi tahsil hakkı, cirantasının ya da diğer müracaat borçlularının kendi aralarındaki ilişkilerinden doğan def'ilerden etkilenmez (TTK m. 687/1). Def'i, kelime anlamı itibariyle akit ilişkisi kapsamında bir kimsenin borcu ödemekten kaçınmak için müracaat ettiği yol olarak nitelendirilmektedir³⁹⁹. Def'i hakkı, belirli bir hakka sahip olan kişiye yönelik ileri sürülen hakkın belirli ölçüde etkisinin azaltılması, hakkın hükümlerinin kısmi ya da bütün olarak kısıtlanması, önlenmesi ya da sona ermesi sağlamaktadır⁴⁰⁰.

Mutlak def'i, senet metninden belli olan ve senedin hükümsüzlüğüne yönelik def'iler olmak üzere ikiye ayrılmakla, senet metninden belli olan def'iler müracaat borçlularınca ileri sürülebilirken, senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'i hakkı ileri sürme hakkı olan kişi tarafından herkese karşı ileri sürülmektedir⁴⁰¹. Örneğin senette yer alan imzanın sahte olduğu iddiası mutlak def'i vasfını haizdir⁴⁰². Kambyo senetlerinin şekli unsurlarından bir ya da birkaçının eksik olması halinde senet hükümsüz olduğundan mutlak def'i yaptırımına tabidir⁴⁰³. Senedin zorunlu unsurlarının eksikliği halinde, senedin kambyo vasfı bulunmadığından senetteki

³⁹⁷ Gencer, a.g.e., s. 104.

³⁹⁸ Can Bayhan, a.g.e., s. 67.

³⁹⁹ <https://sozluk.gov.tr/>, E.T: 05.04.2024.

⁴⁰⁰ Ergün, Çaldağ, a.g.e., s. 38.

⁴⁰¹ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 71-72.

⁴⁰² <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/4744 E., 2022/6526 K., 03.10.2022 T.", E.T: 24.04.2024.

⁴⁰³ Ö. Doğan, "Kambyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 150.

ciroların da geçersizliğine sebebiyet vermektedir⁴⁰⁴. Örneğin senette yer alması mümkün olmayan kayıt ya da şartın varlığı halinde senet kambiyo vasfına sahip olmadığından, düzgün ciro silsilesi mevcut olsa dahi yapılan ciro işlemi geçersizdir⁴⁰⁵. Ayrıca, senedin garanti işlevini ortadan kaldıran şerh, maluliyet, düzmece senet, yetkisiz temsil gibi durumların varlığı halinde de mutlak def'i olarak ileri sürülebilmektedir⁴⁰⁶.

TTK m. 686/2 hükmü gereğince, senedin cirantasının yetkili olmadığını bilmeyen ya da bu hususta ağır kusuru bulunmayan kimse, senedin yetkili hamili sıfatını kazanır ve bu durumda senedi iade etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Nitekim kötü niyetli hamilden önceki cirantaların yetkisiz olduğunu bilmesine rağmen, kendisine ciro eden kişinin kötü niyetinden haberdar olmayan ya da ağır kusuru olmayan hamil lehine yapılan ciro geçerli kabul edilmektedir⁴⁰⁷. Ancak ehliyetsiz ciranta tarafından yapılan ciro işleminin devir sonucu bulunmayıp, kamu güvenliği gereği yapılan ciro işlemi hükümsüzdür⁴⁰⁸.

Keşidecinin lehtar lehine tanzim ettiği senedin cirosunun öncelikle lehtar tarafından yapılması esastır. Aksi halde lehtar tarafından ciro edilmeksizin bir başkasına ciro edilen senedin varlığı halinde, yapılan diğer ciro işlemlerinin de hükümsüzlüğüne sebebiyet vermektedir. Yargıtay, bonoda senedin lehtarı tarafından gerçekleştirilen ciro işleminin yokluğundan bahisle, senedi elinde bulunduran hamilin yetkisiz hamil olduğu ve İİK m. 170/a maddesinin ikinci bendi gereğince kambiyo senedine dayalı takip hakkını haiz olmadığı gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁴⁰⁹.

Öte yandan, lehtar tarafından yapılan ciro işleminin de kanunda yer alan hususlara riayet edilerek gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir⁴¹⁰. Nitekim ilk

⁴⁰⁴ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 12. HD., 2015/5318 E., 2015/14991 K., 01.06.2015 T.", E.T: 06.05.2024.

⁴⁰⁵ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/8988 E., 2022/2813 K., 08.03.2022 T.", E.T: 06.05.2024.

⁴⁰⁶ Pulaşlı, a.g.e., s. 185.

⁴⁰⁷ Gencer, a.g.e., s. 106.

⁴⁰⁸ Güngör, a.g.e., s. 12; Gencer, a.g.e., s. 111.

⁴⁰⁹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/8957 E., 2022/5295 K., 27.04.2022 T.; T.C. Yargıtay 12. HD., 2017/558 E., 2017/1909 K., 14.02.2017 T.", E.T: 06.05.2024.

⁴¹⁰ Lehtar tarafından ciro işleminin usulüne uygun gerçekleştirildiğinden bahisle, düzgün ciro zinciri ile senedin intikal ettiği kimsenin yetkili hamil olduğu hususunda bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/11175 E., 2018/9526 K., 09.10.2018 T.", E.T: 06.05.2024. Aynı yönde

cironun lehtarca cironun şekli unsurlarına aykırı şekilde gerçekleştirilmesi de, bu ciro işleminden sonra gelen ciroların hükümsüzlüğüne sebebiyet verebilmektedir. Senedi elinde bulunduran hamilin yetkisizliği söz konusu olduğunda, İİK m. 170/a (2) gereği kambiyo senetlerine ilişkin haciz yolu ile takip yoluna başvurma hakkı bulunmamaktadır. Ayrıca, senette lehtarın cirosundan önceki cirolar da kanun hükmüne aykırılık teşkil ettiğinden, bu cirolar da geçersiz kabul edilmektedir⁴¹¹.

Bununla birlikte, önem arz eden bir başka husus ise, cirantanın gerek şekli gerekse maddi yönden senedin maliki olup olmadığıdır. Cirantanın senedin maddi yönden de maliki olduğunu ispatlaması durumunda, ciro silsilesindeki kopukluktan sonraki cirolar geçerli kabul edilmektedir⁴¹². Nitekim bu durumda ciro zincirindeki kopukluk ortadan kalkar⁴¹³. Dolayısıyla, maddi anlamda senetteki alacak hakkının malikleri tarafından gerçekleştirilen ciroların devir işlevi geçerli kabul edilmektedir⁴¹⁴. Ancak, maddi anlamda yetkili hamil olunmasına rağmen şeklen senedin yetkili hamili olmayan kimsenin hak sahipliğinin ispatlanması halinde, senedi ciro yolu ile devretmesi mümkün hale gelebilir⁴¹⁵. Nitekim senedin intikal ettiği kimse tarafından ciro işlemi gerçekleşmeden önce cirantanın yetkili hak sahibi olup olmadığını araştırma külfetinin yüklenmesi, ticari faaliyetler yönünden kıymetli evrakın işlevselliğine neden olabilir⁴¹⁶.

Temlik işlevi, ciro lehtarının senedin ibrazı ile tahsil ettirilmesi, tahsilatının sağlanamadığı hallerde protesto hakkının kullanılması ya da senedin bir başka kimse lehine ciro edilmesi gibi haklardan yararlanmasını sağlar⁴¹⁷. Öte yandan, devir işlevi sayesinde cirantanın senette yeni hamilin senetten doğan hakları üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamakla⁴¹⁸, bu noktada hamilin senedi iyi niyetle iktisap etmesi önem arz etmektedir.

bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2016/29329 E., 2018/2458 K., 13.03.2018 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴¹¹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2015/19787 E., 2015/30130 K. 01.12.2015 T.”, E.T: 06.05.2024. Aynı yönde <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2019/5473 E., 2020/2307 K., 09.03.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴¹² Coşkun, a.g.e., s. 230.

⁴¹³ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 82.

⁴¹⁴ Can Bayhan, a.g.e., s. 68-69.

⁴¹⁵ Gencer, a.g.e., s. 73.

⁴¹⁶ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 18.

⁴¹⁷ Özdamar, Göktürk, Can, Kaşak, a.g.e., s. 138.

⁴¹⁸ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 94.

Senedin beyaz ciro ile iktisap edilmesi durumunda, TTK m. 684/2 hükmü kapsamında senedin hamili tarafından mevcut beyaz cironun tam ciroya dönüştürülerek kendi ya da üçüncü bir kişi lehine ciro işleminin yapılması mümkündür. Lehtar/ ciranta tarafından yapılan beyaz ciro işleminin beyaz ya da tam ciro olarak bir başkasına intikal ettirilmesi ya da doğrudan hiçbir tasarrufta bulunmaksızın senedin bir başkasına teslim edilmesi de hamil tarafından başvurulabilecek yöntemlerdendir. Dolayısıyla hamil tarafından temlik, tahsil ya da rehin cirosu yolu ile senedin bir başkasına ciro edilmesi mümkündür⁴¹⁹.

3.2.2. Teminat

TTK m. 685 hükmüne göre, senette⁴²⁰ aksi yönde herhangi bir kayda yer verilmemesi halinde, senetten doğan hakları iktisap eden cirantanın hamile karşı senedin kabulünden ve ödenmesinden ötürü sorumluluktan kaçınması mümkün değildir. Bu kapsamda, cirantanın müracaat borçlularından olması hasebiyle, senette yer alan meblağı ödeme külfetine katlanmalıdır. Dolayısıyla ciro işlemini gerçekleştiren ciranta tarafından teminata ilişkin herhangi bir kayda yer verilmeksizin senedi tam ya da beyaz ciro ile hamile iktisap etmesi halinde, yasadaki kaynaklı bir garantinin varlığı söz konusudur⁴²¹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, cironun teminat fonksiyonunun yasaya uygun intikalinden senetteki borcun ödenmesine kadar devam ettiği hususuna yer verilmiştir⁴²². Bu noktada senette cironun yer alması garanti fonksiyonunun varlığı için yeterli kabul edilmektedir⁴²³. Senet üzerinde yer alan ciro işlemlerinin sayısı arttıkça, müracaat borçlularının da sayısının artması senetteki alacağın ifasına yönelik güveni ve dolayısıyla tedavül gücünü arttırmaktadır⁴²⁴.

Ciro türlerinden olan temlik cirosu garanti fonksiyonunu haiz olmakla, tahsil cirosunun teminat işlevi bulunmamaktadır⁴²⁵. Garanti fonksiyonu, ayrıca cirantaya

⁴¹⁹ Bozer, Göle, a.g.e., s. 112.

⁴²⁰ Cironun teminat fonksiyonu, poliçe, bono ve hamiline yazılı çek yönünden geçerlidir.

⁴²¹ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 96.

⁴²² <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay HGK., 2020/329 E., 2022/1490 K., 10.11.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴²³ Pulaşlı, a.g.e., s. 188; Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 255.

⁴²⁴ Kutlu, a.g.e., s. 79; Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 81.

⁴²⁵ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s 78.

senetteki borcu ödemesinin akabinde kendinden önce gelen müracaat borçlularına rücu edebilme hakkını sağlamaktadır⁴²⁶. Ancak rücu hakkının kullanılabilmesi için protestonun çekilmiş olması şarttır⁴²⁷. Vadeden, protestodan ya da çekin ibraz süresinden sonra gerçekleşen cirolar, alacağın temlik hükümlerine tabi olduğundan, bu cirolar yönünden teminat işlevinden söz edilemez⁴²⁸. Teminat işlevi neticesinde, senedin müracaat borçlularından olan keşidecinin, kabul edenin, cirantanın ve aval veren kişinin senetteki müteselsil borçlu sıfatı ile senetten doğan borcun ifası ile yükümlüdürler (TTK m. 724/1). Bu durumda, hamil tarafından senet borçlularından herhangi birine, birlerine ya da tümüne başvurulması mümkündür (f. 2). Ancak senedin hamiline TTK m. 730 hükmünde belirtilen süreler içinde şekli şartlara uygun olarak tanzim edilmiş protestonun çekilmesi, cirantasının kabul etmeme ya da ödememeden doğan sorumluluğuna gidilmesi için gereklidir⁴²⁹. Öte yandan, senedin hamili tarafından ödememeye ilişkin protesto çekildikten ya da protesto için kanunda yer alan süreler geçtikten sonra senedin ciro ile bir başkasına intikali halinde, yapılan ciro alacağın temlik hükümlerine tabi olup (TTK m. 690), alacağın temlikinin teminat işlevi bulunmamaktadır⁴³⁰.

Temlik cirosu, teminat işlevini haizdir. Tahsil cirosunda açık tahsil cirosu yönünden cironun temlik ya da teminat işlevi bulunmamakla, gizli tahsil cirosu ise temlik ve teminat işlevine sahiptir⁴³¹. Açık tahsil cirosunun cirantası konumunda olan vekil/ temsilcinin kabul etmeme ve ödememeden sorumluluğu bulunmayıp, senedin hamili tarafından bu cirantaya karşı başvuru hakkının kullanılması mümkün değildir⁴³². Öte yandan, rehin cirosunun teminat işlevi bulunmamaktadır; zira rehin akdine konu alacağın paraya çevrilmesi yönünden bir garanti içermekte ve bu durumda cirantanın senetten doğan sorumluluğu bulunmamaktadır⁴³³.

⁴²⁶ M. Alışkan, R. Cankat, “Teori ve Uygulamada Kambyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan Önce Atılan İmza (Şeklinde Garanti Cirosu)”, *İKÜHFD*, cilt: 16, sayı: 2-3, Temmuz-Ağustos 2017, s. 48; Bozkurt, a.g.e., s. 145.

⁴²⁷ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 208.

⁴²⁸ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 82.

⁴²⁹ Güler, a.g.e., s. 94.

⁴³⁰ Aydın, a.g.e., s. 74.

⁴³¹ Bilgili, Demirkapı, a.g.e., s. 101-102; Coşkun, a.g.e., s. 240.

⁴³² Güler, a.g.e., s. 103.

⁴³³ Gencer, a.g.e., s. 192.

Senette yer alan bir imzanın ciro silsilesine dâhil olmadığı hallerde teminat işlevini haiz olup olmadığı hususu tartışmaya açıktır. Kimi zaman senedin arka yüzünde yer alan bir imzanın teminat maksadıyla atılması mümkün olup, söz konusu durumda ciro silsilesinin koptuğunu iddia etmek teminat veren kimsenin menfaatlerine aykırılık teşkil edebilmektedir⁴³⁴. Senet metninde yer alan cironun teminat ya da tahsil cirosuna ilişkin herhangi bir kayıt içermemesi halinde, cironun teminat işlevini haiz olduğu sonucuna varılmaktadır⁴³⁵.

Öte yandan, senedi ciro eden kimse tarafından ciro yasağı konulması halinde, senedi devrettiği hamilden sonraki hamillere karşı kabulden ve ödemedenden sorumluluğu sona ermektedir (f. 2). İlgili yasak göz ardı edilerek, senedin bir başkasına ciro yolu ile intikal etmesi halinde, senedin alacağın temlikine yönelik hususlara tabi olmasına sebebiyet vermektedir⁴³⁶. Bu durumda senet kambiyo vasfını haiz olup, senette yer alan ciro hükümsüzdür⁴³⁷.

Cironun teminat işlevi gereği, kabulden ya da ödemedenden sorumsuzluk kaydı bulunmayan ciolar yönünden her bir ciranta senedin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. TTK m. 685/1 hükmü değerlendirildiğinde, ciranta tarafından ciro şerhine senedin kabulden ya da ödemedenden sorumsuzluk kaydı düşülebilmektedir. Ciranta tarafından “bila teminat”, “sorumsuz” gibi kayıtların şerh edilmesi mümkün olup, doğrudan kabul edilmeme ya da ödememeye yönelik bir hususun belirtilmediği hallerde, cirantanın her iki kayıt yönünden sorumsuzluk kaydı düştüğü kabul edilmektedir⁴³⁸. Cirantanın senetteki alacak hakkını ifa külfetinin ortadan kalkabilmesi, ancak senet metnine sorumsuzluk kaydının eklenmesi halinde mümkün olabilmektedir⁴³⁹. Nitekim bu kayıtlar, ciranta tarafından yapılan cironun teminat işlevini ortadan kaldırmaktadır⁴⁴⁰. Bu durumda, yetkili hamil tarafından ilgili kaydı koyan cirantaya senetteki vade tarihinden önce başvurulması mümkün

⁴³⁴ Doğrusöz Koşut, a.g.e., s. 636.

⁴³⁵ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 75.

⁴³⁶ Coşkun, a.g.e., s. 25.

⁴³⁷ Cebeci, a.g.e., s. 128.

⁴³⁸ Kutlu, a.g.e., s. 68.

⁴³⁹ Bozer, Göle, a.g.e., s. 108.

⁴⁴⁰ Aydın, a.g.e., s. 40.

değildir⁴⁴¹. Zira vadede poliçenin ödenmemesi halinde, kabulden kaçınılması halinde dahi hamilin cirantalara başvurma hakkı mevcuttur.

3.2.3. Hamilin Hak Sahipliğini İspat

TTK m. 686 hükmü kapsamında⁴⁴², ciro silsilesinden hak sahipliğinin anlaşılabilir olması halinde senedi elinde bulunduran kimse, senedin yetkili hamili olarak kabul edilmektedir. Yine TTK m. 790 hükmüne göre, ciro edilebilecek bir çekte yer alan son cironun beyaz ciro olması halinde dahi, ciro silsilesinden hak sahipliği anlaşılan kimse yetkili hamildir. Bu durum, kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyetinin bulunması, kamu güvenini haiz olması ve ticari alandaki işlevselliğinden ötürü, senetteki hakkın şekli koşullara dayalı olarak yapılmasını zorunlu kılmıştır⁴⁴³.

Yetkili hamilin isminin ve imzasının çizilmesi halinde, çizilen ciro yazılmamış kabul edilmektedir. Dolayısıyla, çizilen ciroda ismi geçen hamilin senetteki alacak hakkını ve senedin zilyetliğini elde etmesi mümkün değildir. Nitekim Yargıtay, çekin ibrazından önce mevcut cironun çizilmesi ve iptal edilmesi halinde, ilgili cironun hamilinin yetkili hamil olmadığından bahisle takip alacaklısı vasfını haiz olmadığı yönünde hüküm kurmuştur⁴⁴⁴. Yine senette ardı ardına iki beyaz cironun varlığı, son cirantaya senedin beyaz ciro yolu ile iktisap edildiğine karine teşkil etmektedir.

Bazı hallerde senetteki ciro silsilesinde bir kopukluğun mevcudiyeti cironun temlik işlevini ortadan kaldırmaktadır. Ciro silsilesinde lehtar tarafından gerçekleştirilen ilk cironun yokluğu halinde kopukluk meydana geldiğinden senedi elinde bulunduran kimsenin yetkili hamil olması mümkün değildir⁴⁴⁵. Ancak lehtarın cirosunun akabinde gelen diğer cirolara ilişkin düzgün ciro silsilesinin varlığı halinde cironun temlik işlevini haiz olduğu sonucuna varılmaktadır⁴⁴⁶.

⁴⁴¹ Gencer, a.g.e., s. 50.

⁴⁴² 6762 sayılı TTK m. 598- Cenevre Yeksenak Konvansiyonu m. 16.

⁴⁴³ Güler, a.g.e., s. 87.

⁴⁴⁴ <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2020/3500 E., 2020/10721 K., 14.12.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴⁴⁵ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7427 E., 2022/1961 K., 16.03.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴⁴⁶ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/11175 E., 2018/9526 K., 09.10.2018 T.”, E.T: 06.05.2024.

Öte yandan, yetkili hamilin hak sahipliğinin usulüne uygun olduğunun senet metninden anlaşılır olması halinde, senedin iktisap edildiği anda kötü niyetin ya da ağır kusurun varlığı ispatlanmadıkça senedi iade etme zorunluluğu yoktur (TTK m. 686/2)⁴⁴⁷. Yine TTK m. 792 hükmüne göre, çekin kötü niyetli ya da ağır kusurlu hamil tarafından iktisap edildiği haller dışında, hak sahipliğinin senetteki ciro silsilesinden anlaşıldığı durumlarda hamilin iade yükümlülüğü bulunmamaktadır⁴⁴⁸. Dolayısıyla bu noktada hamilin senetten doğan haklara sahip olup olmadığının tespiti, cironun teşhis işlevinden ileri gelmektedir⁴⁴⁹. Zira senedi ödeme külfeti altında olan muhatabın ya da diğer müracaat borçlularının hamilin yetkisinin meşruluğunu araştırma külfeti bulunmaktadır⁴⁵⁰. Senedin yetkili hamil tarafından iktisap edildiğinin teşhis edilmesi halinde, müracaat borçlularınca senetteki meblağın ödenerek borcun sona

“...Davacı, lehtardan ciro suretiyle çeki alan konumunda, davalılar ise davacıdan sonraki ciranta ve hamil konumundadırlar. Davacı, cirodaki imzasına itiraz etmemiş, kendisinden sonraki ciro imzasının sahte olduğunu iddia etmiş ve menfi tespit isteminde bulunmuştur. TTK'nın 677. maddesinde düzenlenen imzaların istiklali prensibine göre çek üzerindeki imzaların geçersizliği diğer imzaların geçerliliğini etkilemez. Buna göre, davacının kendi imzası dışındaki imzaların geçersizliğini ileri süremeyeceğinden geçerli bir ciro silsilesine göre çeke hamil olan davalı ... Kuyumculuk Ltd. Şti.'nin yetkili hamil olduğunun kabulü gerekir. Mahkemece, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde kabul kararı verilmesi doğru olmamış, mahkeme kararının hükmü temyiz eden davalı şirket lehine bozulması gerekmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/13281 E., 2017/3874 K., 17.05.2017 T.”, E.T: 09.09.2024.

⁴⁴⁷ Bu hususta bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7542 E., 2022/574 K., 24.01.2022 T.”, E.T: 06.05.2024. Aynı yönde bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2017/1113 E., 2018/5164 K., 24.05.2018 T.”, E.T.: 06.05.2024.

⁴⁴⁸ “...Dava, dava tarihinde yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nın 792. (mülga 6762 sayılı TTK'nın 704) maddesi uyarınca açılmış bulunan çek istirdadı istemine ilişkin olup, davacı lehtar çekin rızası hilafına elinden çıktığını ileri sürmüştür. Mahkemece davacı lehtarın imzasının sahte olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. 6102 sayılı TTK'nın 677. (mülga 6762 sayılı TTK'nın 598) maddesi gereğince ciro silsilesinin görünüşte düzgün olması yeterlidir. Ayrıca, davalının yetkili hamil olması için ciro silsilesinde imzası bulunanların imzalarının gerçek cirantalara ait olup olmadığını tahkik zorunluluğu yoktur.

6102 sayılı TTK'nın 792. (mülga 6762 sayılı TTK'nın 704) maddesine göre, çek eline geçmiş olan hamilin, ancak çeki kötü niyetli iktisap ettiği veya iktisapta ağır kusurlu bulunduğu takdirde, o çeki geri vermekle yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır. Hamilin kötü niyetli sayılabilmesi için de, bu çekin iktisabında, çekin rıza dışı elden çıktığını bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerekir. Ancak, hamilin kötü niyetli olduğunun veya iktisapta ağır kusurunun bulunduğu ispat külfeti, çekin elinden rıza dışı çıktığını iddia eden tarafa aittir.

Somut olayda, dava konusu çekte mevcut ciro silsilesi içerisinde bir kopukluk bulunmamakta olup, ayrıca ciro silsilesinde ismi geçen lehtarın imzası sahte olsa bile bu durum davalının yetkili hamil olduğu gerçeğini değiştirmez. Davalı tarafın ancak, TTK'nın 704. maddesinde öngörüldüğü üzere, kötü niyetle çeki iktisap ettiği veya iktisabında ağır kusurlu olduğu kanıtlandığı takdirde sorumlu olacağı kuşkusuzdur.

Bu itibarla mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar nazara alınarak, davalının hukuki durumunun yeniden ele alınması gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2014/9341 E., 2014/16644 K., 03.11.2014 T.”, E.T: 09.09.2024.

⁴⁴⁹ Kaçak, a.g.e., s. 253; Bozkurt, a.g.e., s. 242.

⁴⁵⁰ Çamoğlu, Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri, s. 77.

erdirilmesi⁴⁵¹ ve ayrıca hamiline de herhangi bir kanıta ihtiyaç duyulmaksızın senedi ciro edebilmesi mümkündür⁴⁵². Öte yandan, senetteki ciro silsilesinde yer almayan hamilin senedi kötü niyetle iktisap ettiği açık olduğundan, İİK m. 170/a (2) bendi kapsamında takip alacaklısı olması söz konusu değildir⁴⁵³.

Bununla birlikte, hamilin hak sahipliği yönünden önem arz eden bir başka husus ise, senedin hangi maksatla ciro edildiğidir. Nitekim senedi tahsil cirosu ile devralan hamilin yetkili hamil vasfından ziyade vekil/ temsilci vasfı bulunmaktadır. Bu kapsamda, tahsil cirosu ile senedin intikal ettiği kimse tarafından yetkili hamil olunduğu ileri sürülmesi mümkün değildir. Yargıtay, çekin lehtarınca tahsilat maksadıyla bankaya ciro ettiği somut olayda bankanın temlik cirosu ile çeki iktisap etmediğinden hareketle yetkili hamil olmadığı yönünde hüküm kurmuştur⁴⁵⁴. Öte yandan, rehin cirosu yolu ile senedin intikal ettiği kimse de yetkili hamil vasfını haiz değildir. Nitekim rehin cirosu kapsamında senedin teminat maksadıyla iktisap edilmesi söz konusudur. Yargıtay tarafından teminat maksadıyla beyaz ciro ile banka tarafından iktisap edilen çekler yönünden bankanın senedin yetkili hamili olmadığı hükme bağlanmıştır⁴⁵⁵.

3.3. Kopuk Ciro

Hamilin hak sahipliğinin tespiti, düzgün ciro silsilesinin olup olmadığının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bir önceki bölümde belirttiğimiz üzere, hamilin yetkisizliği halinde ciro silsilesinde kopmadan ötürü cirantanın ve müracaat borçluları alacağın ifası ile yükümlü değildir. Dolayısıyla, ancak yetkili hamil lehine yapılan ciroların varlığı halinde ciro silsilesinin düzgün olduğu ileri sürülebilir. Zira bu noktada TTK m. 686/2 hükmü gereğince, yetkili hamilin kötü niyetli ve ağır kusurlu

⁴⁵¹ Bozer, Göle, a.g.e., s. 113.

⁴⁵² Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 252.

⁴⁵³ Bu hususta bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/9443 E., 2019/2823 K., 25.02.2019 T.”, E.T: 06.05.2024. Aynı yönde bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/9364 E., 2019/11960 K., 04.07.2019 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴⁵⁴ <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/2887 E., 2020/5848 K., 14.12.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

⁴⁵⁵ <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/1804 E., 2023/5522 T., 03.10.2023 T.”, E.T: 06.05.2024.

olduğu anlaşılmadıkça, müracaat borçlularınca senedi ödeme külfetine katlanılması gerekmektedir. Hal böyle olunca, ciro zincirinde kopukluğun varlığının tespiti oldukça önem arz etmektedir⁴⁵⁶. Nitekim düzgün cirodan kasıt, yapılan her ciro işlemi yönünden ciranta vasfını haiz kimsenin kendinden önceki cironun yetkili hamili olmasıdır⁴⁵⁷. Ancak bu noktada hamilin hayali biri olması, düzmece imzanın varlığı ya da temsil yetkisini haiz olmayan kişiler tarafından yapılan ciroların ciro silsilesinde kopmaya neden olmaz⁴⁵⁸.

Düzgün ciro silsilesi yönünden ilk cironun lehtar tarafından yapılması esas olmasına rağmen, keşidecinin cirosu da mümkündür⁴⁵⁹. Ciranta tarafından ciro işlemi gerçekleştirildikten sonra kendi adına yeniden ciro işlemi gerçekleşmeden senedin geri alınması halinde, ciro silsilesi hamili aşar; bu durumda cirantanın yetkili hamil olması mümkün değildir⁴⁶⁰.

Kambiyo hukuku yönünden bir kimsenin hak sahipliğini ileri sürebilmesi için gerek şeklen gerekse maddi anlamda senetteki hakkın maliki olması önemlidir. Ciro işleminin de kambiyo taahhüdü vasfını haiz olması hasebiyle, senedi elinde bulunduran kimse tarafından usulüne uygun olarak iktisabın gerçekleştirilmiş olması esastır. Beyaz ciro ile senedin intikal ettiği hamilin senedi ciro işlemi ile yeniden devretmesi için senedi tam ciro haline getirmeleri gerekmez⁴⁶¹. Zira beyaz cironun

⁴⁵⁶ “...Kambiyo senetlerinde, imzaların istiklali ilkesi geçerlidir. Çeke hangi sıfatla olursa olsun imza atarak sorumluluk altına giren her kişi diğer imza sahiplerinin sorumluluğundan ayrı ve bağımsız olarak borç altına girer. Bu husus, 6762 sayılı TTK'nın 589. maddesinde (6102 sayılı TTK'nın 677. md.) de açıkça ifade olunmuştur. Zincirleme ve birbirine bağlı, lehtardan hamile tam ve düzenli yani kesintisiz cirolar hak sahipliğine karine sayılır. Cirolar arasındaki zincirleme bağlılığın gözlenmesi sadece dış görünüm bakımından yapılır. Başka bir anlatımla, ciro silsilesinin (zincirinin) muntazam bir şekilde birbirini takip edip etmediğini incelerken dış görünüşü incelemek yeterli olup, cirantalardan birinin imzasının sahte olması veya temsilci sıfatıyla senedi imzalayan şahsın imza yetkisinden yoksun olması ciro zincirini etkilemez. Ayrıca imzaların istiklali prensibi gereğince ciro silsilesinde şekli bir eksiklik bulunmadığı sürece çeki elinde bulunduran hamilin iyiniyetli olduğu kabul edilir. Somut olayda, davaya konu çekte dava dışı ... Ltd şirketi keşideci, keşideci şirket yetkilisinin parafıyla davacı lehtar ciranta, sırasıyla dava dışı ... ve davalı ciranta konumunda olup ciro silsilesinde şeklen bozukluk yoktur. Davacı, davalı hamilin kötüniyetle çeki iktisap ettiğini kanıtlamadıkça şahsi defileri hamile karşı ileri süremez. Mahkemece bu yönler gözetilmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken yanlışlığı ve yazılı gerekçe ile hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2015/15987 E., 2016/6796 K., 19.04.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

⁴⁵⁷ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 178; Çatakoğlu Aydın, a.g.e., s. 776; Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 251; Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 105.

⁴⁵⁸ Eriş, a.g.e., s. 339.

⁴⁵⁹ Bulut, a.g.e., s. 37; Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 164.

⁴⁶⁰ Gencer, a.g.e., s. 119.

⁴⁶¹ Aydın, a.g.e., s. 69.

varlığı, senette kopmaya neden olmaz⁴⁶². Kanun koyucu tarafından beyaz ciro lehtarının hak sahipliğine ilişkin uyuşmazlıkların giderilmesi adına, TTK m. 686/1 hükmü öngörülmüştür⁴⁶³. İlgili madde hükmünde, senetteki bir cirodan önce beyaz cironun varlığı halinde, bu ciro işlemini gerçekleştiren cirantanın senedi beyaz ciro yolu ile devraldığı öngörülmektedir.

Görünürde düzgün ciro silsilesinin varlığı, senetteki hamillerce maddi hukuk yönünden de hak sahipliğinin ispatlandığı manasına gelmemektedir. Ancak maddi hukuk yönünden hak sahibi olmayan hamilin kötü niyetli iktisabının ispat edilmesi şarttır. Yargıtay, kambiyo senedi vasfını haiz çekin hamili tarafından kötü niyetli olarak iktisap edildiğinin ispatının ticari defter kayıtları ile yapılamadığından bahisle ciro zincirinin düzgün olduğu gerekçesiyle davanın reddine ilişkin kararı onamıştır⁴⁶⁴. Dolayısıyla hak sahipliğinin aksinin ispatı, HMK kapsamındaki ispat hukukuna yönelik hükümler doğrultusunda mümkündür.

Kopuk cironun varlığı halinde, müracaat borçlularınca senetteki meblağın ödenmemesi esas olup, yetkisiz hamile ödeme yapan borçlunun diğer borçlulara rücu hakkı mevcut değildir⁴⁶⁵. Senedi yetkisiz olarak iktisap eden hamil tarafından yapılan cirolardaki hamillerin iktisabı da usule aykırı olmakla, müracaat borçlularına senedin ödenmesi maksadıyla başvurma hakları bulunmamaktadır⁴⁶⁶. Kopuk cirodan sonraki cirolar, cironun hukuki sonuçları yönünden hüküm doğurmaz; bu durumda yapılan ciroların devir, teminat ve hak sahipliğini ispat işlevi bulunmamaktadır⁴⁶⁷.

Doktrinde meşru olmayan hamilden senedi devralan kişinin iyi niyetinin gözetilerek iktisabının korunması gerektiği hususunda görüş mevcut olsa da ⁴⁶⁸,

⁴⁶² Can Bayhan, a.g.e., s. 75.

⁴⁶³ Yıldırım, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, s. 84.

⁴⁶⁴ <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/4947 E., 2022/6731 K., 06.10.2022 T.”, E.T: 06.10.2023. Aynı yönde bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/4947 E., 2022/6731 K., 06.10.2022 T.”, E.T: 06.10.2023.

⁴⁶⁵ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, s. 77.

⁴⁶⁶ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 208.

⁴⁶⁷ Kutlu, a.g.e., s. 78.

⁴⁶⁸ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 249; Coşkun, a.g.e., s. 231.

“...Kambiyo senetlerinde, imzaların istiklali ilkesi geçerlidir. Çeke hangi sıfatla olursa olsun imza atarak sorumluluk altına giren her kişi diğer imza sahiplerinin sorumluluğundan ayrı ve bağımsız olarak borç altına girer. Bu husus, 6762 sayılı TTK'nın 589. maddesinde (6102 sayılı TTK'nın 677. md.) de açıkça ifade olunmuştur. Zincirleme ve birbirine bağlı, lehtardan hamile tam ve düzenli yani kesintisiz cirolar hak sahipliğine karine sayılır. Cirolar arasındaki zincirleme bağlılığın gözlenmesi sadece dış görünüm bakımından yapılır. Başka bir anlatımla, ciro silsilesinin (zincirinin) muntazam bir

kanımızca da yetkisizliğin varlığı halinde iyi niyetin korunması hakkaniyete aykırıdır. Zira maddi anlamda senedin malikinin hakkının gasp edilmesi suretiyle senedin usulsüz olarak bir başkasına ciro yolu ile iktisabı müracaat borçlularının haksız yere senedi yeniden ödeme külfetine katlanmalarına sebebiyet verebilmektedir. Her ne kadar TTK m. 686/2 hükmünde yeni hamilin ağır kusuru ve kötü niyetinin varlığı halinde senedi iade etmekle yükümlü olduğu hususuna yer verilmişse de, ciro zincirindeki kopukluğun ardından yetkisiz hamil tarafından senedin maddi anlamda hak sahibi olduğunun kanıtlanamadığı hallerde, kopukluktan sonraki ciroların da geçersiz olması gerekir.

Ciro zincirinde kopukluğun akabinde senedin maddi ve şekli anlamda malikince ciro edilmesi ciro zincirinin düzgün hale gelmesini sağlamaktadır⁴⁶⁹. Hal böyle olunca, senedin yetkili hamilinin teşhisi ile senedi muhataba ibraz edilerek tahsilatının sağlanması; muhatabın ödemekten imtina etmesi halinde protesto yolu ile müracaat borçlularına başvuru hakkını kullanabilmesi mümkündür⁴⁷⁰. Alacağın temlik yolu ile senedin intikal ettiği kimseler, senedin ciro edilmeksizin iktisap edilmesi söz konusu olmasına rağmen, maddi anlamda hak sahipliğini kanıtlayıcı belgenin ibrazı ile muhataba ya da diğer borçlulara başvurma hakkını haizdir⁴⁷¹.

3.4. Cironun Yasaklanması

TTK m. 685/2 hükmü gereğince, senedi ciro eden tarafından ciro işleminin yasaklanması mümkündür. Ciranta tarafından senedin cirosu yasaklanmış olsa da, hâlihazırda lehine ciro işlemini gerçekleştirdiği hamile karşı borcun ödenmesinden

şekilde birbirini takip edip etmediğini incelerken dış görünüşü incelemek yeterli olup, cirantalardan birinin imzasının sahte olması veya temsilci sıfatıyla senedi imzalayan şahsın imza yetkisinden yoksun olması ciro zincirini etkilemez. Ayrıca imzaların istiklali prensibi gereğince ciro silsilesinde şekli bir eksiklik bulunmadığı sürece çeki elinde bulunduran hamilin iyiniyetli olduğu kabul edilir. Somut olayda, davaya konu çekte davacı keşideci, dava dışı lehtar ciranta, sırasıyla davalılar, ve ise ciranta olup ciro silsilesinde şeklen bozukluk yoktur. Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda, keşideci olan davacı şirketin imza inkarı bulunmadığı ve hamil olan davalı'nin kötüniyetli olduğu yönünde delil sunulmadığı da gözetilip dava konusu çekten dolayı davacının davalı hamil'e karşı sorumlu olduğu dikkate alınmadan bu davalı yönünden davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2015/10077 E., 2016/3585 K., 01.03.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

⁴⁶⁹ Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 205.

⁴⁷⁰ Coşkun, a.g.e., s. 249.

⁴⁷¹ Karahan, Arı, Bozgeyik, Saraç, a.g.e., s. 250.

sorumlu tutulacaktır. Senedin tedavülü süresince kendisinden sonra gelen ciroların hamillerine karşı müracaat borçlusu sıfatını haiz olması söz konusu değildir. Çekin devrine ilişkin TTK m. 788/2 hükmüne göre de, menfi emre kaydı düşülmesi ya da benzeri kayıtlarla ciro edilmesi yasaklanan çekin devri alacağın temliki hükümlerine tabidir⁴⁷².

Doktrinde bir görüşe göre, keşideci tarafından cironun yasaklanmasına ilişkin kayıt konulması halinde, senedin nama yazılı senet vasfını haiz olması ile alacağın temliki hükümleri esas alınarak iktisap edilmesi gereklidir⁴⁷³. Aksi görüş ise keşideci tarafından konulan bu kaydın menfi emre kaydı olmadığından bahisle, senedin nama yazılı senet vasfını haiz olmayacağı ve senedin tedavülünü engellemeyeceği yönündedir⁴⁷⁴. Kanaatimizce, keşideci tarafından ciro işleminin yasaklanması halinde, senedin emre yazılı olma ve tedavül özelliği ortadan kalktığından⁴⁷⁵, senedin devri alacağın temliki hükmündedir. Bu durumda, keşideci tarafından konulan ciro yasağına rağmen senedin ciro ile devri, lehtarın haricindeki diğer hamillerin keşideciye başvuru hakkını ortadan kaldırmalıdır⁴⁷⁶.

Her ne kadar cironun herhangi bir kayda ya da koşula bağlanması yasak olsa da, cironun yasaklanmasına ilişkin lehtar/ ciranta tarafından konulan kaydın senedin tedavül niteliğine etkisi bulunmamaktadır. Senedin tedavülü neticesinde başkaca ciro

⁴⁷² "...Alacaklı tarafından, borçlular hakkında çeke dayalı olarak kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla başlatılan takipte, çekin keşidecisi borçlu ve Tic. Paz. Ltd. Şti. ile lehtarı ... vekilinin icra mahkemesine başvurusunda, takibe konu çekin, keşideci şirketle alacaklı şirket arasındaki hukuki ilişkinin teminatı olarak düzenlendiğini, birleşen dosyada da; çekin arkasına, "teminat çekidir, 3. şahıslarda kullanılamaz" şerhi işlendiğini iddia ederek takibin iptalini talep ettiği, mahkemece, teminat iddiasının ispatlanamadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen şikayetin reddine karar verildiği, kararın şikayetçi borçlularca istinafi üzerine ... Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi'nin 18.11.2016 tarih ve 2016/81 E. - 2016/75 K. sayılı kararı ile istinaf başvurusunun esastan reddine hükmedildiği, kararın şikayetçi borçlularca temyiz edildiği görülmektedir.

6102 sayılı TTK'nun 788/2. maddesine göre ise, ciro edilemez kaydı bulunan çekin ancak alacağın temliki yolu ile devri mümkündür. Bu durumda, çekin yüzünde bulunan ciro edilemez kaydı çekin kambiyo senedi niteliğini etkilemez ise de, ciro yoluyla devrini engeller. Somut olayda; şikayete konu çekin keşidecisinin ve Tic. Paz. Ltd. Şti., lehtarının ... olduğu, çekin arka yüzünde birinci ciro imzasından önce keşideci tarafından konulan " teminat çekidir. 3. şahıslarda kullanılamaz." şerhi bulunduğu, çekin, lehtar cirosu ile alacaklıya geçtiği anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece, borçlu ve Tic. Paz. Ltd. Şti. yönünden istemin kabulü ile İİK'nun 170/a maddesi gereğince takibin adı geçen yönünden iptali gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bölge adliye mahkemesi kararının kaldırılmasına ve ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir." <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/8861 E., 2018/5336 K., 28.05.2018 T.", E.T: 12.09.2024.

⁴⁷³ Bozer, Göle, a.g.e., s. 107.

⁴⁷⁴ Soykan, a.g.e., s. 249.

⁴⁷⁵ Hacıömeroğlu, a.g.e., s. 51.

⁴⁷⁶ Aynı yönde bkz. Can Bayhan, a.g.e., s. 95.

işlemlerine tabi tutulması halinde dahi, cironun yasaklanmasına ilişkin şerh düşen cirantanın diğer hamillere yönelik temlik cirosunun bir gereği olan garanti işlevinin hükümlerine tabi tutulmaması muhtemeldir⁴⁷⁷. Ancak ilgili husus yalnızca cironun yasaklanmasına ilişkin kaydı şerh düşen ciranta yönünden geçerli olmakla; bahse konu kaydın öncesindeki müracaat borçlularının senetteki borçtan sorumluluğu devam etmektedir⁴⁷⁸.

Ciranta tarafından ciro yasağının yanı sıra ödemeden sorumsuzluk kaydının da senet metnine dâhil edilmesi halinde, ciro işlemini yaptığı hamile ve diğer hamillere karşı müracaat borçlusu olması söz konusu olmamaktadır⁴⁷⁹. İlgili kaydın senetteki alacağın bir kısmı ya da tamamı için şerh edilmesi muhtemeldir⁴⁸⁰. Öte yandan, keşideci tarafından ödemeden mesuliyetsizlik kaydının şerh edilmesi memnu olup, senedin kabul edilmemesinden mesuliyetsizlik kaydını koyabilmektedir⁴⁸¹.

⁴⁷⁷ Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan, a.g.e., s. 302.

⁴⁷⁸ Cebeci, a.g.e., s. 128.

⁴⁷⁹ Bozer, Göle, a.g.e., s. 108.

⁴⁸⁰ Coşkun, a.g.e., s. 234.

⁴⁸¹ Kaya, Tatlı, a.g.e., s. 77.

SONUÇ

Kıymetli evrak olan kambiyo senetleri ticari senet olarak nitelendirilmektedir. Poliçe, bono ve çek kambiyo senetlerinden olup, ticari faaliyetler esnasında bu senetler oldukça sık kullanılmaktadır. Kambiyo senetleri, şekle sıkı sıkıya bağlı senetlerden olup, kambiyo taahhüdü temelindeki asıl borç ilişkisinden mücerret bir vasfa sahiptir. Ayrıca, bu senetlerde yer alan imzalar birbirinden bağımsız olup, senedin yetkisiz, ehliyetsiz, hayali bir kişi adına ya da sahte imza ile düzenlenmiş olması diğer imzaların geçerliliğini etkilememektedir. Mutlak surette bir alacak hakkı içeren bu senetler hukuken emre yazılı olup, senet metnine menfi emre kaydı düşülerek bu vasfın ortadan kaldırılması mümkündür. Senetteki alacağın tahsiline yönelik tüm müracaat borçluları müteselsil sorumlu olup, senedin ödenmemesi halinde İİK m. 167 vd. uyarınca cebri icra yoluna başvurmak mümkündür. Yine uluslararası tedavül edebilen bu senetlere ilişkin ulusal anlaşmalar ve TTK kapsamında muhtemel hukuki uyuşmazlıkların çözümü sağlanmaktadır.

Kambiyo senetlerinin tanzim nedeni, senedin keşidecisi ve lehtarı arasında temeldeki borç ilişkisidir. Bu noktada, kambiyo taahhüdü, esas akit kapsamında tarafların ifa yükümlülüğüne aykırı davranışları halinde bir nevi teminat işlevini haizdir. Doktrinde temeldeki borç ilişkisi olmaksızın senedin tanziminin mümkün olup olmadığı husus tartışmalıdır. Kanaatimizce senedin temeldeki borç ilişkisinden mücerretliği esas olup, asıl borç ilişkisi kapsamında ifade bulunan kimse yönünden müracaat borçlusu sıfatıyla senedin ödenmesinin talep edilmesi mümkün değildir. Tedavül kabiliyeti olan senedin asıl borç ilişkisindeki ifa yükümlülüğünün yerine getirilmesi durumunda ise geçersizliği gündeme gelmektedir. Ancak kambiyo senetlerinin ciro yolu ile kambiyo taahhüdünden doğan borcun birden fazla müracaat borçlusunun bulunması muhtemeldir. Dolayısıyla, bu kapsamda senedin tedavülde olmaması halinde, kambiyo taahhüdünün bağlı olduğu asıl borç ilişkisinin gerçekleşmesi ile sona ermesi mümkündür. Senedin tedavülde olması halinde ise asıl borç ilişkisi kapsamında ifade bulunan borçlu yanın kambiyo taahhüdünde yer alan borç yönünden müracaat borçlusu olması mümkün değildir. Kambiyo taahhüdü ifa uğruna verilmekle, bir nevi asıl borç akdinde yer alacağın teminatı niteliğinde olduğu gözetildiğinde, senetteki vadeden önce asıl borç ilişkisinde yer alan edimin ifasının talep edilemeyecektir.

TTK m. 681 hükmü gözetildiğinde, aksi senet metninde öngörülmedikçe, kambiyo senetleri hukuken emre muharrer olmaları hasebiyle ciro ve senedin elden teslimi ile devredilebilmektedir. Kanun koyucunun zilyetliğin devri kavramını ciro kavramından ayrı tutulmuş olması, ciro işleminin zilyetliğin devrini kapsamadığı sonucunu doğurmaktadır. Nitekim ciro işlemi yapılmasına rağmen senedin zilyetliğinin intikali halinde, usulüne uygun bir devir işleminden söz edilemez. Cironun alacağın devrine ilişkin tespit vasfını haiz olduğundan hareketle, senetteki alacağın bir başkasına intikal etmesi ile senedin cirantası da yeni hamile karşı müracaat borçlusu konuma gelmektedir.

Ciro, temel ilişkiden mücerret olduğundan, temel ilişkinin hükümsüzlüğü, cironun da geçersizliğine neden olmamaktadır. Zira senedin tedavül kabiliyeti sona ermemişse, ödemekle yükümlü birden fazla müracaat borçlusu bulunduğundan, ciro temel ilişkideki aksaklıktan etkilenmez.

Miras hukuku kapsamında kambiyo senetlerinin intikali mümkün olup, bu durum kambiyo senetlerinin de alacak hakkı olmasından ileri gelmektedir. Bu kapsamda senedin maddi anlamda hak sahipliği mirasçılara intikal etmektedir. Cirodan farklı olarak miras hukukunda, zilyetliğin devri yeni malikin iradesine bağlı değildir. Zira yeni malik, senedin külli halefi konumuna gelmektedir.

Şirketler hukukunda da kambiyo senetlerinin devri mümkündür. Nitekim TTK m. 136/4 hükmü kapsamında, birleşme işlemine konu şirketlerin malvarlığının tamamı iktisap edildiğinden, şirketin zilyedi olduğu kambiyo senetleri de bu kapsamda intikal etmektedir. Cirodan farklı olarak birleşme işleminde de, yeni malikin zilyetlik iradesinin bulunup bulunmadığı önem arz etmez; zira senedin intikali diğer tüm alacak hakları ile birlikte gerçekleşmektedir. Ancak, şirketin bölünme işleminde kısmi külli halefiyet söz konusu olduğundan, kanaatimizce bölünme işlemine konu kambiyo senetlerinin irade uyuşması ile devredilebilmesi mümkündür. Öte yandan, tür değiştirmede ise, eski şirketin devamı olan yeni şirket, eski şirkete ait kambiyo senetlerinin maddi anlamda hak sahibi olduğundan, tür değiştirmede senetlerin ayrıca devir işlemine tabi olmadığı söylenebilir.

İcra hukuku yönünden, taşınır mal vasfını haiz kambiyo senetlerinin haczi mümkündür. Hacedilen kambiyo senedinin paraya çevrilmeksizin alacaklıya intikali

halinde, senetteki mündemiç hakların yanı sıra senedin zilyetliği de devredilmektedir. Senedin zilyetliğinin devri mümkün olmadığında, alacaklıya hak sahipliğinin tespitine yönelik bir belge verilebilir.

Yine iflas hukuku kapsamında müflisin malvarlığına tabi kambiyo senetleri de iflas masasına tabidir. Zira İİK m. 184 hükmü gereğince, bahse konu senetler müflisin borçlarının ödenmesi maksadıyla iflas masasına tahsis edilmektedir. Ancak bu durumda, İİK m. 188 hükmü kapsamında, tahsil cirosu yolu ile müflise intikal eden senetler ya da ileri tarihli bir ödemeye yönelik verilmiş olan senetlerin cirantaları tarafından geri istenmesi mümkündür.

Kambiyo senedinin kanun hükmü gereği devri, yetkisiz temsil, aval verme ve araya girme gibi durumlarda gündeme gelmektedir. Kambiyo senetlerinin yetkisiz temsilci tarafından ciro edilmesi halinde, TTK m. 678 hükmü gereğince temsilcinin sorumluluğu gündeme gelmektedir. Yetkisiz temsilci senetteki borcu ifa etmesi halinde ise, yetkisiz temsilde bulunduğu kişinin senetten doğan haklarına sahip olur. Hal böyle olunca, temsil yetkisi bulunmayan, temsil yetkisi kaldırılan ya da temsil yetkisinin sınırlarını aşan temsilci tarafından borcun ifası halinde, ciro işleminden farklı olarak kanun hükmü gereği senet devralınmış olur. Öte yandan, aval veren tarafından da senetteki alacak ifa edildiğinde, lehine teminat verilen kişinin senetten doğan hakları iktisap edilir. Yine ödeme vaadiyle araya girerek alacağı ifa eden kimse de senetten doğan hakların maliki olur; ancak bu senedin ciro yolu ile devri mümkün değildir.

Kambiyo senetlerinin alacağın temlik kurumu ile intikali mümkündür. Alacağın temlik yönünden alacaklı ve borçlu arasındaki sözleşme ilişkisi devrolmadığından, alacaklının akitten doğan vasfı ve tüm hakları temlik yolu ile devralan tarafından iktisap edilmez. Zira bu işlem neticesinde yalnızca senetteki alacak hakkı devredilmektedir. Alacağın temlik, yasadan ya da yargı kararına dayalı olabileceği gibi iradi temlik yolu ile de mümkündür. Alacağın temlik, ciroda olduğu gibi temlik, tahsil ve rehin maksadıyla gerçekleştirilebilir. Alacağın temlik kavramı ciroya nispeten daha kapsayıcıdır. Nitekim alacağın temlikinden farklı olarak, ciro genel olarak ticari faaliyetler esnasında ticari senetlerin tedavülünü işlevsel hale getirmek maksadıyla iradi devir niteliğindedir. Gerek ciro, gerekse alacağın temlik

yönünden alacağın mevcudiyeti ya da niceliğinde bir değişim meydana gelmez. Her iki işlem yönünden de temeldeki esas borç ilişkisinden ayrı olarak alacağa bağlı hukuki işlem tesis edilmektedir. İradi temlik ile ciro kurumu kıyaslandığında, iradi temlikin de ciro kurumu açısından geçerli olduğu gibi alacağı ödemekle yükümlü kimsenin onayına ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleştirilmektedir. İradi temlikin de ciro gibi yazılı şekilde gerçekleştirilmesi esas olup, alacağın temlikinde cirodan farklı olarak iradi temlik vaadinde bulunmaktadır.

Ciro niteliği itibarıyla bir kambiyo ilişkisi olduğundan, ehliyet yönünden TTK m. 670 ve TBK hükümlerine tabidir. Ciro yönünden ehliyetsizlik def'inin ileri sürülmesi halinde, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük tarafından gerçekleştirilen ciro işlemi geçersizdir. Kambiyo senedi ile borçlanabilme ya da ciro işlemi yönünden kişinin fiil ehliyetinin bulunmaması ya da TMK m. 16 gereğince yasal temsilcinin onayının mevcut olmaması halinde, senedin geçersiz olduğu ileri sürülerek borçtan imtina edilmesi mümkündür. Temyiz kudretini haiz olmayan küçük tarafından TMK m. 345 hükmüne aykırı hareket edilmek suretiyle, kendisi tarafından kayyım ve mahkeme onayı olmaksızın yapılan ciro işlemi hükümsüzdür. Ancak ehliyetsizlik def'i, senedin ciro edildiği sınırlı ehliyetsiz yönünden geçerli değildir. Nitekim TMK m. 16/1 maddesi kapsamında, karşılıksız kazanma söz konusu olduğunda yasal temsilcinin onayına gerek duyulmamaktadır. Ayrıca, TMK madde 345 hükmü gözetildiğinde de, küçüğün ciro edilen vasfını haiz olması halinde herhangi bir borçlandırııcı işlemde bulunmadığından, yapılan ciro işlemi geçerlidir. Her ne kadar ciro işlemi yapılmış olsa da, TTK kapsamında ciro işleminin geçerli olması için senedin zilyetliğinin devri esas olduğundan, bu kapsamda senedin zilyetliğinin devri anında ciranın ehliyetinin var olup olmadığı tespit edilmelidir.

Ciro işleminin temsilci aracılığı ile yapılmasında, temsilcinin bu yetkisinin kanundan ya da kişinin iradesinden doğması mümkündür. Temsilcinin temsil yetkisinin bulunmadığı, temsil olunanın temsilci atama esnasında ehliyetinin bulunmadığı ya da temsilcinin yetkisini aştığı hallerde yetkisiz temsil gündeme gelmektedir. TTK m. 678 hükmüne göre yetkisiz temsilci, senetteki imzasından ötürü müracaat borçlusu sıfatı ile senetteki borçtan doğrudan sorumludur. Senetteki borcu ifa etmesi halinde ise, yetkisiz temsilde bulunduğu kişinin sentten doğan haklarına sahip olur. Hal böyle olunca, temsil yetkisi bulunmayan, temsil yetkisi kaldırılan ya

da temsil yetkisinin sınırlarını aşan temsilci yönünden ilgili kanun hükmü geçerlidir. Ancak temsilcinin ehliyetsizliği halinde, yapılan işlem hükümsüzdür. Yetkisiz temsilin ispat edilemediği hallerde, temsil olunanın borçtan sorumluluğu doğmaktadır. Zira Yargıtay da, temsilcinin görevden alındığını ispat edemeyen tüzel kişiliğin senetteki alacaktan sorumlu tutulacağı yönünde hüküm kurmuştur.

Ciranta, emre muharrer bir senedi devretme yetkisini haiz kimsedir. Cirantanın devir yetkisi, maddi ve şekli anlamda hak sahibi olmasından ileri gelmektedir. Senedin zilyetliğini hukuk dışı yollardan edinen kimse tarafından iyi niyetli üçüncü kişiye yapılan ciro işlemi, kanunen geçerlidir. Nitekim ciro edilen kimse tarafından cirantanın hak sahipliğinin araştırılması, senedin tedavülünü zorlaştıracığından kambiyo senetlerin işlevini yitirmesine neden olabilir. Doktrinde tartışmalı bir husus, TTK m. 789/4 hükmü kapsamında senedin ciro edildiği muhatap bankanın şubesi tarafından üçüncü bir kişiye ciro yolu ile devrinin mümkün olup olmadığıdır. Zira TTK m. 789/2 hükmünde çekte muhatabın cirosu hükümsüzdür. Kanaatimizce, çekin ciro edildiği şube tarafından çek hesabının bulunduğu şubeye ciro edilmesi halinde, TTK m. 789/4 hükmü kapsamında makbuz hükmünde sayılması gerekmektedir. Yine ciro işleminin herhangi bir kimse lehine gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu durumda şekli şartlara uygun olarak gerçekleştirilen cironun varlığı halinde, yazılan kişinin hayali ya da yetkisiz bir kimse olması halinde ciro silsilesi kopmaz.

Ciro ile devredilen senetteki alacak hakkının kayda ya da koşula tabi tutulması, bir kambiyo taahhüdü olan cironun illi hale gelmesine sebebiyet vermektedir. Ancak bazı hallerde ciranta tarafından ciro şerhine kayıt ve koşulların yazılması mümkündür. Ciro şerhine kabulden ya da ödemededen sorumsuzluk kaydı düşülmesi halinde, hamilin senetteki vadeden önce ilgili kaydı düşen cirantaya başvuru hakkı bulunmamaktadır. Ancak senedin ödenmemesi halinde, sorumsuzluk kaydına rağmen hamil cirantalara karşı başvurma hakkını haizdir. TTK m. 692 hükmüne göre, keşideci tarafından senet metnine kabule arz kaydı ya da yasağı konulabilmektedir. Cironun teminat işlevi gereği, kabulden ya da ödemededen sorumsuzluk kaydı bulunmayan cirolar yönünden her bir ciranta senedin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. Zira vadede ödenmeyen senede ilişkin hamil tarafından protesto çekilerek bu hususun belirlenmesi gereklidir. TTK m. 715' e göre, bahse konu protestonun noterlik tarafından düzenlenmesi esastır. Ancak TTK m. 722/1 kapsamında, keşideci, ciranta

ya da aval veren kiři tarafından “gidersiz”, “protestosuz” řeklinde ya da bu anlamlara gelebilecek bir ibare řerh dűřűlmesi halinde, ilgili senette protestodan muafiyet kaydı konulduğundan senedin hamiline protesto çekme yükűmlűlűğű sona ermektedir. Bahse konu kaydın keřideci tarafından konulması halinde, ilgili kayıt tüm műracaat borçluları yönűnden geçerli olup, hamil tarafından bu kayda rağmen çekilen protestonun masrafları műracaat borçlularına yüklenemez. Cironun yapıldıėı adrese ya da tarihe iliřkin kayıt dűřűlmesi de mümkűndűr.

Kısmi ciro, senetteki alacak hakkının bir kısmının devri anlamına gelmektedir. Ciranta tarafından devredilmeyen alacak hakkının kendi uhdesinde tutulması söz konusu olmakla, ciro iřlemi ciro edilene devredilen hak yönűnden hűkűm doėurmaktadır. Kanun koyucu tarafından kısmi ciro batıl olarak kabul edilmiřtir (TTK m. 682/2). Doktrinde bu yasaėın senedin bűtűnlűğű ilkesi ve devir usulűne uygun olduėu gűrűřű hâkimdir. Kısmi ciro halinde, senedin zilyetliėinin cirantada bulunması halinde, devir iřleminin sakatlıėı gündeme gelmektedir. Aksi dűřűnűldűğűnde, ciro edilene senetten doėan haklardan bir kısmının ve senet zilyetliėinin devri halinde, cirantanın uhdesinde bulunan bir kısım alacak hakkına iliřkin senedin zilyetliėi bulunmaksızın hukuki tasarrufta bulunması mümkűn deėildir.

Çizilmiř ciro, senette yer alan bir ciroya ait yazı ve imzanın iptaline iliřkin yapılan bir iřlemdir. Bu iřlemin varlıėı halinde, senedin yetkili hamili tarafından çizilmiř ciro iřlemini yapan kimsenin sorumluluėuna bařvurulması mümkűn deėildir. Hamil tarafından ciro iřleminin çizilmesi esnasında tam ciro ve beyaz ciro yönűnden ilgili husus farklılık arz etmektedir. Nitekim ön yűze yapılmıř tam cironun varlıėı halinde, yalnızca yazının çizilerek imzanın bırakılması, senedin ön yűzűndeki diėer hukuki tasarruflar ile karıřıklıėa sebebiyet verebilmektedir. Zira hamil tarafından imzanın çizilmemesi halinde, ilgili iřlemin beyaz ciroya dűnűřtűrme yönűnde bir irade yansıttıėı da dűřűnűlebilmektedir. Dolayısıyla, çizilmiř ciroya iliřkin yetkinin diėer kambiyo taahhűtleri ile karıřıklıėa sebebiyet vermeyecek surette yapılması önem arz etmektedir. Mamafih yetkinin kűtűye kullanılması, senedin ödenmesi yönűnde engel teřkil edebilmektedir. Bazı hallerde ciro zincirinde yer alan aksaklıkların giderilmesi ya da iradesi dıřında ciro iřlemini yapan kimsenin bu tasarrufunu iptal etme maksadıyla cironun çizilmesi hukuken mümkűndűr.

Cironun şekline göre tam ciro, lehine ciro işlemi gerçekleştirilen kişinin adı yazılarak cirantanın isim ve imzası ile tasdiklendiği ciro işlemidir. Bu yolla hamiline senedin ibraz edilerek ödenmesi hakkının yanı sıra, yeniden ciro edilerek bir başkası tarafından iktisap edilmesi imkânı da sunmaktadır. Beyaz ciro ise lehtarın adı yer almaksızın gerçekleştirilmektedir. Doktrinde ciroya ilişkin kayda yer verilmesi şartıyla beyaz cironun senedin ön yüzüne yapılmasının mümkün olduğu görüşü mevcuttur. Kanaatimizce de her ne kadar TTK 701/3. maddede, poliçenin ön yüzündeki imzanın aval şerhi olarak kabul edileceği hükme bağlanmış olsa da, ilgili maddede yer verilen husus, yalnızca imzanın bulunması halinde aval şerhi olarak kabul edileceği yönünde yorumlanmalıdır.

Amacına göre cironun temlik, rehin veya tahsil maksadıyla gerçekleşmesi mümkündür. Senedin temlik cirosu ile intikalinde cirantanın senetten doğan haklara ilişkin hak sahipliği sona ermektedir. Temlik cirosu yönünden taraflar arasında bir akdin varlığı söz konusu olup, ilgili akde ilişkin beyanın gerek kıymetli evrak üzerine gerekse başka bir kâğıt üzerine yapılması mümkündür. Akit ilişkisi kapsamında senetteki alacak hakkı, bir başkası tarafından iktisap edilmektedir. Senetteki hakkın ispatının yapılabilmesi için senedi elinde bulunduran kimse, senette ya da alonjda adı yer alan kişi ya da onun hukuken halefi olduğunu ispat külfeti altındadır. İspatın gerçekleşmemesi durumunda ise senetteki alacağı ifa eden borçlunun hak sahipliğini ispat eden kimseye karşı senedi ödeme külfeti devam etmektedir.

Tahsil cirosu, senedin tahsil maksadıyla intikal ettiğine yönelik bir kayıt ya da vekil tayinine ilişkin bir emare içermektedir. Doktrinde tahsil cirosunun aleni olarak yapılabileceği yönünde görüş birliği mevcut iken; beyaz cironun mümkün olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Beyaz ciro ile devir halinde senedi tahsil edemeyen temsilci/ vekil tarafından cirantaya teslim edilmeksizin yeniden ciro edilmesi mümkün olduğundan, burada yetkisiz temsile ya da vekâletsiz iş görme gibi hususlar gündeme gelebilir. Nitekim tahsil cirosunda tahsil yetkisinin kapsamının tespiti önemlidir. Doktrinde tahsil cirosunun hamili tarafından senetten doğan haklara yönelik tasarruf hakkının bulunup bulunmadığı hususu tartışmalıdır. Kanaatimizce, tahsil cirosunun hamilinin feragat, sulh ve ibra gibi senetten doğan haklara yönelik tasarrufta bulunması için özel olarak yetkilendirilmesi gerekir. Zira tahsil cirosunun maksadı, senetteki alacağın tahsili olduğundan, bahsi geçen tasarrufların tahsil cirosuna ilişkin yetkiye

dayalı olarak gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Tahsil cirosunun açık ya da gizli surette yapılabilmesi mümkün olup, açık tahsil cirosu yönünden ilgili kanun hükmünde bahsi geçen kayıtların senet metninde yer alması önemlidir. Gizli tahsil cirosunun varlığı halinde, beyaz ciroda olduğu gibi senedin tahsilat maksadıyla devredildiğine ilişkin herhangi bir kayıt içermeksizin yalnızca cirantanın imzasına yer verilmektedir.

Rehin cirosu, senede “*bedeli teminattır*”, “*bedeli rehindir*” ya da teminat kaydı düşülmesi suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bu yolla senedin intikal ettiği hamil, senedi yalnızca tahsil cirosu ile devretme yetkisini haizdir. Poliçe ve bononun aksine, gerek kanun lafzı gerekse Yargıtay kararları gereği, çekte rehin cirosu ile intikali mümkün değildir. Rehin cirosu kapsamında rehin akdinde yer alan borcun teminat altına alınması söz konusu olsa da, rehin cirosunun teminat işlevi bulunmamaktadır. Zira rehin akdi kapsamında teminat altına alınan senedin paraya dönüştürülmesi mümkün olduğundan, ayrıca cirantanın senedin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumluluğu bulunmamaktadır. Gizli rehin cirosu ile senedin intikali mümkün olup, bu durumda gizli rehin cirosunun hamilince senedin bir başkasına intikali ancak tahsil cirosu ile mümkündür. Zira temelde rehin akdinin teminatı olarak ciro edilen senedin temlik işlevini haiz olması uygulamada sorunlara neden olabilmektedir. Yine rehin cirosunun beyaz ciro ile devri mümkün olup, bu durumda rehin cirosuna ilişkin kayıt düşülmesi önem arz etmektedir.

Cironun kanunen hükümlerini doğurabilmesi için belirli bir vadeye kadar gerçekleştirilmesi esastır. Bu hususta ödenmeme protestosunun çekilmesinden ya da düzenlenmesi için öngörülen süreden sonraki cirolar, gecikmiş ciro olarak adlandırılmaktadır. Zira bu durumda gecikmiş ciro, alacağın temliki hükmündedir. Bu durumda yapılan cironun teminat işlevi yoktur. Dolayısıyla, gecikmiş ciro hamilinin kendinden önceki müracaat borçlularına başvurma hakkı bulunmamaktadır.

Ciro ile devir sonucunda, senetten doğan hakların intikal ettiği iyi niyetli hamilin başvuru hakkı ya da senedi tahsil hakkı, cirantasının ya da diğer müracaat borçlularının kendi aralarındaki ilişkilerinden doğan def’ilerden etkilenmez (TTK m. 687/1). Ayrıca, senedin cirantasının yetkili olmadığını bilmeyen ya da bu hususta ağır kusuru bulunmayan kimse, senedin yetkili hamili sıfatını kazanır ve bu durumda

senedi iade etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Senedin ilk cirosunun lehtar tarafından yapılmaması halinde ise, senetteki ciro işlemlerinin devir sonucu bulunmamaktadır. Nitekim Yargıtay tarafından da lehtarın cirosu bulunmayan bir senedi elinde bulunduran hamilin yetkili hamil olmadığı yönünde hüküm kurulmuştur. Yine lehtarın cirosunun şekli unsurlara aykırı olması halinde, bu cirodan sonraki ciroların hükümsüzlüğüne neden olabilir. Cironun devir sonucunu doğurabilmesi için ayrıca senedin maddi ve şekli anlamda devri esastır. Devir işlevi, aynı zamanda hamile senedin ibrazı, kabul etmeme ve ödememe protestosu çekme ya da ciro işlemini gerçekleştirme hakkı sunmaktadır.

Teminat işlevi, ciro lehtarına senedin kabul edilmemesi ve ödenmemesi halinde müracaat borçlularına başvuru hakkı sağlar. Bu kapsamda, cirantanın müracaat borçlularından olması hasebiyle, senette yer alan meblağı ödeme külfetine katlanmalıdır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, söz konusu teminatın senedin intikalinden borcun ödenmesine kadar devam ettiği yönünde hüküm kurmuştur. Temlik cirosunun ve gizli tahsil cirosunun teminat işlevi bulunmakla, açık tahsil cirosu ve rehin cirosunun teminat işlevi yoktur.

Hak sahipliğini ispat işlevi, ciro silsilesinden hak sahipliğinin tespitini sağlar. Çizilmiş cironun ya da kopuk cironun hamilinin cirodaki haklar yönünden yetkili hamil olması mümkün değildir. Yine kötü niyetli ya da ağır kusurlu hamilin kusurunun ispatı halinde, yetkili hamil olmadığından senedi iade etme yükümlülüğü doğmaktadır. Tahsil cirosunun maksadı gereği senetten doğan haklar iktisap edilmediğinden, Nitekim senedi tahsil cirosu ile devralan hamilin yetkili hamil vasfından ziyade vekil/ temsilci vasfı bulunmaktadır. Bu kapsamda, tahsil cirosu ile senedin intikal ettiği kimse tarafından yetkili hamil olduğu ileri sürülmesi mümkün değildir. Yargıtay, çekin lehtarınca tahsilat maksadıyla bankaya ciro ettiği somut olayda bankanın temlik cirosu ile çeki iktisap etmediğinden hareketle yetkili hamil olmadığı yönünde hüküm kurmuştur. Öte yandan, rehin cirosu yolu ile senedin intikal ettiği kimse de yetkili hamil vasfını haiz değildir; zira rehin cirosunun maksadı rehin akdine teminat sağlamaktır.

Yalnızca görünürde düzgün ciro silsilesinin varlığı, senetteki hamillerce maddi hukuk yönünden de hak sahipliğinin ispatlandığı manasına gelmemektedir. Ancak

maddi hukuk yönünden hak sahibi olmayan hamilin kötü niyetli iktisabının ispat edilmesi şarttır. Dolayısıyla hak sahipliğinin aksinin ispatı, HMK kapsamındaki ispat hukukuna yönelik hükümler doğrultusunda mümkündür. Kopuk cironun varlığı halinde, hamilin hak sahipliğinden söz edilemediğinden, kopuk cironun hamilinin iyi niyetinin korunması hakkaniyete aykırıdır.

Cironun yasaklanmasına ilişkin şerh düşülmesi halinde, ciranta hâlihazırda ciro lehtarına karşı borcun ödenmesinden sorumlu tutulacaktır. Ancak senedin tedavülü süresince kendisinden sonra gelen ciroların hamillerine karşı müracaat borçlusu sıfatını haiz olması söz konusu değildir. Her ne kadar cironun herhangi bir kayda ya da koşula bağlanması yasak olsa da, cironun yasaklanmasına ilişkin lehtar/ ciranta tarafından konulan kaydın senedin tedavül niteliğine etkisi bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Antalya, O. G., *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1,1* (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Atay, E., *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Teminat Senetleri)* (2. Baskı), Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Ayan, M., *Miras Hukuku* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Ayli, A., *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar Ayvaz, S., Hanağası, E., *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- Bahtiyar, M., *Kıymetli Evrak Hukuku* (19. Baskı), Beta Basım Yayın, İstanbul, 2022.
- Bahtiyar, M., Taşdelen, N., Biçer, L., Hamamcıoğlu, E., *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Berberoğlu Yenipınar, F., *Alacağın Temliki ve Borcun Nakli*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Bilgili, F., Demirkapı, E., *Kıymetli Evrak Hukuku* (12. Baskı), Dora Yayıncılık, Bursa, 2022.
- Bozer, A., Göle, C., *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021.
- Bozkurt, T., *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- Cebeci, Z. Ç., *İcra Hukuku Uygulamasında Bono* (1. Baskı), Legal Yayınları, İstanbul, 2020.
- Coşkun, M., *Kıymetli Evrak Hukuku (Bono, Poliçe, Çek)* (7. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

- Çamoğlu, E., *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri* (2. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.
- Çebi, H., *Şirketler Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020,
- Durukanoğlu, N., Ekici, A., *Türk Hukukunda ve Dış Ticarete Poliçe* (1. Baskı), Legal Yayınları, İstanbul, 2013.
- Eren, F., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. Baskı), Yetkin Yayınları, İstanbul, 2022.
- Eren, F., Dönmez, Ü., *Eren Borçlar Hukuku Şerhi* (2. Baskı), Yetkin Yayınları, İstanbul, 2023.
- Ergün, Ö., Çaldağ, C., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- Eriş, G., *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak (Poliçe, Çek, Makbuz Senedi, Varant)* (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Göktürk, K., *Kambiyo Senetlerinde Şahsi Def'iler* (1. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2022.
- Gümüş, M. A., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Günay, E., *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil* (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Gür Doğan, D., *Kambiyo Senetlerinde Bedelsizliğe Dayanan Menfi Tespit Davası ve Bedelsiz Senedi Kullanma Suçu* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- İmregün, O., *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Filiz Kitapevi, İstanbul, 2007.
- Kaçak, N., *Tüm Yönleriyle Bono- Poliçe- Çek* (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- Karahan, S., Arı, Z., Bozgeyik, H., Saraç, T., *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı), Mimoza Yayıncılık, Konya, 2015.
- Kaya, M. İ., Tatlı, B., *Temel Hukuk Dizisi Ticaret Hukuku- II (Kıymetli Evrak Hukuku)* (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

- Kayar, İ., *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler/ Özel Borç İlişkileri* (11. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Kayar, İ., *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku* (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- Kayıhan, Ş., *Kıymetli Evrak Hukuku* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Kayıhan, Ş., *Şirketler Hukuku* (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Kendigelen, A., Kırca, İ., *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Keskin, A. D., Demircioğlu, H. R., *Temel Hukuk Dizisi Medeni Hukuk- II (Eşya Hukuku- Miras Hukuku)* (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Korkut, Ö., Cengil, F., Durdu, M., Gürbüz Gökberk İ. N., Doğanay, Z., *Şematik Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Özdamar, M., Göktürk, K., Can, M. Ç., Kaşak, E., *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2023.
- Özdemir, H., Sert Sütçü, S., Doğan, M., Akipek Öcal, Ş., Öz, M. T., Ceylan, E., Şenocak, K., Cumalıoğlu, E., *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Öztaş, F., *Kıymetli Evrak Hukuku* (26. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü., *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.
- Pulaşlı, H., *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı), Adalet Yayınları, Ankara, 2023.
- Ruhi, A. C., Ruhi, C., *Kambiyo Senetleri ve Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile İcra Takibi* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Şafak, A., “Alacağın Temliki”, *Alacağın Temliki (Devri)* (2. Baskı) içinde, A. Şafak (ed.), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kaya, A., N. Nomer Ertan, F., *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

Tüzemen Atik, E., *Açık Kambiyo Senetleri* (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Yasan, M., *Kıymetli Evrak Hukuku* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Yıkar, M. E., *Kambiyo Senetlerinde Temsil* (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Tezler

Aktürk, A. G., “Sermaye Şirketlerinde Bölünmede Alacaklıların ve İşçilerin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Programı, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, 2022.

Arda Bağce, D. H. “Alacağın Devri ve Diğer Hukuki Kurumlarla Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2015.

Aydın, F., “Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya, 2020.

Ayhancı, H., “Kambiyo Senetlerinde Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir, 2019.

Baydar, K. M., “Çekte Ciro Kavramı ve Türleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2023.

Baytemür, D., “Elektronik Kambiyo Senetleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Ankara, 2020.

Bulut, E., “Çekin Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2010.

Can Bayhan, D., “Kambiyo Senetlerinde Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Diyarbakır, 2023.

Diren, D., “Alacağın Temlikinin Hüküm ve Sonuçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2011.

- Doğan, Ö., “Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya, 2019.
- Doğru, U., “Para Dışındaki Alacakların Devri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2019.
- Gencer, A. R., “Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018.
- Güler, A. Z., “Kambiyo Senetlerinin Rehnedilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2023.
- Güven, N., “Anonim Şirketlerin Bölünmesinde Alacaklıların Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, İstanbul, 2023.
- Hacıömeroğlu, Ö., “Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2010.
- Kaya, B., “Kambiyo Senetlerinde Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2022.
- Kutlu, C., “Kambiyo Senetlerinin Devri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli, 2013.
- Küçükaydın, H. D., “Tahsil Ciro su ve Tabi Olduğu Hukuki Rejim”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Ankara, 2019.
- Narhın, Ö., “Türk Hukukunda Vadeli (İleri) Tarihli Çek ve Bunun Hukuki Sonuçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir, 2021.
- Önsoy, H., “Yetkisiz Temsilcinin Kambiyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Hukuki Mesuliyet”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2023.
- Özel, B., “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya, 2012.

- Sayıcı, E., “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya, 2019.
- Ünal, M., “Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 2020.
- Yıldırım, H., “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kayseri, 2021.
- Yılmaz, E. E., “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi ve Birleşme Süreci”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2020.

Sürel i Yayınlar

- Alışkan, M., Cankat, R., “Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Ciro sundan Önce Atılan İmza (Şeklinde Garanti Ciro su)”, *İKÜHFD*, cilt: 16, sayı: 2-3, Temmuz- Ağustos 2017, 29-54.
- Atmaca Ülkü, H., “Kıymetli Evrak Hukukunda Temlik Ciro sunun Teminat İşlevinin 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Değerlendirilmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 18, sayı: 207, Kasım 2023, 70-80.
- Ayan, Ö., “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro su”, *Legal Hukuk Dergisi*, sayı: 77, Mayıs 2009, 1461-1483.
- Bahtiyar, M., “5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek”, *KHÜHFD*, cilt: 1, sayı: 2, Aralık 2013, 47-58.
- Baş, K., “Kambiyo Senetlerinde Çizilmiş Cironun Hüküm ve Sonuçları”, *MARUHAD*, cilt: 29, sayı: 1, Haziran 2020, 278-299, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1098324>
- Çamoğlu, E., “Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt: 35, sayı: 2, Haziran 2019, 5-23.
- Çatakoğlu Aydın, B., “Garantili Çek Uygulamasının Değerlendirilmesi”, *Mali Hukuk Dergisi*, sayı: 218, Şubat 2023, 205-250.

- Çöl, H. C., “İleri Tarihli Çeke İlişkin Sorunlar”, *AÜHFD*, cilt: 53, sayı: 1, Şubat 2004.
- Demirel, D., “5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çekler ve Hukuki Sonuçları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 9, sayı: 99, Kasım 2014, 14-30.
- Develi, E., “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 4, sayı: 2, Aralık 2016, 79-102.
- Doğrusöz Koşut, H., “Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro”, *İKÜHFD*, cilt: 16, sayı: 2-1, Temmuz- Ağustos 2017, 629-649.
- Erdem, K. M., Erdem, D., “Açık Bononun İlk Tedavüle Çıktığı Anda Türk Ticaret Kanunu’nun 680. Maddesinde Belirlenen Zorunlu Unsurlar İçerik İçermediğinin Tartışıldığı 12. HD.’nin T. 1.12.2016, E. 2016/5645, K. 2016/24721 Sayılı Karar İncelemesi”, *DÜAMYDAD*, cilt: 3, sayı: 6, Aralık 2019, 55-62.
- Erdem, N., “Kambiyo Senetlerinin Teminat Amacıyla Ciro Edilmesi: Garanti ve Rehin Ciro”, *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt: 6, sayı: 1, Mayıs 2021, 121-152.
- Gençtürk, M., “Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme”, *EBYÜHFD*, cilt: 15, sayı: 1-2, Haziran 2011, 119-159.
- Güngör, S. Ş., “Kambiyo Senetlerinde Ehliyet ve Ehliyetsizliğin Mutlak Def’i Olarak İleri Sürülmesi”, *Sosyal Bilimler Metinleri*, cilt: 2023, sayı: 1, Nisan 2023, 1-14.
- Karıksız, M. C., “Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 26, sayı: 2, Aralık 2022, 675-722.
- Kıbar, A. F., “Kambiyo Senetlerinde Temel İlişki”, *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, sayı: 27, Eylül 2018, 555-586.
- Küçükbezirci, A. E., “Bononun Şekil Şartları”, *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7, 2, Eylül 2023, 265-288.

- Odman Boztosun, A., “Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı”, *Legal Hukuk Dergisi*, sayı: 53, Mayıs 2007, 1487-1499.
- Özer Şeker, N., “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Çekin Teminat Niteliği”, *Legal Hukuk Dergisi*, cilt: 21, sayı: 251, Kasım 2023, 4294- 4324.
- Satıcı, İ. U., “Tahsil Cirosu ve Gizli Tahsil Cirosunda Kişisel Def’ilerin İleri Sürülebilmesi”, *HKÜHFD*, cilt: 10, sayı: 19, Ocak 2020, 201-215.
- Soykan, İ. C., “Kambiyo Senedinin Cirosunun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, cilt: 77, sayı: 1, Haziran 2019, 241-265.
- Taş, B., “Düzenleyeni Tarafından Cirosu Yasaklanmış Kambiyo Senetlerinde Güveni Kötüye Kullanma Suçu”, *Adalet Dergisi*, sayı: 67, Kasım 2021, 297-324.
- Tekinalp, Ü., “İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, cilt: 19, sayı: 1-2, Haziran 2011, 923- 932.
- Turan, R., “Çekte Yer Alan Cironun Mahiyeti”, *Mali Hukuk Dergisi*, sayı: 202, Ekim 2021, 2585-2610.
- Yağmur, S., “Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülmeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar”, *MARUHAD*, cilt: 22, sayı: 3, Aralık 2016, 2867-2892, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/373460>
- Yıldırım, A. H., “Türk Hukuku’nda Vadeli Çek (İleri Tarihli Çek) ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”, *AHBVÜHFD*, cilt: 11, sayı: 4, Aralık 2017, 91-119.
- Yılmaz, G., “Yargıtay Kararları Işığında Bononun Ta’lili”, *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 78, sayı: 4, Ocak 2021, 1-36.
- Yördem, Y., Ocakçı Karacabey, C., “Yargısal İçtihatlar Işığında Bononun Ticari Uygulamaları”, *DÜAMYDAD*, cilt: 5, sayı: 1, Aralık 2021, 35-60.

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2017/1912 E., 2019/89 K., 14.01.2019 T.”, E.T: 01.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/2598 E., 2022/6459 K., 29.09.2022 T.”, E.T: 24.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/2966 E., 2022/4544 T., 07.06.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/2862 E., 2022/4009 K., 25.05.2022 T., E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/2514 E., 2022/3982 K., 24.05.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2016/15070 E., 2018/2588 K., 11.04.2018 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2016/7396 E., 2017/4744 K., 26.09.2017 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7271 E., 2022/4114 K., 26.05.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/4947 E., 2022/6731 K., 06.10.2022 T.”, E.T: 06.10.2023.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2021/4744 E., 2022/6526 K., 03.10.2022 T.”, E.T: 24.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/661 E., 2022/4002 K., 24.05.2022 T.”, E.T: 30.04.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/6363 E., 2022/3454 K., 26.04.2022 T.”, E.T: 02.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/8957 E., 2022/5295 K., 27.04.2022 T.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/373 E., 2021/1438 K., 11.02.2021 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/11175 E., 2018/9526 K., 09.10.2018 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2016/29329 E., 2018/2458 K., 13.03.2018 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2017/558 E., 2017/1909 K., 14.02.2017 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2015/19787 E., 2015/30130 K. 01.12.2015 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2015/5318 E., 2015/14991 K., 01.06.2015 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7427 E., 2022/1961 K., 16.03.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/7542 E., 2022/574 K., 24.01.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/9443 E., 2019/2823 K., 25.02.2019 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/9364 E., 2019/11960 K., 04.07.2019 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2020/3500 E., 2020/10721 K., 14.12.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2019/5473 E., 2020/2307 K., 09.03.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2017/1113 E., 2018/5164 K., 24.05.2018 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2021/8988 E., 2022/2813 K., 08.03.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2020/2887 E., 2020/5848 K., 14.12.2020 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2022/1804 E., 2023/5522 T., 03.10.2023 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>, “T.C. Yargıtay HGK., 2020/329 E., 2022/1490 K., 10.11.2022 T.”, E.T: 06.05.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/13281 E., 2017/3874 K., 17.05.2017 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/15082 E., 2018/373 K., 05.02.2018 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2016/5424 E., 2017/810 K., 06.02.2017 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2015/15987 E., 2016/6796 K., 19.04.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 19. HD., 2015/10077 E., 2016/3585 K., 01.03.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2014/9341 E., 2014/16644 K., 03.11.2014 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2013/11639 E., 2014/1090 K., 20.01.2014 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2019/3561 E., 2019/6522 K., 21.10.2019 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 11. HD., 2015/15442 E., 2016/4073 K., 13.04.2016 T.”, E.T: 09.09.2024.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “T.C. Yargıtay 12. HD., 2018/8861 E., 2018/5336 K., 28.05.2018 T.”, E.T: 12.09.2024.

TOPLUMSAL KATKI

Araştırmamızın amacı, kambiyo senetlerinin tedavülü yönünden en önemli vasıtalarından biri olan cironun unsurlarının, hukuki sonuçlarının ve ciro ile benzer hukuki kurumların karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesidir. Kambiyo senetlerinin ulusal ve uluslararası alanda sirkülasyonda olduğundan hareketle, çalışmamız cironun unsurlarına ve hukuki sonuçlarına ilişkin uygulamada ortaya çıkabilecek hukuki uyumsuzluklar çözümüne katkıda bulunmaktadır.

